

KOLMAS VALLANKUMOUS

1900-LUVUN ALUN SOSIALISTINEN LIIKE YHDYSVALLOISSA

Oulun yliopisto Historiatieteet

Tieteiden ja aatteiden historian pro gradu -tutkielma

6.5.2020

Joona Aarimaa

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	3
1. YHDYSVALTALAISTEN SOSIALISTIEN KÄSITYS HISTORIASTA JA YHTEISKUNNASTA.....	16
1.1. Sosialistien käsitys historiasta	16
1.2. 1900-luvun alun yhteiskunta sosialistien silmin	20
1.2.1. <i>Debs</i>	21
1.2.2. <i>Berger</i>	23
1.2.3. <i>Hillquit</i>	26
2. SOSIALISTIEN POLIITTINEN OHJELMA	30
2.1. Sosialismin tulo on vääjäämätöntä	31
2.2. Sosialistien suhde valtioon	34
2.3. Bergerin aito reformismi	37
2.4. Trustien ongelmaa käsitellään vuoden 1912 presidentinvaaleissa	42
2.4.1 <i>Sosialistit vastaavat</i>	45
2.5. Työväenluokka on aseistettava	50
2.6. Työväenluokan on löydettävä itsensä ja järjestäydyttävä	52
2.7. Hillquitin näkemys sosialistisen puolueen tehtävästä	54
3. TAISTELU EDUSTUKSESTA – SOSIALISTIEN JA AMMATTILIITTOJEN VÄLINEN SUHDE.....	57
3.1. American Federation of Labor ja Samuel Gompers	57
3.2. Radikaali Industrial Workers of the World	60
3.3. Edustuskysymys	62
3.4. Sosialistinen puolue vai työväenpuolue?	67
3.5. Maltilliset ja radikaalit vastakkain	69
4. SOSIALISTIEN INDIVIDUALISMIN KRITIIKKI.....	73
4.1. Individualismi vastaan kollektivismi sosialistisessa ajattelussa	73
4.1.1. <i>Kapitalistit ovat kaapanneet individualismin</i>	74
4.1.2. <i>Yhteiskunnallinen henki</i>	76
4.2. Sosialismi ja talousmoralismi	77
LOPPULAUSE	84
LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS.....	88

JOHDANTO

Yhdysvaltojen teollistuminen 1850-1900

1800-luku oli teollistumisen vuosisata Yhdysvalloissa. Vuosisadan puolivälissä Yhdysvalloilla oli pieni rooli maailmantaloudessa; 1900-luvun alussa se tuotti jo 35 prosenttia maailman tuotteista, enemmän kuin Englanti, Saksa ja Ranska yhteensä.¹ Uskomattoman nopealla kasvulla oli merkittäviä seurauksia. Uudet tuotantotavat muuttivat täysin työn luonteen. Isot yritykset saastuttivat ympäristöä. Talous kasvoi nopeasti, mutta sitä oli vaikea hallita. Työntekijöiden asema heikkeni ja Yhdysvallat koki kaksi vaikeaa talouslamaa vuosina 1873-1879 ja 1893-1897.²

Yhdysvalloilla oli monia etuja puolellaan, jotka mahdollistivat nopean teollistumisen. Yhdysvallat oli täynnä hedelmällistä viljelysmaata, rakennuspuuta oli runsaasti ja maata yhdisti purjehduskelpoisten jokien verkosto. Yhdysvalloilla oli myös laajat mineraalivarat ja työläiset olivat innokkaita parantamaan omaa elämäänsä. Hallitus teki politiikkaa, joka oli teollistumiselle suotuista. Tariffit suojelivat valmistajia ja valtionavustukset auttoivat rautateiden ja lennätinverkkojen rakennuksessa.³ Vuoteen 1900 mennessä Yhdysvaltoja halkoi noin 310 000 kilometrin pituinen rautatieverkosto, joka oli laajempi kuin Euroopassa ja Venäjällä yhteensä. Rautatiet, hiili- ja teräsyrietykset sekä teollisuustuotteita valmistavat yritykset olivat talouselämän kehityksen ytimessä.⁴

1800-luvun loppu oli keskittymisen aikaa. Jay Gouldin ja Collis P. Huntingtonin kaltaiset suuryrittäjät ostivat pienempiä yrityksiä ja määrittelivät uudet teollisuusstandardit. Vuonna 1883 suuryrittäjät ratkaisivat aikatauluongelmat jakamalla maan neljään aikavyöhykkeeseen, ilman liittovaltion hallituksen apua. Vuonna 1886 kaikki rautatiet alkoivat käyttää samanlaisia raiteita. Vuoteen 1893 mennessä viisi yhtiötä hallitsi suurinta osaa rautateistä Mississippi-joesta länteen. Vuoden 1893 lama pakotti monet yhtiöt pankkiiri J.P. Morganin käsiin. Vuonna 1906 seitsemän suurta verkostoa hallitsi kahta kolmasosaa Yhdysvaltojen rautateistä.⁵

¹ Boyer et al. 2010, 404-405.

² Boyer et al. 2010, 405.

³ Hillstrom 2010, 8.

⁴ Boyer et al. 2010, 406.

⁵ Boyer et al. 2010, 406-408.

Vuosien 1870 ja 1900 välillä rautateiden harjoittama keskittyminen ja kilpailu levisivät muille teollisuudenaloille. Andrew Carnegie otti haltuun Yhdysvaltojen terästeollisuuden. Carnegie Steel oli vuonna 1900 maailman suurin teollisuusyhtiö. J.P. Morgan huolestui kilpailusta ja osti yhtiön vuonna 1901 lähes 500 miljoonalla dollarilla. Morganin United States Steel Corporation oli maailman ensimmäinen yhtiö, jonka arvo oli yli miljardi dollaria.⁶ Yhdysvaltojen Bureau of Labor Statisticsin mukaan yhden dollarin arvo vuonna 1913 olisi noin 26 dollaria vuonna 2020.⁷

1870-luvun edetessä John D. Rockefeller sai haltuunsa Yhdysvaltojen öljyteollisuuden. Rockefeller toimi aggressiivisesti kilpailijoitaan kohtaan. Jos paikalliset öljynjalostajat eivät suostuneet myymään toimintaansa, hän alensi omia hintojaan ja tukahdutti kilpailijoiden yritystoiminnan. Muiden alojen toimijat kopioivat Rockefellerin menetelmiä ja muodostivat omat trustinsa. Trustiksi kutsuttiin yhtä suurta yritystä, joka omisti osake-enemmistön sen alaisuudessa toimivista pienemmistä yrityksistä. Rockefeller yhdisti useat kilpailevat yritykset yhden suuryrityksen alaisuuteen. Trustien hämärät toimintatavat ja päätä huimaavat ansiot saivat aikaan suuren yleisön paheksunnan. Demokraattien ja republikaanien presidenttiehdokkaat tuomisivat trustit vuoden 1888 kampanjan aikana.⁸

Myös muiden teollisuuden alojen trustit huolestuttivat kongressia. Kongressi säati vuonna 1890 Sherman Anti-Trust Actin, joka kielsi trustien ja monopolien hintojen määrittelyn kilpailunrajoituksen nimissä. Laki ei kuitenkaan selvästi määritellyt *trustia* tai *kilpailunrajoitusta*. Esimerkiksi Standard Oilin lakimiehet muuttivat trustin yhdeksi suureksi holdingyhtiöksi, joka hallitsi useita pienempiä yrityksiä. Korkeimman oikeuden sympaattiset tulkinnat hyödyttivät liike-elämää. Vuoteen 1900 mennessä suuret trustit hallitsivat kahta viidesosaa Yhdysvaltojen tehdastuotannosta.⁹

Teollistuminen eteni epätasaisesti 1800-luvun aikana. Etelävaltiot teollistuivat paljon myöhemmin koillisvaltioihin verrattuna. Esimerkiksi vuonna 1900 etelän puuvillatuotanto oli puolet vähemmän verrattuna Rhode Islandin tuotantoon. Etelä jäi

⁶ Boyer et al. 2010, 408.

⁷ <https://data.bls.gov/cgi-bin/cpicalc.pl?cost1=1&year1=191301&year2=202003> (viitattu 6.5.2020)

⁸ Boyer et al. 2010, 409.

⁹ Boyer et al. 2010, 409-410.

jälkeen monesta syystä. Vuosien 1861-1865 sisällissota, rasismi, resurssien niukkuus, pääoman vähyys, lukutaidottomuus ja innovaatioiden puuttuminen kaikki hidastivat etelän kehitystä.¹⁰

Epätasaisesta kehityksestä huolimatta trendi oli selvä. Vuosien 1860 ja 1900 välillä teollisuustyöläisten määrä nousi 885 000:sta 3,2 miljoonaan. Tehtaiden levitessä ympäri maata, myös ammattitaidottoman työvoiman tarve kasvoi.¹¹ Vuoteen 1880 mennessä kolmasosa rautateiden ja terästehtaiden 750 000 työntekijästä oli ammattitaidottomia työläisiä.¹² Vuonna 1900 Yhdysvaltojen väkiluku oli noin 76 miljoonaa.¹³

Työläiset tekivät 12 tunnin päiviä vaarallisissa oloissa. Lapset aloittivat työnteon puuvillatehtaissa ja hiilikaivoksissa kahdeksan- tai yhdeksänvuotiaina. Rautatiet olivat vaarallisimpia työpaikkoja. Vuonna 1889 melkein kaksituhatta työntekijää kuoli ja yli 20 000 loukkaantui. Menehtyneiden perheet saivat minimaalisen korvauksen työnantajalta.¹⁴

Vuosien 1870 ja 1900 välillä Yhdysvaltoihin saapui noin 12 miljoonaa maahanmuuttajaa. Miljoonat heistä suuntasivat ahtaisiin kaupunkeihin työn perässä.¹⁵ Monet maahanmuuttajat asettuivat asumaan omiensa pariin. Esimerkiksi ruotsalaiset suuntasivat Minnesotan maanviljelijäyhteisöihin ja italialaiset New Yorkin italialaisalueelle. Yhdysvaltalaiset ja maassa jo asuvat maahanmuuttajat olivat kuitenkin epäluuloisia uusia tulokkaita kohtaan, eikä integroituminen ollut helppoa. Halvan työvoiman saapuminen saattaisi alentaa palkkoja ja maahanmuuttajien oudot tavat ja tottumukset uhkasivat yhteisöjen pysyvyyttä.¹⁶

Vuosien 1860 ja 1900 välillä kouluttamattoman työvoiman reaali-palkat nousivat 31 prosenttia ja ammattitaitoisen työvoiman palkat nousivat 74 prosenttia. Ostovoima ei kuitenkaan kasvanut yhtä nopeasti. 1870- ja 1890-lukujen lamat, palkkojen leikkaukset ja työn epäsäännöllisyys heikensivät vähiten ansaitsevien työläisten asemaa

¹⁰ Boyer et al. 2010, 413.

¹¹ Boyer et al. 2010, 416.

¹² Boyer et al 2010, 417.

¹³ <https://www.census.gov/population/www/censusdata/files/table-2.pdf> (viitattu 14.5.2020)

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Hillstrom 2010, 36.

¹⁶ Hillstrom 2010, 41.

merkittävästi. Vuonna 1890 rikkain kymmenys omisti 73 prosenttia maan varallisuudesta. Samaan aikaan alle puolet teollisuustyöläisistä ylitti 500 dollarin köyhyysrajan vuosittain.¹⁷ Yhdysvaltalaiset työläiset kuitenkin ansaitsivat enemmän verrattuna eurooppalaisiin ja syntyperäisten yhdysvaltaisten oli helpompi menestyä, koska maahanmuuttajat ottivat pienipalkkalaiset työt.¹⁸

Yhdysvaltalaiset työläiset olivat muodostaneet liittoja 1700-luvulta lähtien. Pienten liittojen toimintamahdollisuudet olivat kuitenkin rajalliset, joten 1800-luvun aikana työläiset yrittivät muodostaa yhden suuren liiton, joka toisi koulutetun ja kouluttamattoman työvoiman yhteen. Vuonna 1869 perustettu Knights of Labor oli yksi ensimmäisistä yrityksistä. Knights vaati lapsityövoiman lopettamista, samaa palkkaa naisille ja miehille ja ansiotulojen progressiivista verotusta. Vuonna 1886 liitossa oli jo yli 700 000 työläistä. Sarja epäonnistuneita lakkoja vuoden 1886 aikana sai kuitenkin monet jättämään liiton, ja 1880-luvun loppuun mennessä se oli varjo itsestään.¹⁹

Knights of Laboriin pettyneet työläiset suuntasivat vuonna 1886 perustettuun American Federation of Laboriin. AFL keskittyi käytännönläheisiin toimiin suurten poliittisten visioiden sijasta. Liiton keulahahmo Samuel Gompers muodosti AFL:stä ammattikuntaliittojen federaation, jossa yksittäiset liitot hallitsivat omia jäseniään, mutta liittohallitus johti boikotteja ja lakkoja. Vuonna 1904 AFL:n jäsenmäärä oli 1,6 miljoonaa.²⁰

Työläisten ja työnantajien väliset suhteet kiristyivät 1800-luvun edetessä. Väkivaltaiset yhteenotot järkyttivät kansakuntaa vuosisadan lopulla. Vuoden 1886 toukokuussa Chicagon poliisi ampui neljä lakkoilijaa McCormickin tehtaalla. Työläisten protestoidessa kuolemia seuraavana päivänä, seitsemän poliisia loukkaantui, kun läheisestä talosta heitettiin pommi väkijoukkoon. Poliisi reagoi ampumalla väkijoukkoon, jonka seurauksena neljä mielenosoittajaa menetti henkensä. Tilanteen

¹⁷ Boyer et al. 2010, 419.

¹⁸ Lipset & Marks 2000, 27.

¹⁹ Boyer et al. 2010, 420-421.

²⁰ Boyer et al. 2010, 421-422.

seurauksena kahdeksan henkilöä vangittiin. Kaikki saivat syytteen murhasta ja neljä teloitettiin.²¹

Väkivallan kiihtyessä yhteiskunnalliset ajattelijat pyrkivät ratkaisemaan uuden teollisen yhteiskunnan ongelmat. Kapitalismiin luottavat ajattelijat puolustivat laissez faire - ajattelua, jonka mukaan valtion tuli pysyä poissa liike-elämästä. Andrew Carnegie puolusti kapitalismia esseessä *The Gospel of Wealth* (1886) soveltamalla Herbert Spencerin evoluutioteorioita yhteiskunnan kehitykseen. Carnegien mukaan kilpailun laki saattoi joskus olla julma, mutta lopulta se hyödyttäisi koko ihmisrotua, koska se varmisti kelpoisimpien yksilöiden selviytymisen.²² Edward Bellamyn utopistinen teos *Looking Backward* (1888) kuvasi yhteiskuntaa, jonka talous oli täysin valtiojohdettu ja jossa kaikki työskentelivät yhteisen hyvän edistämiseksi. Bellamyn seuraajat perustivat yli viisisataa seuraa, joiden tarkoituksena oli toteuttaa hänen visionsa.²³

Teollistuminen eteni Yhdysvalloissa erittäin nopeasti ja maa muuttui merkittäväällä tavalla. Teollistuminen tarjosi amerikkalaisille uusia mahdollisuuksia vaurastua, mutta se johti myös eriarvoisuuden kasvuun. Kapitalistiseen järjestelmään luottavat ajattelijat puolustivat kasvavaa eriarvoisuutta, mutta jotkut ajattelijat näkivät koko kapitalistisen järjestelmän olevan kestäättömällä pohjalla. Teollistumisen edetessä myös sosialismi ja työväenliike kasvattivat suosiotaan.

Sosialismi Yhdysvalloissa 1850-1900

Marxilainen sosialismi saapui Yhdysvaltoihin 1850-luvulla saksalaisten maahanmuuttajien mukana. Osa näistä maahanmuuttajista oli työskennellyt Karl Marxin kanssa Euroopassa, ja Yhdysvalloissa he liittyivät saksalaisamerikkalaiseen työväenliikkeeseen. Päätoimittaja Joseph Weydemeyer oli yksi ensimmäisistä sosialismin levittäjistä Yhdysvalloissa. Weydemeyer pyrki vahvistamaan yhdysvaltalaisia ammattiliittoja, valistaen samalla työläisiä poliittisen toiminnan merkityksestä.²⁴

²¹ Boyer et al. 2010, 422.

²² Boyer et al. 2010, 423.

²³ Boyer et al. 2010, 424.

²⁴ Kipnis 1972, 6.

Vuonna 1874 Ferdinand Lassallen oppeja seuraavat sosialistit perustivat Social-Democratic Party of North America -puolueen (SDP). Lassallen mukaan kapitalistisessa yhteiskunnassa työvoimaa oli aina liian paljon, joten palkat pysyivät koko ajan minimissä. Täten yritykset nostaa työläisten palkkoja tai vähentää työtuntien määrää olivat turhia. Lassallelaiset keskittyivät työväenpuolueiden organisointiin ja äänestäjien rekrytointiin.²⁵

Marxin oppeja seuraavat sosialistit taas olivat vakuuttuneita, että 1870-luvulla yhdysaltalainen liike ei ollut tarpeeksi aktiivinen tukemaan työväenpuolueita. Marxilaisten mukaan oli keskityttävä mielenosoituksiin ja ammattiliittojen muodostamiseen. SDP hyväksyi vähitellen marxilaisten periaatteet ja vuonna 1876 puolue yhdistyi pienempien työväenpuolueiden kanssa muodostaen Working Men's Party of the United States -puolueen.²⁶

Uusi puolue oli kuitenkin lyhytaikainen. Lassallelaiset saivat koko puolueen haltuunsa vuoden 1877 puoluekokouksessa. Puolueen uudeksi nimeksi tuli Socialist Labor Party of North America (SLP) ja se keskittyi ainoastaan äänestäjien mobilisointiin. Jäsenmäärä kasvoi vuosien 1876 ja 1878 välillä kolmesta tuhannesta kymmeneen tuhanteen. Kuitenkin jo vuonna 1881 puolueen jäsenmäärä oli enää 2600; suosion kasvu ei ollut johtanut palkkojen nousuun tai työolojen parantumiseen.²⁷

Vuonna 1890 Daniel De Leon, kansainvälisen oikeuden lehtori Kolumbian yliopistosta, liittyi puolueeseen. De Leonin mukaan kapitalismi voitiin tuhota ainoastaan organisoimalla kaikki työläiset yhteen vallankumoukselliseen teollisuusliittoon. Liikkeen poliittinen puolue vastaisi työläisten valistuksesta ja osallistuisi vaaleihin. Todellinen taistelu käytäisiin vallankumouksellisen liiton kautta.²⁸ De Leonin Socialist Trade and Labor Alliance ei kuitenkaan koskaan vakavasti uhannut Samuel Gompersin American Federation of Laborin asemaa Yhdysvaltojen johtavana ammattiliittona. De Leonin liiton jäsenmäärä väheni muutamaa tuhatta vuoden 1898 loppuun mennessä.²⁹

²⁵ Kipnis 1972, 7-8.

²⁶ Kipnis 1972, 8-9.

²⁷ Kipnis 1972, 10.

²⁸ Kipnis 1972, 16.

²⁹ Kipnis 1972, 18.

De Leon ei suvainnut erimielisyyksiä puolueen sisällä. Hänen johtokautensa aikana puolue keskittyi lähes kokonaan ”väärauskoisten” jahtaamiseen.³⁰ De Leonin siipi piti kaikkia Gompersin AFL:ää tukevia sosialisteja pettureina.³¹ Useat sosialistit olivat nousseet johtaviin asemiin AFL:n sisällä, eivätkä he tukeneet De Leonin politiikkaa. De Leonin sota AFL:ää vastaan johti lopulta puolueen sisäiseen sotaan. New Yorkin jaoston johtaja Morris Hillquit, venäläissyntyinen lakimies, päätti syöstä De Leonin vallasta.³²

Hillquitin jaostolla oli noin kolmetuhatta jäsentä. Hillquitin mukaan De Leon oli vaihtanut tieteellisen marxismin vallankumoukselliseen ammattiyhdistystoimintaan, mikä oli johtanut sosialismin hitaaseen kasvuun Yhdysvalloissa.³³ Hillquit selitti, että hänen johtamansa puolue oli vallankumouksellinen työväenpuolue, mutta vallankumous ei tarkoittanut väkivaltaista yhteenottoa kapitalistien kanssa. Puolue ei ollut kiinnostunut pinnallisista uudistuksista; yhteiskunnan epäkohdat korjattaisiin eliminoimalla kapitalismi ja korvaamalla se sosialismilla.³⁴

Hillquitin tavoitteena oli yhdistää Socialist Labor Party ja juuri perustettu Social Democratic Party (SDP).³⁵ SDP oli milwaukeelaisen opettaja Victor Bergerin perustama uusi, SLP:stä eronnut puolue. Berger oli kotoisin Itävaltasta ja hän oli opiskellut Budapestin ja Wienin yliopistoissa.³⁶ Bergerin SDP ajoi valtionomistukseen pohjautuvaa sosialismia.³⁷

Vuoden 1899 lopulla SDP ja SLP:n De Leonia vastustava siipi alkoivat vaatia uuden, yhtenäisen puolueen perustamista. Puolueiden ohjelmat olivat lähes identtiset, mutta tämä ei estänyt puolueita ajautumasta 18 kuukautta kestävään kiistaan, jonka jälkeen yhtenäinen puolue vihdoinkin perustettiin.³⁸ Vuoden 1901 heinäkuussa ryhmittyvät saivat sovittua erimielisyytensä ja uuden puolueen nimeksi tuli Socialist Party of America.³⁹

³⁰ Kipnis 1972, 25-26.

³¹ Kipnis 1972, 26.

³² Kipnis 1972, 27-28.

³³ Kipnis 1972, 36-37.

³⁴ Kipnis 1972, 38-39.

³⁵ Kipnis 1972, 42.

³⁶ Kipnis 1972, 46.

³⁷ Kipnis 1972, 63-65.

³⁸ Kipnis 1972, 80-81.

³⁹ Kipnis 1972, 104-105.

Aatehistorian välineet

Aatehistorian tutkimuskohteena on ajattelu menneisyydessä.⁴⁰ Tämän tutkielman kohteena on 1900-luvun alun yhdysvaltalainen sosialismi. Sosialismista ja sen kehityksestä on kirjoitettu runsaasti, mutta uskon, että yhdysvaltalaisen sosialismin tutkimuksessa on jotain hedelmällistä, koska Yhdysvalloissa sosialismi on aina ollut marginaalissa oleva radikaalinen liike.

Menneisyyttä tutkiessa on aina tarpeellista yrittää ”oppia vieraan kulttuurin tavoille”, kuten historioitsija Juha Manninen on todennut.⁴¹ Tämä on erityisen tärkeää radikaalien ja outojen aatteiden tutkimuksessa, koska usein on houkuttelevaa tyrmätä tällaiset uskomukset absurdeina. Aatehistorioitsijan haasteena onkin yrittää selittää, miksi menneisyyden ajattelijat ovat saattaneet uskoa esimerkiksi niinkin outoihin asioihin, kuin noitien olemassaoloon. En väitä, että sosialismiin uskomisen on yhtä ”absurdia”, kuin noitien olemassaoloon uskomisen, mutta ottaen huomioon 1900-luvun sosialismin ja kommunismin verisen historian, on vähintäänkin mielenkiintoista tutkia kenen tahansa ajattelua, joka uskoo työväenluokan vallankumouksen olevan sopiva keino korjata kapitalismin vääryydet.

Tässä päästään historiantutkimuksen perimmäisten kysymysten äärelle. Minä luonnollisesti tiedän, kuinka vaarallista työväenluokan vallankumouksen vaatiminen voi olla, ottaen huomioon sen verisen historian, mutta 1900-luvun alun socialistit eivät tietenkään osanneet ennustaa tulevaisuutta. Yksi historiantutkimuksen suurista opetuksista on, että menneisyys ei tiedä tulevaisuuttaan, kuten historioitsija Gordon S. Wood on todennut.⁴² 1900-luvun alku on mielestäni mielenkiintoinen hetki poliittisessa historiassa, jolloin kaikki tuntui mahdolliselta.

Radikaalien ja outojen uskomusten tutkimuksessa onkin hyvä käyttää historioitsija Quentin Skinnerin ”kultaista sääntöä”: riippumatta siitä, kuinka oudoilta menneisyyden uskomukset saattavat vaikuttaa, meidän tulee silti lähestyä niiden esittäjiä rationaalisina toimijoina.⁴³ Jos tutkimuksen kohteena ovat menneisyyden ihmisten

⁴⁰ Helo & Pietikäinen 2017, 21.

⁴¹ Hyrkkänen 2002, 67.

⁴² <https://www.wsws.org/en/articles/2019/11/28/wood-n28.html>, viitattu 18.12.2019.

⁴³ Skinner 2002, 40.

uskomukset, ainoa todisteaineisto heidän uskomuksistaan löytyy yleensä heidän kirjoittamistaan teksteistä. On mahdollista, että tutkimuksen kohteena olevat tekstit ovat esimerkiksi täynnä ironiaa, mutta käsittelen silti tutkimuskohteena olevia tekstejä aitojen uskomusten ilmaisuina. Tämä ei tietenkään tarkoita, uskomuksia tulisi vääristellä. Jos tutkimuksen kohteena olevat henkilöt esittävät esimerkiksi ristiriitaisia ajatuksia jostain aiheesta, niitä ei tule yrittää selittää parhain päin, vaan ajatuksia on analysoitava rehellisesti.

Tutkimustehtävä ja tutkielman rakenne

Asettamalla menneisyyden ajatukset kontekstiin, historioitsija voi sanoa jotain tieteellisesti pätevää tutkimuskohteestaan.⁴⁴ Eri konteksteja voi kuitenkin loogisesti olla loputtomiin; jossain vaiheessa tutkijan on pysähdyttävä ja valittava tutkimustehtävän kannalta järkevä konteksti.⁴⁵

Tämän tutkielman laajempa kontekstina on Yhdysvaltojen nopea teollistuminen 1800- ja 1900-luvuilla. Miten teollistuminen vaikutti yhdysvaltalaiseen yhteiskuntaan? Miten teollistumisen aiheuttamiin ongelmiin suhtauduttiin? Luonnollisesti sosialistit uskoivat kapitalismin kumoamisen työväen vallankumouksella olevan vastaus kapitalismin ongelmiin. Tässä tutkielmassa pyrin selvittämään, miksi tutkimuksen kohteena olevat ajattelijat kannattivat radikaalia ja marginaalissa olevaa poliittista ideologiaa. Vastaukseen liittyy olennaisesti se, miten tutkimuksen kohteena olevat ajattelivat suhtautuivat oman aikansa yhteiskuntaan ja miten he uskoivat sen muuttuvan tulevaisuudessa. Sosialistit uskoivat vankasti, että 1900-luvun alun Yhdysvallat oli syvästi epäoikeudenmukainen yhteiskunta, ja että sosialismin tulo oli jopa vääjäämätöntä. Ensimmäisessä luvussa käyn läpi sosialistien käsitystä historiasta ja omasta yhteiskunnastaan.

Ajallisesti rajaen tutkielmani koskemaan 1900-luvun alun yhdysvaltalaista sosialismia. 1900-luvun kaksi ensimmäistä vuosikymmentä ovat tutkimuksen kannalta mielekkäitä

⁴⁴ Helo & Pietikäinen 2017, 22.

⁴⁵ Hyrkkänen 2002, 214.

kohteita, koska sosialistinen liike saavutti suurimman suosion tuona aikana ja menetti suurimman osan kannatuksestaan pian ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Kyseessä oli siis ainutlaatuinen hetki yhdysvaltalaisen sosialistisen liikkeen historiassa.

Maantieteellisesti keskityn Yhdysvalloissa käytyyn keskusteluun. Kontekstia voisi laajentaa ottamalla mukaan eurooppalaisia sosialisteja ja vertailemalla yhdysvaltalaista ja eurooppalaista ajattelua, mutta tämän tutkielman laajuuden kannalta pidän Yhdysvaltoihin keskittymistä mielekkäämpänä.

Tutkin yhdysvaltalaista sosialismia kolmen kirjoittajan kautta. Tutkimuksen kohteena olevat kirjoittajat edustavat sosialistisen puolueen vasenta ja oikeaa laitaa: Eugene Debs vasenta ja Victor Berger sekä Morris Hillquit oikeaa laitaa. Kaikki kolme olivat myös sosialistisen liikkeen johtohahmoja. Hillquitia voidaan pitää yhdysvaltalaisen sosialismin johtavana teoreetikkona. Debs taas oli erittäin suosittu sosialistien piireissä ja sosialistisen puolueen presidenttiehdokas. Berger valittiin vuonna 1910 ensimmäisenä sosialistina Yhdysvaltain kongressiin. Bergerin, Debsin ja Hillquitin asema sosialistisen liikkeen sisällä antaa heidän kirjoituksilleen painoarvoa. Keskittymällä näihin kolmeen kirjoittajaan uskon saavani tarpeeksi hyvän kuvan sosialistisen liikkeen monimuotoisuudesta 1900-luvun alussa. Yksi tutkimustehtävistäni on esitellä ja vertailla näiden kolmen kirjoittajan ajatusmaailmaa.

Yhdysvaltalaiset sosialistit myös esittivät käytännön keinoja yhteiskunnan parantamiseksi. Esittelen ja vertailen Bergerin, Debsin ja Hillquitin poliittista ohjelmaa toisessa luvussa.

Yhdysvaltojen ammattiyhdistysliike kehittyi sosialisteista irrallaan, eivätkä työväenluokan edustajat, ay-aktiivit ja sosialistit, koskaan järjestäytyneet yhdeksi suureksi liikkeeksi. Tavoitteenani on selvittää, miksi ammattiyhdistysliikkeen edustajat ja sosialistit eivät tehneet yhteistyötä ja miten heidän ajatuksensa erosivat toisistaan. Sosialistisen liikkeen suosio laski jyrkästi 1910-luvun lopulla maltillisten ja radikaalien kinastellessa sosialistisen puolueen todellisesta tehtävästä. Kolmannessa luvussa vertailen sosialistien ja ammattiyhdistysliikkeen poliittista filosofiaa ja analysoin sosialistisen puolueen maltillisten ja radikaalien eroavia käsityksiä puolueen tehtävästä.

Neljännessä luvussa esittelen ja analysoin sosialistien haastetta amerikkalaiselle individualismille. Individualismi on yksi amerikanismin eetoksen keskeisiä piirteitä ja sosialistit pyrkivät osoittamaan, kuinka individualismin palvonta oli johtanut äärimmäisen eriarvoiseen yhteiskuntaan. Sosialistit uskoivat kollektiiviseen henkeen perustuvan yhteiskunnan olevan parempi vaihtoehto individualismille.

Neljännessä luvussa analysoin myös sosialistien haastetta 1900-luvun alun yhdysvaltalaiselle talousetiikalle. Esittelen myös talousmoralismin käsitteen. Talousmoralismilla tarkoitetaan jonkin talousjärjestelmän oikeudenmukaisuuden eettistä perustelua. Yhdysvaltojen historiasta voi erottaa kaksi kilpailevaa individualistista talouden etiikkaa. Sosialistit pyrkivät haastamaan nämä filosofiat argumentoimalla kollektiivisuuteen perustuvan järjestelmän puolesta. Pohdin, miten hyvin talousmoralismin käsite sopii yhdysvaltalaisiin sosialisteihin.

Eugene Debsin vuonna 1908 julkaistun teoksen *Debs: His Life, Writings and Speeches* esipuheessa Bruce Rogers vertaa tulevaa sosialistista vallankumousta ”kolmanteen vallankumoukseen”. Tuolla vertauksella Rogers haluaa liittää sosialismin Yhdysvaltojen vallankumouksien perinteeseen. Pohdin neljännessä luvussa, kuinka hyvin sosialistit onnistuivat esittämään oman ideologiansa yhdysvaltalaisten traditioiden jatkeena, vaikka he myös kritisoivat ankarasti omaa kulttuuriaan ja sen perinteitä.

Lähteet ja tutkimuskirjallisuus

Tutkielman kohteina olevista kolmesta kirjoittajasta Morris Hillquit kehitti yksityiskohtaisimman teorian amerikkalaisesta sosialismista. Hillquit julkaisi jo vuonna 1903 yhdysvaltalaisen sosialistisen liikkeen historian, ja hänen teoksensa *Socialism in Theory and Practice* (1909) vilisee viittauksia akateemisiin julkaisuihin.

Verrattuna Hillquitiin, Victor Berger ja Eugene Debs ovat vähemmän teoreettisia lähestymistavoissaan. Varsinkin Debs keskittyi vähemmän teoreettisten julkaisujen kirjoittamiseen ja vietti enemmän aikaa puhumalla innostuneille työläisille. Myös Berger keskittyi enemmän sosialistisen poliittisen koneen rakentamiseen Milwaukeeessa, kuin teoretisointiin. Berger ja Debs kuitenkin kirjoittivat runsaasti

artikkeleita sosialistien lehtiin ja nuo artikkelikokoelmat ovat tämän tutkielman päälähteinä.

Bergerin vuonna 1912 julkaistu *Broadsides* on lehtiartikkelikokoelma. Artikkelit käsittelevät sosialismin filosofiaa ja 1900-luvun alun yhteiskunnallisia ongelmia. Bergerin lähestymistapa on vähemmän syvälinen, kuin Hillquitin, mutta useat teemat toistuvat teoksessa, joten Bergerin ajatusmaailmasta saa varsin hyvän kuvan.

Debsin kaksi teosta *Debs: His Life, Writings and Speeches* (1908) sekä *Labor and Freedom* (1916) sisältävät Debsin kirjoittamia artikkeleita sekä hänen pitämiään puheita. Debs piti useita puheita presidentinkampanjoiden aikana, ja puheiden tarkoitus oli luonnollisesti vedota kuuntelijoihin ja saada heidät äänestämään Debsiä. Liioittelu ja kärjistäminen kuuluvat retoriikan keinoihin, joten kaikkea Debsin sanomaa ei voi hyväksyä kriittikittömästi. Samat teemat kuitenkin toistuvat teoksissa, joten Debsin ajattelusta saa hyvän kuvan lukemalla hänen kirjoituksensa tarkasti.

Sosialismia on tutkittu valtavasti, mutta juuri yhdysvaltalaisista sosialismista vähemmän. Yhdysvaltojen historiaa käsittelevissä yleisteoksissa sosialismi yleensä ohitetaan kuriositeettina. Tämä on ymmärrettävää, koska sosialistinen liike ei koskaan saavuttanut laajaa kannatusta Yhdysvalloissa. Liike myös toimi koko ajan suuremman ammattiyhdistysliikkeen varjossa. Yhdysvaltojen työväenliikkeen historiaa on myös tutkittu paljon, mutta tämä tutkimus sivuuttaa usein sosialistit täysin. Eric Thomas Chesterin kirja *True Mission: Socialists and the Labor Party Question in the U.S.* (2004) auttaa ymmärtämään sosialistien ja ammattiyhdistysliikkeen välistä suhdetta.

Artikkelikokoelma *Socialism and American Life* (1952) on korvaamaton apuväline yhdysvaltalaisen sosialismin teoreettisten lähtökohtien ymmärtämiselle.

Ira Kipninin *The American Socialist Movement 1897-1912* (1972) auttaa ymmärtämään amerikkalaisen sosialistisen liikkeen puoluehistoriaa ja eri vaiheita. Tämä tutkielma ei kuitenkaan varsinaisesti keskity puoluehistoriaan, vaan sosialistiseen ajatteluun 1900-luvun alun Yhdysvalloissa.

Nick Salvatoren Eugene Debsin biografia *Eugene V. Debs: Citizen and Socialist* (2007) auttaa ymmärtämään Debsin ajattelua ja sosialistisen liikkeen historiaa. Valitettavasti en saanut käsiini Bergerin tai Hillquitin biografioita.

Vahvan sosialistisen liikkeen tai työväenpuolueen puuttuminen Yhdysvalloista on kiinnostanut tutkijoita. Sosiologi Werner Sombart julkaisi jo vuonna 1906 teoksen *Why is there no Socialism in the United States?* Sosiologit Seymour Martin Lipset ja Gary Marks selvittävät sosialismin puuttumista Yhdysvalloista teoksessa *It Didn't Happen Here. Why Socialism Failed in the United States* (2000). Sosiologi Robin Archer pohtii työväenpuolueen puuttumista Yhdysvalloista teoksessa *Why Is There No Labor Party in the United States?* (2007). Tämän tutkielman kannalta ei kuitenkaan ole olennaista selvittää miksi sosialismi ei koskaan saanut jalansijaa Yhdysvalloissa ja miksi sosialistinen liike lopulta epäonnistui, koska keskityn tässä työssä lähinnä 1900-luvun alun yhdysvaltalaisen sosialismin filosofian ymmärtämiseen.

1. YHDYSVALTALAISTEN SOSIALISTIEN KÄSITYS HISTORIASTA JA YHTEISKUNNASTA

Tässä luvussa keskityn selittämään ja analysoimaan yhdysvaltalaisen sosialismin filosofista perustaa. Pyrin myös ymmärtämään, miten yhdysvaltalaiset socialistit näkivät oman yhteiskuntansa 1900-luvun alussa. Socialistien historiakäsitys eroaa myös merkittävästi perinteisen yhdysvaltalaisen liberalismien historiakäsityksestä. Esittelen ja vertailen liberalismien ja sosialismin historiakäsitystä.

1.1. Socialistien käsitys historiasta

Teoksessa *Socialism in Theory and Practice*, Morris Hillquit aloittaa ensimmäisen kappaleen kuvailemalla sivilisaation historiaa yhtenä suurena ketjuna. Sivilisaation eri vaiheet, aina luolamiehistä moderniin teollisuusyhteiskuntaan, ovat linkkejä suuressa ketjussa ja seuraava linkki on aina edeltävää parempi. Jokainen sivilisaation vaihe syntyy sitä edeltävästä vaiheesta, ja jokainen vaihe kokee muotoutumisen, kukoistuksen ja kuihtumisen.⁴⁶

Historian jakaminen erillisiin aikakausiin, jotka seuraavat toisiaan säännönmukaisesti, on tyypillistä socialistisille liikkeille. Marxilaiset tapaavat jakaa historian viiteen eri aikakauteen: barbarismiin, antiikin orjatalouteen, feodalismiin, kapitalismiin ja työväenluokan kommunismiin. Historian eri vaiheet ilmentävät kehitystä tuotantosuhhteissa. Luokkaristiriidat käyvät lopulta ylitsepääsemättömiksi ja sivilisaatio siirtyy seuraavaan vaiheeseen vallankumouksen kautta.⁴⁷

Hillquitin mukaan nykyinen yhteiskunta ei muodosta poikkeusta sivilisaation ketjuun. Teollinen yhteiskunta on selvästi kaikkia aiempia historian vaiheita parempi. Nyky-yhteiskunnassa ihmisillä on enemmän vapauksia kuin koskaan aikaisemmin ja elämä on turvallisempaa. Yhteiskunta ei kuitenkaan ole täydellinen. Nyky-yhteiskuntaa on mahdollista parantaa samalla tavalla kuin sivilisaation aikaisempia vaiheita. Socialistit

⁴⁶ Hillquit 1909, 3.

⁴⁷ Bowers 1952, 412-413.

ovat sitä mieltä, että nyky-yhteiskunta on siirtynyt kuihtumisen vaiheeseen, ja uusi vaihe sivilisaation ketjussa on alkamassa.⁴⁸

Berger näkee luokkataistelun osana koko sivilisaation kehitystä. Jo antiikin Ateenassa ja Roomassa ihmiset oli jaettu eri luokkiin ja heillä oli eri oikeudet ja velvollisuudet riippuen siitä, kuinka paljon he omistivat. Omistavan luokan alapuolella oli proletariaatti, joka ei omistanut mitään, ja heitä alempana orjat, jotka eivät varsinaisesti kuuluneet mihinkään luokkaan.⁴⁹ Hillquitin mukaan Rooma tuhoutui, koska proletariaatti oli liian tietämätön ja heikko taistellakseen patriiseja vastaan.⁵⁰ Feodalismi taas perustui maanomistukseen. Kuningas oli kaikkien yläpuolella. Maata omistavat lääninherrat ja kaupunkien porvarit hallitsivat maaorjia.⁵¹

Bergerin historiallisen luokka-analyysin tarkoituksena oli osoittaa, että myös Yhdysvalloissa oli eri luokkia. Sosialisteja oli Bergerin mukaan syytetty luokkien ”keksimisestä” ja kiihottamisesta luokkasotaan.⁵² Bergerin mukaan esimerkiksi keskiajan hallitsijat pysyivät vallassa, koska alistetut luokat olivat älyllisesti heikompia ja kykenemättömämpiä.⁵³ Nykypäivän Yhdysvalloissa taas työväenluokka ei ole hallitsevaa luokkaa huonompi missään mielessä. Teollinen yhteiskunta päinvastoin on täysin riippuvainen työväenluokan ja keskiluokan olemassaolosta. Kapitalistit pysyvät vallassa, koska työväenluokka on unessa. Orjuus oli mahdollista, koska orjat eivät koskaan laskeneet omaa lukumääräänsä.⁵⁴

Myös Hillquitin mukaan modernin yhteiskunnan työväenluokka on erityisessä asemassa. Työväenluokka on älykkäämpi ja paremmin organisoitunut kuin mikään muu riippuvainen luokka historiassa. Hillquit näkee työväenluokan uutena kolmantena säätyinä, joka kukisti aristokratian Ranskan vallankumouksessa. Modernin yhteiskunnan olosuhteet ajavat ”luonnostaan” työväenluokan vastustamaan heitä riistäviä

⁴⁸ Hillquit 1909, 3-4.

⁴⁹ Berger 1913, 10.

⁵⁰ Hillquit 1909, 8.

⁵¹ Berger 1913, 11.

⁵² Berger 1913, 8-9.

⁵³ Berger 1913, 12.

⁵⁴ Berger 1913, 13.

kapitalisteja. Kapitalismin kasvaessa työväenluokka ainoastaan vahvistuu ja tulee yhä määrätietoisemmaksi tehtävästään: kapitalismin nujertamisesta.⁵⁵

Hillquit ja Berger ovat varmoja työväenluokan lopullisesta voitosta. Heidän historiallinen analyysinsä osoittaa, että uusi teollinen yhteiskunta on täysin erilainen verrattuna muihin historian jaksoihin, mutta nykypäivän hallitsijoita ja riistäjiä vastustava luokka on myös erityisessä asemassa. Rooma tuhoutui, koska työväenluokka oli alistettu ja ei tarpeeksi järjestäytynyt, mutta nyt asiat ovat toisin. Hillquitin mukaan Yhdysvallat tulee seuraamaan Ranskan esimerkkiä.⁵⁶

Filosofi David F. Bowersin mukaan sosialistiselle ajattelulle on tyypillistä pitää historian eri jaksoja täysin erilaisina. Jokaisella jaksolla on sille tyypilliset instituutiot ja aatteet, joita ei löydy mistään muusta historian jaksosta. Historian edistyminen/tapahtuminen on sosialistien mukaan myös lopulta ihmisestä riippumatonta. Bowersin mukaan perinteinen marxilainen ajattelu on nähnyt yksilön luokkaan ja tuotantomuotoon sidottuna. Historia tapahtuu vääjäämättä marxilaisten lakien mukaan.⁵⁷

Hillquit ajattelee pitkälti Bowersin kuvailemalla tavalla. Hillquitin mukaan ”teollisuuden intressit” määrittävät täysin elämää modernissa yhteiskunnassa. Nämä intressit vaikuttavat lainsäädäntöön, politiikkaan, julkiseen mielipiteeseen ja jopa sotaan tai rauhaan. Hillquitin mukaan nykyiset olosuhteet ovat teollisten instituutioiden vääjäämätön tulos. Edes näistä olosuhteista hyötyvä kapitalista ei voi muuttaa niitä. Hillquitin mukaan kapitalistit ”välttämättä” ajautuvat riistämään työväenluokkaa. Nykyinen kehitys tulee johtamaan siihen, että kaikki tärkeimmät teollisuudenalat muutetaan trusteiksi ja muutamat kapitalistit tulevat johtamaan valtioita. Tämä on Hillquitin mukaan teollisen kehityksen ”vääjäämätön” tulos. Juuri näin kävi antiikin Roomassa ja yli tuhat vuotta myöhemmin Ranskassa.⁵⁸

Berger on Hillquitia varovaisempi. Bergerin mukaan nykyinen trustisysteemi on kapitalismin ja kilpailun luonnollinen tulos.⁵⁹ Kapitalismi on kolmas vaihe ihmisrodun

⁵⁵ Hillquit 1909, 8-9.

⁵⁶ Hillquit 1909, 8.

⁵⁷ Bowers 1952, 414.

⁵⁸ Hillquit 1909, 7-8.

⁵⁹ Berger 1913, 41.

kehityksessä. Antiikin valtiot perustuivat orjuuteen ja keskiaikaa hallitsi maaorjuus. Berger tunnustaa, että keskiajan järjestelmä oli silti paljon parempi kuin antiikin orjatalous. Ihmiskunnan edistyminen kuitenkin ”vaati” vielä yhden askeleen: kapitalismin. Tämä ihmiskunnan historian kolmas vaihe on synnyttänyt riistäjien luokan, jollaista ei ole koettu ennen historiassa. Maailman työläiset ovat täysin riippuvaisia plutokraattien voitontavoittelusta.⁶⁰

Berger ajattelee pitkälti kuten Hillquit, mutta hän kuitenkin painottaa erästä asiaa, joka ei kuulu Bowersin mukaan perinteiseen marxilaiseen ajatteluun. Berger näkee trustisysteemin kapitalismin seuraavana vaiheena, joka tulee kestävänsä loputtomasti, jos työväenluokka ei pysäytä sitä. Hän korostaa, että kapitalismin vastustajilla on nyt mahdollisuus muuttaa yhteiskuntaa. Berger lopettaa artikkelinsa muistuttamalla lukijoita siitä, että maailmanhistoria on aina yksilöiden tekojen tulosta; se ei ole pelkkä luonnollinen prosessi, kuten ”eräät marxilaiset haluaisivat meidän uskovan”.⁶¹

Berger viittaa luultavasti dogmaattisiin marxilaisiin, jotka eivät tunnusta yksilöiden asemaa historiassa. Bowersin mukaan marxilaisilla on kyllä ollut tapana nähdä historia ikuisena kamppailuna, mutta tämä kamppailu tapahtuu paradoksaalisesti täysin ihmisestä riippumattomassa viitekehyksessä.⁶²

Dogmaattisuus tai vallankumouksellisuus ei kuulu Bergerin sosialistiseen filosofiaan. Eräässä artikkelissa hän kuvailee trustien kansallistamista ja kuinka se voitaisiin saavuttaa rauhanomaisesti askel askeleelta.⁶³ Berger on kuitenkin pessimistinen suunnitelman onnistumisen suhteen. Hänen mukaansa yhdysvaltalaiset eivät ole tarpeeksi viisaita tai sopuisia toteuttamaan sitä. Jotkut sosialistit ovat jopa ”yhtä hulluja” kuin kapitalistit trustien kansallistamisen suhteen. Bergerin mukaan hänen suunnitelmansa on kuitenkin ”käytännöllinen suunnitelma käytännölliselle kansalle”.⁶⁴ Berger haluaa erottautua vallankumouksellisista sosialisteista tai muista dogmaatikoista ja korostaa asteittaisten reformien tärkeyttä.

⁶⁰ Berger 1913, 30-31.

⁶¹ Berger 1913, 29-30.

⁶² Bowers 1952, 415.

⁶³ Berger 1913, 33.

⁶⁴ Berger 1913, 34.

Miten marxilainen historiakäsitys eroaa yhdysvaltalaisen liberalismiin historiakäsityksestä? Myös liberalismiin liittyy ajatus yhteiskuntien hitaasta jalostumisesta kohti jotain parempaa.⁶⁵ Yhdysvaltalainen liberalismi kuitenkin eroaa eurooppalaisesta liberalismista valtiovaltaan kohdistuvan vastustuksen vuoksi.⁶⁶ Epäilevä suhtautuminen keskitettyyn valtaan erottaa perinteisen liberalismiin kannattajat sosialisteista. Sosialistit olivat paljon valmiimpia keskittämään valtaa ja käyttämään sitä kapitalismin nujertamiseksi, vaikka sosialistiseen historiakäsitykseen sisältyikin ajatus kapitalismin vääjäämättömästä tuhosta.

On mielenkiintoista huomata, että Yhdysvaltojen perustajaisiin lukeutuva Thomas Jefferson uskoi historian vaiheteoriaan. Jefferson uskoi yhteiskuntien kehittyvän keräily- ja metsästyskulttuureista paimentolaisuuteen ja maanviljelyyn. Jefferson ei ehtinyt nähdä teollisen vallankumouksen tuomia yhteiskunnallisia mullistuksia, joten hän piti 1700-luvun lopun kauppakapitalismia yhteiskuntien korkeimman kehityksen asteena.⁶⁷ Hän ei kuitenkaan ollut utopisti, vaan hän kritisoi 1800-luvun alun utopiasosialistien pieniä yhteiskuntakokeiluja.⁶⁸ Jefferson uskoi edistykseen, mutta hän ei osannut sanoa, mihin edistys lopulta päättyi.⁶⁹

Jeffersonille olennaista oli juuri edustuksellinen, perustuslaillisesti vähemmistön oikeudet takaava hallitusmuoto.⁷⁰ Sosialistit taas uskoivat kapitalismin vääjäämättömään tuhoon. Kapitalismin loppu oli ennustettavissa yksinkertaisesti tarkkailemalla ympäröivää yhteiskuntaa ja sen lukuisia ristiriitoja.

1.2. 1900-luvun alun yhteiskunta sosialistien silmin

Kuvailin johdannossa 1900-luvun Yhdysvaltoja ja kuinka teollistuminen muutti amerikkalaista yhteiskuntaa. Taloudellinen eriarvoisuus kasvoi rajusti, mutta teollistuminen myös auttoi joitakin työläisiä parantamaan asemaansa. Luonnollisesti

⁶⁵ Helo 2017, 63.

⁶⁶ Helo 2017, 64.

⁶⁷ Helo 2017, 76-77.

⁶⁸ Helo 2017, 77.

⁶⁹ Helo 2017, 76.

⁷⁰ Helo 2017, 77.

sosialistit eivät nähneet tilannetta näin toiveikkaasti. Tässä alaluvussa käsittelen sosialistien käsitystä oman aikansa yhteiskunnasta. Sosialismi oli 1900-luvun alun Yhdysvalloissa marginaalinen ja radikaali liike, joten on mielenkiintoista selvittää, mikä sai Hillquitin, Bergerin ja Debsin liittymään puolueeseen.

1.2.1. Debs

Artikkelissa nimeltä *Socialism*⁷¹ Eugene Debs selittää mitä sosialismi tarkoittaa hänelle. Samassa artikkelissa Debs myös selittää, kuinka hän näkee 1900-luvun amerikkalaisen yhteiskunnan. Hän kutsuu nykyistä yhteiskuntaa ”kapitalistiseksi systeemiksi”, koska yhteiskuntaa hallitsevat kapitalistit ja systeemi on olemassa kapitalistien intressien toteuttamiseksi. Yhteiskunnassa on yleisesti kaksi luokkaa: lukumäärältään vähäiset kapitalistit ja lukuisat työläiset. Kapitalistit omistavat Yhdysvaltojen maat, kaivokset, öljy- ja kaasulähteet, tehtaat ja kaupat. Käytännössä kapitalistit hallitsevat kaikkia teollisuudenaloja ja luonnollisesti myös kaikkia niihin sidottuja työpaikkoja.⁷²

Debs kuvailee työnantajan ja työntekijän välistä suhdetta sanomalla, että työpaikan omistaja on luonnollisesti työpaikasta riippuvan työläisen ”herra”. Työläiset ovat riippuvaisia kapitalisteista, koska kapitalistit omistavat työntekoon vaadittavat työvälineet. Debsin mukaan teollistuminen muutti olennaisesti työläisten asemaa. 100 vuotta sitten työläiset tarvitsivat pieniä työkaluja henkilökohtaiseen käyttöön. Työläiset omistivat oman työnsä tulokset eikä heidän tarvinnut ”anoa” lupaa käyttää muiden työkaluja. Teollistumisen myötä valtavat koneet ovat korvanneet henkilökohtaiset työkalut. Koneiden operointi vaatii tuhansia tai kymmeniä tuhansia työläisiä; työväenluokka ei kuitenkaan omista koneita eikä myöskään työnsä tuloksia. Koneita käyttävät työläiset ovat kapitalistien orjia.⁷³

Kapitalisti on huolissaan ainoastaan voitontavoittelusta. Kapitalistisessa systeemissä voitontavoittelu on tärkeämpää kuin työläisten vapaus tai elämä. Kapitalisti ei tee

⁷¹ Artikkelin ilmestyi vuonna 1908 julkaistussa kokoelmassa, mutta artikkelin julkaisupäivää ei mainita.

⁷² Debs 1908, 143.

⁷³ Debs 1908, 143-144.

hyödyllistä työtä; hän kuluttaa aikansa tarkkailemalla muita ”loisia” kilpailun ankarassa maailmassa.⁷⁴

Debs lainaa pitkän osion Marxin teoksesta *Palkkatyö ja pääoma*. Marxin mukaan joka päivä työläiset myyvät osan päivästään korkeimmalle tarjoajalle. Työläiset voivat vapaasti jättää työpaikkansa ja työnantajat voivat vapaasti erottaa heidät. Mutta työntekijä, jonka koko elämä riippuu palkkatyöstä, ei voi jättää koko kapitalistien luokkaa. Hänen olemassaolonsa riippuu palkoista. Työläiset eivät kuulu yksittäisille työnantajille, vaan koko kapitalistien luokalle. Kapitalistien maksama palkka määräytyy niiden hyödykkeiden hinnan mukaan, joita työläiset tarvitsevat yksinkertaisesti pysyäksensä hengissä. He ovat *systeemin orjia*, kuten Debs sanoisi.⁷⁵

Debs ei kuvaa oman aikansa yhteiskuntaa ainoastaan teoreettisen marxilaisuuden linssin läpi. Kapitalistinen yhteiskunta on raaka ja epäreilu. Ennen kuin työläinen voi tehdä tuntiakaan työtä ruokkiakseen itsensä ja perheensä, hänen on ”jalat tutisten” asteltava kapitalistin työhuoneeseen ja myytävä oma työpanoksensa pilkkahintaan. Jos työntekijä on onnekas ja saa työpaikan, hänen on alistuttava työnantajan täydelliseen käskyvaltaan. Jos tehdas suljetaan tai hänet erotetaan, hänellä ei ole mahdollisuutta ruokkia perhettään tai maksaa vuokraa, koska kapitalistit omistavat työntekoon tarvittavat työkalut. Debsin mukaan tässä asemassa oleva ihminen ei ole vapaa kansalainen, vaan pelkkä palkkaorja.⁷⁶

Kapitalistit rikastuvat, elävät palatseissa, pelaavat uhkapelejä Monte Carlossa, juovat samppanjaa, valitsevat tuomarit ja päätoimittajat ja turmelevat politiikan. Työläiset taas heräävät aikaisin ja työskentelevät pitkään, hikisinä ja verta vuotaen. He rakentavat kapitalistien tehtaات ja koneet. He asuvat hökkeleissä kaukana laitakaupungilla. Tehtaan suljettua heillä ei ole varaa ruokaan tai asuntoon. Vanhoina heistä ei ole enää hyötyä kapitalisteille, joten heidät heitetään syrjään ja he ajelehtivat muun ihmisvirran mukana ”kuoleman ja epätoivon lahteen”.⁷⁷

⁷⁴ Debs 1908, 144.

⁷⁵ Debs 1908, 145-146.

⁷⁶ Debs 1908, 150.

⁷⁷ Debs 1908, 147.

Debsin retoriikka on erittäin aggressiivista. Hän antaa 1900-luvun alun yhdysvaltalaisesta yhteiskunnasta erittäin mustavalkoisen kuvan. Debsin retoriikasta paistaa inho ja jopa viha kapitalisteja kohtaan. Kapitalistit ovat ”herroja” ja he ovat alistaneet työläiset orjan asemaan. Työläiset ovat täysin palkkasysteemin orjia. Työnteko ei ole mielekästä tai hauskaa; työtä tehdään selviytymisen takia ja työläisen selviytyminen riippuu täysin palkkatyöstä. Debs ei anna tuumaakaan periksi kapitalisteille. Hän ei esimerkiksi pohdi ollenkaan teollistumisen ja kapitalismin positiivisia puolia, kuten elintason absoluuttista nousua tai sosiaalisen liikkuvuuden mahdollisuutta. Kapitalismin ja työvoiman välinen rauha ei ole mahdollinen; Debsin mukaan aselevon hintana on orjuus.⁷⁸

On epäselvää tarkoittaako Debs ”kapitalisteilla” vain suurliikemiehiä, kuten Andrew Carnegieta, vai ns. tavallisia yritystoiminnan harjoittajia, joilla saattaa olla muutama työntekijä töissä. Eittämättä Debsin kritiikki työnantajan ja työntekijän suhteesta pätee myös pienempiin yrityksiin, mutta arvelen Debsin tarkoittavan kritiikkinsä terävimmän kärjen suurliikemiehille, jotka Debsin mukaan hallitsevat Yhdysvaltojen kaikkia teollisuusaloja. Tästä huolimatta Debsin retoriikka on erittäin radikaalia ja tihkuu inhoa ”kapitalisteja” kohtaan.

1.2.2. Berger

Vuonna 1906 kirjoitetussa artikkelissa *A Few Plain Pointers for Plain Working People – By a Plain Man*, Victor Berger kuvailee oman aikansa yhteiskuntaa työmiehen silmin. Bergerin mukaan työtä tekevä luokka on kirottu ”helvettiin” ilman toivoa parantumisesta. Työväenluokka on tuomittu elämään, joka on täynnä kärsimystä ja jatkuvia vaikeuksia. Työläiset asuvat huonoissa asunnoissa eikä heillä ole varaa ruokaan tai vaatteisiin. Tämän lisäksi työläisiä pelottaa työpaikan menettäminen, mikä saattaisi ajaa koko perheen perikatoon.⁷⁹

⁷⁸ Debs 1908, 175.

⁷⁹ Berger 1913, 174.

On hämmentävää, kuinka näin huono tilanne on voinut jatkua. Bergerin mukaan Yhdysvaltojen lait eivät suojele työväenluokkaa. Lait suojelevat ainoastaan ”omaisuutta, yhteiskunnan moraalia, murhaajia ja kapitalisteja”. Työläisen ainoiksi vaihtoehtoisiksi jää hyväntekeväisyyteen tyytyminen tai nälissään oleminen. Bergerin mukaan tilanne on niin huono, että työläisten olisi parempi tehdä rikoksia, koska näin he päätyvät vankilaan, missä heitä ”suojellaan”. Työväenluokan lasten tulevaisuus ei ole sen parempi. Lapset ovat Bergerin mukaan tuomittu samaan kohtaloon, kuin heidän vanhempansa, koska vanhemmat eivät tarjota heille koulutusta tai hoitoa, johtuen osittain köyhyydestä mutta myös osittain vanhempien tietämättömyydestä.⁸⁰

Mikseivät työläiset sitten yksinkertaisesti yritä parantaa omaa asemaansa? Yhdysvalloissa, kuten muissakin valtioissa, on riittävästi resursseja työläisten aseman parantamiseksi. Bergerin mukaan tämä ei kuitenkaan onnistu, koska työläiset eivät työllistä itseään, vaan he ovat riippuvaisia tehtaanomistajien tahdosta. Tehtaanomistaja ei luonnollisesti ota työväkeä töihin hyvää hyvyttään; hän tekee sen luodakseen voittoa.⁸¹ Vuonna 1906 kirjoitetussa artikkelissa *Is There Any Other Way?*, Berger korostaa, että nykypäivän ”työkalut”, eli koneet, ovat kalliita, minkä takia ne ovat täysin kapitalistien hallussa. Nykypäivän työkalujen ostaminen vaatii pääomaa, mikä on yksi syy sille, että pääomaa hallitsee tuotantoa. Berger kuvailee kapitalismia ”muurina”, jonka itse paholainen on pystyttänyt työntekijän ja hänen tuotteidensa väliin.⁸²

Työväenluokan työvoimasta on tullut pelkkä kauppatavara, hyödyke, markkinataloudessa. Työläisen työvoima, eli hänen koko olemuksensa, on nyt kilpailun sekä kysynnän ja tarjonnan lakien alainen. Kapitalisti on kiinnostunut työläisestä ainoastaan silloin kun hän on nuori ja voimakas; vanhoille ja sairaille työntekijöille ei luonnollisesti ole käyttöä. Bergerin mukaan nykypäivän ”vapaat työläiset” ovat jopa huonommassa asemassa, kuin Yhdysvaltojen mustat orjat olivat ennen sisällissotaa. Orjilla oli Bergerin mukaan noin tuhannen dollarin arvo, ja tämän takia orjien omistajat

⁸⁰ Berger 1913, 174-175.

⁸¹ Berger 1913, 175-176.

⁸² Berger 1913, 183-184.

pitivät heistä hyvää huolta. Tilanne on kuitenkin erilainen ”valkoisten orjien” kohdalla: he ovat ”vapaita” näkemään nälkää.⁸³

On luonnollista, että tällaisessa järjestelmässä rikkaat rikastuvat ja köyhät köyhtyvät. Bergerin mukaan kapitalistien puoli on liian voimakas ja työväenluokka liian heikko, jotta vapaus tehdä sopimuksia edes tarkoittaisi mitään. Kapitalisteilla on työkalujen monopoli, mikä tekee heistä ”itsevaltiaita”. Työväenluokasta on tullut osa ”suurta konetta”, eikä heillä juuri ole itsemääräämiskykyä. Työläiset eivät ole ”vapaita” ottamaan vastaan tai hylkäämään työnantajien ehtoja. Työntekijöiden on vain pakko *suostua*, koska heidän paikkansa voi aina ottaa joku toinen nälissään oleva työläinen.⁸⁴ Työväkeä on tarjolla aivan liikaa, jotta yksittäisen työntekijän vapaudella olisi mitään merkitystä. Bergerille tuloerojen olemassaolo ei ole varsinaisesti ongelma, vaan juuri köyhien ja työläisten *riippuvuus* kapitalisteista. Tämä riippuvuussuhde tekee ”meistä kaikista” palvelijoita tai orjia. Kapitalistien ylivoimainen taloudellinen vaikutusvalta estää työläisten vapauden. Luonnollisesti ainoastaan sosialismi tai sosialidemokratia voi palauttaa vapauden.⁸⁵

Hiukan yllättäen Berger ei esitä työväenluokkaa ainoana kärsijänä kapitalistisessa systeemissä. Pienet työnantajat ja kauppiat kärsivät myös epätasaväkisen kilpailun seurauksista. Nämä yrittäjät ovat ”sodassa” toistensa kanssa. Niin tehtaissa kuin kaupoissakin on jatkuvasti kerättävä lisää voittoa ja teknologiaa on jatkuvasti parannettava työväen tarpeen minimoimiseksi. Kilpailu on Bergerin mukaan ”elämästä ja kuolemasta”. Tämän seurauksena suurkapitalistit voittavat, ja pienten yritysten omistajista tulee poliitikkoja, lakimiehiä, saluunan pitäjiä tai muunlaisia ”loisia”. Vähitellen keskiluokka katoaa täysin.⁸⁶

Berger kehottaa työläisiä miettimään ”syvästi” asiaa. Asiat eivät voi jatkua näin loputtomasti. Berger korostaa, että jossain välissä Yhdysvaltojen *valkoisten*⁸⁷ miesten mitta tulee täyteen. Berger ei ole juurikaan puhunut rodusta tähän mennessä, joten

⁸³ Berger 1913, 175-176.

⁸⁴ Berger 1913, 176-177.

⁸⁵ Berger 1913, 87.

⁸⁶ Berger 1913, 177.

⁸⁷ Sana ”valkoinen” (white) on kursivoitu myös alkuperäisessä artikkelissa.

ehkä hän viittaa tässä orjuuden aikaan, ja kuinka Yhdysvaltojen mustien orjien mitta tuli lopulta täyteen.⁸⁸

Kapitalistinen yhteiskunta on luomassa aivan uudenlaista ”rotua” Yhdysvaltoihin, johon verrattuna 400-luvun vandaalit olivat verrattain inhimillisiä. Berger ennustaa Yhdysvaltoihin muodostuvan pian kaksi eri ”kansaa”. Toinen on lukumäärältään suuri, nälkiintynyt, puoliksi sivistynyt ja kurjuuden seurauksena rappeutunut. Toinen on lukumäärältään pieni, ylisivistynyt, liiaksi ruokittu ja ylenpalttisuuden seurauksena rappeutunut. Mikä on tämän kehityksen seuraus? Berger ennakoi jonain päivänä tapahtuvan ”tulivuorenpurkauksen”. Miljoonat nälkäiset työläiset tulevat kääntymään kapitalisteja vastaan, ilmeisesti verisessä taistelussa. Tässä taistelussa tulevat kärsimään sekä viattomat että syylliset. Tämänkaltaisen vallankumous voisi jopa johtaa koko yhteiskunnan taantumiseen ja siirtymiseen takaisin barbarian aikaan.⁸⁹

Berger on yhtä kriittinen kuin Debs kuvaillessaan yhdysvaltalaista yhteiskuntaa 1900-luvun alussa. Työväenluokka on alistettu ja pieni kapitalistien luokka hallitsee yhteiskuntaa. Berger jakaa Debsin käsityksen vapauden puuttumisesta kapitalistisessa yhteiskunnassa. Vapaus liittyy oleellisesti yhteiskunnan *taloudellisiin oloihin*. Kapitalistit omistavat työläisen työvoiman ja täten myös hänen ”olemuksensa”. Sosialismi ei ole henkilökohtaiselle vapaudelle haitallinen aate, koska vapautta ei ole olemassa nykyisessä kapitalistisessa järjestelmässä. Luonnollisesti vain sosialismi voi palauttaa *todellisen* vapauden. Toisaalta Bergerin retoriikka ei ole lähes yhtä kärkevää, kuin Debsin. Kapitalistit ovat toki syyllisiä nykyisen yhteiskunnan ongelmiin, mutta Berger ei suoranaisesti hyökkää heidän kimppuunsa, kuten Debs tekee. Ainakin Bergerin kommentteista ei paista läpi samanlainen inho, kuin Debsin kirjoituksista.

1.2.3. Hillquit

Hillquit näkee oman aikansa yhteiskunnan perinteisen luokka-analyysin kautta. Teoksessa *Socialism in Theory and Practice*, Hillquit nojaa pitkälti Marxiin ja Engelsiin

⁸⁸ Berger 1913, 178.

⁸⁹ Ibid.

kuvaillaan Yhdysvaltoja. Kaikkien valtioiden asukkaat voidaan Hillquitin mukaan jakaa ryhmiin perustuen heidän tulolähteisiinsä. Näiden ryhmien yksittäiset jäsenet ovat lähinnä kiinnostuneita oman omaisuutensa kasvattamisesta. Näitä ryhmiä voidaan kutsua luokiksi ja kaikkia luokkia yhdistää niiden välinen kilpailu kansakunnan resursseista. Luokkien olemassaolo luo täten toisaalta solidaarisuuden tunteita, mutta myös vastakkainasettelua. Luokat pyrkivät parantamaan asemaansa tai ylläpitämään sitä, mikä johtaa luokkataisteluun. Hillquitin mukaan luokkataistelu muodostaa kansakuntien historian ytimen.⁹⁰

Hillquit lainaa pitkän osion Marxin ja Engelsin *Kommunistisesta manifestista*, jossa he määrittelevät nyky-yhteiskunnan kaksi tärkeintä luokkaa, proletariaatin ja porvarit. Porvareilla Marx ja Engels tarkoittavat omistavaa luokkaa: tehtaanomistajia, rahanlainajia ja maanomistajia. Proletariaattiin kuuluvat tavalliset työläiset, jotka eivät omista omia työkalujaan. Proletariaattiin kuuluvat laajemmin kaikki työntekijät, jotka eivät omista mitään. Näin luokkaan voidaan lukea teollisuuden ja maatalouden piirissä työskentelevät ihmiset. Koska työläiset eivät omista työntekoon tarvittavia koneita ja työkaluja, he joutuvat myymään työvoimansa, ainoan asian, jonka he omistavat, kapitalisteille palkkaa vastaan. Kapitalistit taas voivat kerätä voittoa maksamalla työntekijälle vähemmän, mitä hänen työvoimansa edellyttäisi. Työväen palkat määräytyvät vallitsevan elintason mukaan. Täten kapitalisti voi maksaa työntekijälle juuri riittävästi, jotta työntekijä pysyy hengissä, ja käyttää lopun työntekijän työvoimasta voiton tuottamiseen. Esimerkiksi jos työntekijä kuluttaa ruokaan ja vaatteisiin rahamäärän, jonka voi ansaita kuudessa tunnissa, hänen palkkansa vastaa tätä rahamäärää. Jos taas työntekijä työskentelee 10 tuntia, hän saa silti kuuden tunnin arvoisen palkan; loput neljä tuntia ovat kapitalistin keräämää ”lisäarvoa”, joka käytetään voiton tuottamiseen.⁹¹

Täten työväenluokan ja kapitalistien intressit ovat peruuttamattomasti toisilleen vastakohtaiset. Kapitalistit keräävät tulonsa lisäarvosta, joten he haluavat luonnollisesti säilyttää nykyisen systeemin, kun taas työntekijät, jotka ovat riippuvaisia palkoista, haluavat purkaa epäreilun systeemin. Hillquitin mukaan kapitalistit kilpailevat

⁹⁰ Hillquit 1909, 153-154.

⁹¹ Hillquit 1909, 154-158.

keskenään ja käyttävät toisiaan hyväksi voitontavoittelussa. Työläiset taas ovat suhteellisen yksimielisiä omista tavoitteistaan. Vaikka on totta, että työläiset joutuvat kilpailemaan keskenään työpaikoista, mikä johtaa palkkojen alenemiseen, ei tämä kuitenkaan Hillquitin mukaan saa työläisiä kääntymään toisiaan vastaan. Palkkojen aleneminen ei varsinaisesti hyödytä ketään; täten eri työväenluokilla ei ole taloudellista intressiä vastustaa toisiaan. Hillquitin mukaan työväenluokan solidaarisuus kuitenkin kasvaa, kun he ymmärtävät kapitalistisen systeemin epäreiluuden.⁹²

Hillquitin luokka-analyysi on perinteistä marxismia. Hän nojautuu pitkälti Marxin ja Engelsin teoriaan, eikä juurikaan lisää omaa pohdintaansa analyysiin. Hillquitin erottaa Debsistä ja Bergeristä akateemisen viileä ote; hän ei käytä värikästä kieltä eikä hän nojaa tunteelliseen argumentointiin kuvaillessaan Yhdysvaltojen luokkasuhteita. Tämä on ymmärrettävää, koska Berger ja Debs julkaisivat kirjoituksiaan eri lehdissä.

Poleemisen lehtiartikkelin tehtävänä on nostattaa lukijassa vahvoja tunteita ja saada tätä kautta lukija kannattamaan kirjoittajan ajatuksia. *Socialism in Theory and Practice* taas on vakavasti otettava teos, joka on suunnattu oppineemmalle yleisölle.

Merkillepantavaa kuitenkin on, kuinka kriitikkömästi Hillquit toistelee Marxin ja Engelsin luokkateoriaa. Hillquit esimerkiksi ilman sen syvällisempää pohdintaa julistaa marxilaisen luokka-analyysin pätevän kaikissa valtioissa kautta historian. Luokkien välinen konflikti on Hillquitin mukaan määrittänyt kaikkien valtioiden politiikkaa, sekä muovannut niiden historiaa.⁹³

Debs oli kritisoinut tiukkaa marxilaista luokka-analyysia jo 1890-luvun lopulla. Debsillä ja Bergerillä oli perustavia eroja ideologian suhteen jo ennen SPA:n⁹⁴ perustamista, eikä Berger pitänyt Debsin itsenäisestä ajattelusta. Berger piti itseään sosialistisen liikkeen yhtenä oppineimmista jäsenistä, ja hän usein vaati Debsiä, joskus yleisön edessä, tunnustamaan Bergerin perinteisen luokka-analyysin paremmuuden. Berger halusi ottaa Marxin ja Engelsin vakavasti, kun taas Debs piti vielä vuonna 1897 sosialismia vain kristinuskon käytännöllisenä ilmentymänä.⁹⁵ Vuonna 1908 julkaistussa artikkelissa *Socialism*, Debs kuitenkin siirtyi selvästi enemmän perinteisen luokka-analyysin

⁹² Hillquit 1909, 158-159.

⁹³ Hillquit 1909, 154.

⁹⁴ Socialist Party of America

⁹⁵ Salvatore 2007, 165.

puolelle, lainaamalla Marxia oman analyysinsa tueksi.⁹⁶ Varhaisissa kiistoissa Bergerin kanssa tuli kuitenkin selvästi esiin Debsin itsenäinen suhtautuminen sosialismiin. Hän ei tyytynyt ainoastaan toistelemaan Marxin ja Engelsin ajatuksia, vaan halusi pohjustaa oman versionsa sosialismista juuri amerikkalaisiin oloihin ja kokemuksiin.⁹⁷

⁹⁶ Debs 1908, 145-146.

⁹⁷ Salvatore 2007, 192.

2. SOSIALISTIEN POLIITTINEN OHJELMA

Edellisessä luvussa keskityin analysoimaan yhdysvaltalaisen sosialismin teoriaa, niin kuin se tulee esiin Bergerin, Debsin ja Hillquitin kirjoituksissa. Pääpaino oli 1900-luvun alun sosialismin filosofisen perustan ymmärtämisessä. Tässä luvussa keskityn analysoimaan yhdysvaltalaisen sosialismin käytännöllistä puolta. Sosialistit erittelivät tarkasti yhdysvaltalaisen yhteiskunnan vääryyksiä ja niiden mahdollisia syitä. He myös näkivät oman aikansa kapitalistisen yhteiskunnan vain yhtenä vaiheena yhteiskuntien kehityksessä. Kapitalistinen järjestelmä oli tuhoon tuomittu ja sen tilalle tulisi vääjäämättä sosialistinen yhteiskunta. Sosialistit uskoivat sosialismin vääjäämättömyyteen, mutta myös ymmärsivät, että jotain oli oikeasti tehtävä nykyisen yhteiskunnan muuttamiseksi. Tämä ristiriita sai aikaan jännitteitä sosialistien ajattelussa.

Bergerin, Debsin ja Hillquitin kuvaus oman aikansa Yhdysvalloista antaa melkoisen ankean kuvan elämästä 1900-luvun alussa. Kaikki kolme nojautuvat enemmän tai vähemmän perinteiseen marxilaiseen luokka-analyysiin, mutta on selvää, että työväenluokan asema Yhdysvalloissa on heidän mielestään erittäin heikko ja kapitalistiluokan harjoittama riisto on tähän syynä. Luonnollisesti seuraavaksi on aiheellista kysyä, mitä sosialistit esittävät asian korjaamiseksi? Miten kapitalistien suorittama riistäminen saadaan pysäytettyä? Hajoaako kapitalistinen järjestelmä lopulta omiin ristiriitoihinsa, vai täytyykö systeemin loppua avittaa jotenkin? Mikä on tulevan sosialistisen järjestelmän luonne?

Selvitän tässä luvussa sosialistien näkemyksiä kapitalistisen yhteiskunnan tulevaisuudesta. Pyrin myös ymmärtämään sosialistien ja yhdysvaltalaisten valtavirran poliitikkojen välisiä eroja analysoimalla vuoden 1912 presidentinvaaleja.

2.1. Sosialismin tulo on vääjäämätöntä

Usko sosialismin vääjäämättömyyteen oli tyypillistä 1900-luvun alun sosialistisen liikkeen ajattelijoille.⁹⁸ Myös Eugene Debs julisti sosialismin olevan vääjäämätöntä vuoden 1912 presidentinvaalikampanjan aikana pitämässään puheessa. Debsin mukaan ”evoluution lait” ovat määränneet kapitalistisen systeemin kukistumisen.⁹⁹ 1900-luvun alun sosialistit usein näkivät kapitalismin tuhon osana yleistä teoriaa yhteiskuntien kehityksestä.¹⁰⁰ Debsin mukaan merkit kapitalismin tuhosta ovat selvästi nähtävillä. Trustit muuttivat Yhdysvaltojen talouden täydellisesti ja seuraavaksi on kansan vuoro ottaa trustit haltuun. Nykyinen kehitys voi ainoastaan johtaa ”teolliseen ja yhteiskunnalliseen demokratiaan”.¹⁰¹

Sosialistinen liike seuraa tätä kehitystä ja on Debsin mukaan valmis ottamaan uuden järjestyksen vastaan rauhanomaisesti. Tuleva järjestys perustuu tuotantovälineiden yhteisomistukseen ja varallisuuden jakamiseen kaikkien, ei vain muutamien, hyväksi. Debs lupaa myös rauhan voittavan ja köyhyyden poistuvan maasta. Debs myös ennakoi ”valkoisen orjuuden” häviävän vanhan järjestelmän tuhon myötä. Valkoisella orjuudella hän luultavasti viittaa kapitalistien ja työväenluokan väliseen suhteeseen. Uudessa järjestelmässä kilpailu olemassaolosta häviää, ja ihmiset tulevat kilpailemaan työn laadun ja yhteiskunnallisen palvelun suhteen. Jokaisella lapsella tulee olemaan yhtäläinen mahdollisuus kasvaa terveellisessä ympäristössä ja menestyä elämässä.¹⁰²

Debs kuvaili sosialismin vääjäämätöntä tuloa jo vuonna 1905 pitämässään puheessa. Hän viittasi sosialismin olevan kehittyvän yhteiskunnan ”seuraava vaihe”. Eläimellinen taistelu olemassaolosta on päättymässä ja tulevan vallankumouksen jälkeen työväenluokka tulee olemaan tämän maan itsevaltiat.¹⁰³ Debs vakuuttaa kuulijoille, että tuleva työväenluokan tasavalta on tulossa yhtä varmasti, kuin ”minä seison teidän

⁹⁸ Hook 1952, 442.

⁹⁹ Debs 1916, 149.

¹⁰⁰ Hook 1952, 442.

¹⁰¹ Debs 1916, 149.

¹⁰² Debs 1916, 149-150.

¹⁰³ Debs 1908, 445-446.

edessänsä”. Vallankumousta voi yrittää hidastaa, sitä voi yrittää nopeuttaa, mutta sitä ei voi pysäyttää.¹⁰⁴

Vuosina 1905 ja 1912 pitämässään puheissa Debs puhuu innokkaalle kuulijakunnalle ja on mahdollista, että äänestäjiä yritetään saada uskomaan liikkeen voimaan ja kykyyn voittaa vaaleja. Liioittelu ja värikäs kielenkäyttö kuuluu asiaan, varsinkin vaalikampanjoinnin aikana. Debsin kahta puhetta kuitenkin erottaa seitsemän vuotta; Debs uskoi selvästi lujasti sosialismin vääjäämättömyyteen. Hän maalasi saarnaajan tavoin kuvia tulevasta työväenluokan paratiisista. Ennustuksista paistaa läpi selvästi läpi tietynlainen viaton ja naiivi usko yhteiskunnan parantumisesta. Pelkkä tulevan valtakunnan odottaminen ei käy kuitenkaan yksin poliittisen toiminnan kanssa; miksi vaivautua, kun kerran yhteiskunta tulee muuttumaan vääjäämättä?

Vuonna 1908 pitämässään puheessa Debs kuitenkin asetti rajoituksia tulevan vallankumouksen onnistumiselle. Debsin mukaan ainoa asia, joka pitää työväenluokan riistetyssä asemassa, on yksinkertaisesti tietämättömyys. Debsin mukaan Yhdysvalloissa on ”vain muutama kapitalisti”, mutta ehkä yli 20 miljoonaa työläistä. Tähän asti kapitalistit ovat onnistuneet pitämään työväenluokan jakaantuneena, mutta jos työläiset vain oppivat toimimaan yhdessä, tuleva vapautuminen on taattu. Työväenluokan oppiminen ei kuitenkaan ole ainoastaan kiinni Debsin kaltaisista opettajista. Debsin mukaan työväenluokka oppii päivittäin ”karvaan kokemuksen” kautta. Tällä Debs luultavasti viittaa riistoon, jota työläiset kokevat kapitalistisessa systeemissä.¹⁰⁵ Sosialistit luultavasti uskoivat tämän päivittäisen ”karvaan kokemuksen” johtavan koko kapitalistisen järjestelmän luhistumiseen, vaikka Debsin kaltaiset sosialistit voisivat myös kiihdyttää systeemin hajoamista omilla toimillaan.

Victor Berger on Debsiä varovaisempi pohtiessaan kapitalismin jälkeistä aikaa. Vuonna 1909 kirjoitetussa artikkelissa, Berger ei usko kapitalismin muodostuneen ”mahdottomaksi”. Trustien ja monopolien lisääntyminen on johtanut uuteen kapitalismin muotoon, joka saattaa Bergerin mukaan jatkua loputtomiin. Voimat, jotka vastustavat kapitalismia, ovat kuitenkin kasvaneet riittävästi, jotta riittävä

¹⁰⁴ Debs 1908, 463.

¹⁰⁵ Debs 1916, 115.

muutos on mahdollista. Berger korostaa, että tämä on mahdollista vain, jos työväenluokka ”ymmärtää tehtävänsä”. Myös Berger pitää työväenluokan tietämättömyyttä mahdollisena esteenä yhteiskunnan seuraavaan vaiheeseen siirtymiselle. Berger huomauttaa, että historia on ihmisten toiminnan tulosta; se ei ole pelkkä ”luonnollinen prosessi”, kuten jotkut marxilaiset haluaisivat meidän uskovan.¹⁰⁶

Berger suhtautuu selvästi Debsiä skeptisemmin sosialismin vääjäämättömyyteen. On epäselvää, keihin marxilaisiin Berger viittaa puhuessaan historiasta luonnollisena prosessina, mutta ainakin Debs viittasi ”evoluution lakeihin” kuvaillessaan kapitalistisen järjestelmän luhistumista. Vuonna 1910 Debs kuitenkin ilmaisi huolensa työväenluokan tilasta. Debsin mukaan, jos sosialisteille annettaisiin heti mahdollisuus hallita, heidän tulisi kieltäytyä, koska työväenluokka ei vielä ollut valmis eivätkä he tietäisi mitä tehdä vapaudellaan. Tarvittiin siis lisää kasvatusta.¹⁰⁷

Teoksessa *Socialism in Theory and Practice* Morris Hillquit on kriittinen aikaisemman sosialistisen liikkeen utopistista ajattelua kohtaan. Hillquitin mukaan varhainen sosialistinen kirjallisuus on täynnä spekulatiota tulevan sosialistisen valtion luonteesta. Utopistit esittivät kaikenlaisia näkemyksiä täydellisestä yhteiskunnasta, jossa vallitsee rauha, veljeys ja oikeudenmukaisuus. Hillquitin mukaan utopistien suunnitelmat olivat enemmän tai vähemmän realistisia, riippuen täysin niiden esittäjien mielentilasta, koska heitä eivät sitoneet materiaaliset asiat, vaan he antoivat mielikuvituksensa ohjata itseään.¹⁰⁸ Hillquit julisti kaikenlaisen spekulatiion tulevan sosialistisen valtion luonteesta olevan pelkkää arvailua; spekulatio ei kuulunut sosialistien viralliseen ohjelmaan. Tulevaisuuden ennustaminen oli Hillquitin mukaan pelkkää uneksimista. Moderni maailma on muuttunut rajusti viimeisen 100 vuoden aikana. Miten kukaan voisi tietää, miltä tuleva sosialistinen yhteiskunta näyttää?¹⁰⁹

Vaikka Hillquit oli kriittinen, hänkin uskoi tulevan sosialistisen valtion olevan verrattain rauhallinen. Yhteiskunnan moraalia vastaan rikkovilla ei yksinkertaisesti olisi taloudellista kannustinta toimia näin. Heistä tulisi poikkeus, eikä sääntö, kuten riiston

¹⁰⁶ Berger 1913, 244.

¹⁰⁷ Salvatore 2007, 231.

¹⁰⁸ Hillquit 1909, 106.

¹⁰⁹ Hillquit 1909, 107-108.

täyttämässä kapitalistisessa yhteiskunnassa.¹¹⁰ Sosialistisen liikkeen optimismi pehmitti myös liikkeen kriittisiä ajattelijoita.

2.2. Sosialistien suhde valtioon

Sosialistien suhde vallitsevaan järjestelmään on aina ollut moniselitteinen. Vallitseva järjestelmä on sosialistisessa ajattelussa lopulta jo tuhoon tuomittu. Järjestelmä saattaa olla olemassa joitakin vuosia tai vuosikymmeniä, mutta lopulta se tulee häviämään historian voimien seurauksena. Sosialistit toimivat vallitsevan järjestelmän sisällä, mutta he eivät tavallaan ”kuulu” siihen; sosialisti odottaa aina tulevaa työväen valtakuntaa. Poliitiikan teko on aina lopulta tilapäistä; kaikki riippuu vallankumouksen onnistumisesta. Asteittainen sosialismi on aina suhtautunut kriittisesti tuonpuoleisen odottamiseen, mutta sekin on lopulta keskittynyt tulevaan maailmaan. Sosialistien usko, toivo ja mielenkiinto kohdistuu aina seuraavaan maailmaan.¹¹¹

Morris Hillquit esittelee oman näkemyksensä modernista valtioista teoksessa *Socialism in Theory and Practice*. Hillquitin mukaan termiä ”valtio” käytetään nykyään kovin löyhästi. Useat sosialistiset ajattelijat ovat nähneet valtion olevan erillään ”järjestäytyneen yhteiskunnan” käsitteestä. Hillquitin mukaan monet tutkijat taas päinvastoin pitävät järjestäytynyttä yhteiskuntaa ja valtiota synonyymeina. Nämä määritelmät ovat Hillquitin mukaan ongelmallisia. Kaikki yhteiskunnat ovat järjestään ”järjestäytyneitä”. ”Järjestäytynyt yhteiskunta” viittaa yhtä lailla koko ihmiskuntaan, että jokaiseen yksittäiseen valtioon tai kansaan. Hillquit määrittelee valtion ”ihmisryhmänä, jota hallitsee yksi poliittinen hallitus”. Kaikki hallitukset ovat alueellisesti määriteltyjä. Hallitusten perustana on joko yksittäinen suvereeni tai perustuslaki. Hallituksilla on voima saada kansalaiset noudattamaan lakeja; se myös kerää veroja, mikä pitää hallituksen koneiston käynnissä. Hallitusta edustavat joko valitut kansalaiset tai suvereeni. Alistaminen ja pakottaminen ovat täten valtion olemassaolon kannalta välttämättömiä. Hallitus on vain yksi valtion funktioista. Valtion

¹¹⁰ Herberg 1952, 508.

¹¹¹ Herberg 1952,

muodostamiseen tarvitaan järjestäytynyt yhteiskunta sekä oikeus käyttää voimaa valtion ylläpitämiseksi.¹¹²

Hillquitin mukaan lait tulee erottaa pelkistä ”tavoista”. Laki on käsky, jolla on valtion takaama rangaistus, jos sitä ei tottele. Tällainen käsky voi ainoastaan syntyä tilanteessa, jossa jonkin osapuolen on hyödyllistä pyrkiä hallitsemaan toista. Hillquitin mukaan tällainen tilanne voi syntyä ainoastaan luokkayhteiskunnassa. Primitiivisen yhteisön jäsenet ovat taloudellisesti toistensa vertaisia. He tuottavat tavaroita, jotka kulutetaan heti. Yksityisomaisuuden muodostuminen ei ole mahdollista; täten ei ole myöskään rikkaita tai köyhiä. Yhteisön jäsenille ei ole kannustinta tavoitella toistensa omaisuutta, tai yrittää rikkoa toistensa ”oikeuksia”. Näillä yhteisöillä ei ole lakeja, tuomioistuimia, poliisia tai vankiloita, eikä myöskään kykyä kerätä veroja. Hillquitin mukaan tällaiset yhteisöt ovat täysin vapaita pakotuksesta, ja eivät täten ole valtioita.¹¹³

Ihmisen tuotantokyvyn noustessa henkilökohtaisten perustarpeiden täyttämisen ohi, kun ihmisestä on tullut mahdollisen riiston kohde ja kun tuo riisto ilmentyy orjuuden muodossa, tarvitaan sortavia lakeja ja yhteisön voimankäyttöä. Hillquit siis näkee valtion ilmaantuvan yhdessä yksityisomaisuuden ja orjuuden kanssa. ”Alkuperäinen” valtio oli hallitsevan luokan organisaatio, jonka avulla se piti orjat kurissa. Orjat eivät kuuluneet valtioon eikä valtio täten ollut koko kansan muodostama kokonaisuus. Hillquitin mukaan valtio on muuttunut ulkoisesti taloudellisten ja yhteiskunnallisten suhteiden kehittyessä, mutta sen olemus on yhä sama. Valtio on aina ollut omistavan luokan työväline, jonka avulla se pitää yllä olemassa olevaa järjestystä, so. hallitsevan luokan ylivaltaa ja omistamattoman luokan riippuvuutta hallitsijoista. Nykyään hallitseva luokka kirjoittaa lait ja kerää verot ja köyhien tehtävä on totella ja maksaa. Sosialistit määrittelevät valtion juuri tällä tavalla.¹¹⁴

Modernista valtiosta on kuitenkin sosialistien ja työväenliikkeen painostuksen seurauksena kehittynyt yhteiskunnallisen muutoksen työkalu. Useat reformit, joita on toteutettu Yhdysvalloissa, todistavat valtion pystyvän myös rajoittamaan hallitsevan luokan toimintaa sekä suojelemaan työväenluokkaa. Sosialistit ovat huomanneet, että

¹¹² Hillquit 1909, 93-94.

¹¹³ Hillquit 1909, 95.

¹¹⁴ Hillquit 1909, 95-97.

moderni valtio voi toimia työkaluna, jonka avulla kapitalistiluokka voidaan jopa lakkauttaa kokonaan. Sosialistien suunnitelmissa valtiolla on tärkeä rooli nykyisistä olosuhteista siirryttäessä sosialismiin. Tällaista valtiota sosialistit kutsuvat ”siirtymävaltioksi”. Siirtymän jälkeen on olemassa vain puhdas, sosialistinen järjestys.¹¹⁵

Hillquit lainaa Friedrich Engelsiä, jonka mukaan kapitalistista valtiota ei suinkaan ”lakkauteta”, vaan se ”kuolee pois” proletariaatin ottaessa tuotantovälineet haltuunsa ja luovuttaessaan ne valtiolle. Täten proletariaatti myös lakkauttaa oman olemassaolonsa, luokkaerot ja luokkavastaisuuden. Valtion olemassaolo perustuu luokkaerojen säilyttämiselle; luokkien kadotessa katoaa myös valtion oikeutus.¹¹⁶

Hillquit ei suoraan allekirjoita Engelsin teoriaa valtion häviämisestä. Engelsin teoria vaikuttaa yksinkertaiselta ja jopa aksiomaattiselta; kun hävitetään syy, seuraus häviää myös. Yhteiskunnallinen instituutio saattaa herätä henkiin tiettyjen olosuhteiden vallitessa, mutta tuo instituutio saattaa myös muovautua ja sopeutua aivan uudenlaisiin olosuhteisiin. Historia on täynnä esimerkkejä yhteiskunnallisista, poliittisista, uskonnollisista ja oikeudellisista instituutioista, jotka ovat jatkaneet elämänsä, vaikka syy niiden luomiseen on saattanut kadota. Hillquitin mukaan moderni valtio on juuri tällainen ”elinvoimainen ja sopeutuva” instituutio. Valtio edustaa nykyään monia muitakin asioita, kuin vain hallitsevan luokan intressejä. Koululaitos, jätehuolto, poliisi ja kansalaisten henkilökohtaista turvallisuutta suojeleva oikeuslaitos ovat kaikki esimerkkejä valtion funktioista, jotka palvelevat koko yhteiskuntaa.¹¹⁷

Hillquitin suhtautuminen valtioon siis erosi lopulta merkittävästi Marxin ja Engelsin perinteisestä marxismista. Marx ja Engels juuri näkivät valtion erillisenä yhteiskunnasta. Hillquit pyrki myös määrittelemään valtion samalla tavalla, mutta käytännössä yhteiskunta ja valtio sekoitettiin toisiinsa useasti.¹¹⁸ Hillquit näki valtion elinvoimaisena ja sopeutuvana organismina, jota voitaisiin käyttää sosialistien tavoitteiden

¹¹⁵ Hillquit 1909, 97-98.

¹¹⁶ Hillquit 1909, 98.

¹¹⁷ Hillquit 1909, 98-99.

¹¹⁸ Herberg 1952, 517.

edistämiseen. Valtio edusti Hillquitille ei ainoastaan kaikkien sen entisten sukupolvien ”kollektiivista mieltä”, vaan myös sen elävien, tuntevien ja ajattelevien jäsenten ”kollektiivista älyä, tahtoa ja valtaa”.¹¹⁹ Hillquitin mukaan järjestäytyneen yhteiskunnan ulkopuolella ei ole sivilisaatioita eikä henkilökohtaista vapautta. Täten ihminen on ”valtion lapsi ja olento” ja sidottu valtioon ”joka solullaan”.¹²⁰ Marxia moinen usko valtion ”orgaanisuuteen” olisi luultavasti kauhistuttanut.¹²¹

Hillquitin pohdiskelussa valtion luonteesta olennaista kuitenkin on hänen positiivinen suhtautumisensa valtioon sosialistisen liikkeen työkaluna, jota voidaan käyttää sosialistien tavoitteiden saavuttamiseksi. 1900-luvun yhdysvaltalaiset sosialistit eivät selittäneet kovin tarkasti, miltä tuleva sosialistinen yhteiskunta näyttäisi vallankumouksen jälkeen. On mielenkiintoista huomata, että Hillquit ei ollut samaa mieltä Engelsin kanssa valtion ”kuihtumisesta pois” sosialistisen vallankumouksen seurauksena. Hillquitin maltillisuus tulee esiin juuri hänen suhtautumisessaan valtioon ja sen käyttöön. Valtiota käytettiin juuri nyt joidenkin positiivisten asioiden, kuten koululaitoksen, hoitamiseen, joten miksi tuota valtaa ei voisi valjastaa myös sosialistien päämäärien saavuttamiseksi?

2.3. Bergerin aito reformismi

Hillquitin aikalaiset pitivät häntä lähes puhdasoppisena marxilaisena. Victor Bergeriin taas viitattiin sosialistisen puolueen todellisena reformistina. Richard W. Foxin mukaan valtio-omistukseen suhtautuminen erotti Bergeriä ja Hillquitia. Hillquit varoitti valtio-omistuksen saattavan vahvistaa kapitalistisen hallituksen otetta kansalaisista. Fox lainaa Hillquitia käsittelevässä artikkelissaan sosialisti William English Wallingia. Wallingin mukaan Bergerille jo valtion omistama postilaitos on esimerkki sosialismista. Bergerin mukaan aina kun valtio tai yhteisö on ottanut jonkin suuren teollisuudenalan haltuunsa, siitä on ollut hyötyä koko yhteisölle. Sosialismissa liiketoiminta perustuu käyttöön, ei voiton tavoitteluun. Bergerin mielestä näin on jo tapahtunut esimerkiksi

¹¹⁹ Hillquit 1909, 24.

¹²⁰ Hillquit 1909, 21.

¹²¹ Herberg 1952, 517.

postilaitoksen kohdalla, joka on kansan hallussa. Walling kuitenkin korostaa, että kansa ei vielä missään omista valtioita eikä postilaitosta, eikä ainakaan hallinnoi niitä. Pelkkä valtio-omistus ei takaa sosialismia, vaan valtion on oltava työväenluokan hallussa.¹²²

Vuonna 1903 kirjoitetussa artikkelissa Berger kuitenkin näyttää asettuvan Wallingin kannalle. Berger kysyy retorisesti, kuka haluaisi antaa postilaitoksen John D. Rockefellerin haltuun, tai kuka haluaisi antaa Milwaukeen vesijohtolaitoksen paikallisen öljy-yhtiön haltuun? Berger asettuu valtio-omistuksen kannalle, mutta hän kuitenkin korostaa, että tämä ei vielä ole sosialismia, se on vain yksi askel kohti sitä.¹²³ Walling käsitteli Bergeriä vuonna 1914 julkaistussa teoksessa *Progressivism – And After*. Viittaamani Bergerin kirjoitus oli julkaistu jo lähes 10 vuotta aikaisemmin. On mahdollista, että Walling ei ollut lukenut sitä. On myös mahdollista, että Berger ahkerana lehtimiehenä ja kansanedustajana on saattanut toistella väitettä postilaitoksen ja sosialismin välisestä yhteydestä useasti artikkelin julkaisun jälkeen.

Yhdysvaltojen kansantalous oli muuttunut merkittävästi vuosien 1898 ja 1904 välillä. Useat suuret yritykset olivat sulautuneet yhteen ja vuoteen 1904 mennessä yksi tai kaksi suuryritystä hallitsi puolta 78:n eri teollisuudenalan tuotannosta. Yritysjohdajat myös istuivat usein kahden tai useamman yrityksen johtokunnissa, minkä takia valta keskittyi harvojen yksilöiden käsiin.¹²⁴ Bergerin uudistusohjelmassa valtion tehtävä oli ostaa trustit ja muut suuret teollisuudenalat, ja näin saada ne palvelemaan yhteistä etua.¹²⁵ Berger uskoi vahvasti pienten uudistusten johtavan lopulta sosialismiin. Nykyistä järjestelmää ei voi muuttaa suuren ”katastrofin” seurauksena.¹²⁶ Bergerin mukaan ei riitä, että yksittäinen vallankumous lakkauttaisi kapitalismin. Sosialismin on luotava uudenlainen omistuksen muoto, joka korvaa yksityisomistuksen.¹²⁷

Berger kirjoitti vuonna 1905, että monet teollisuudenalat eivät ole vielä ”kypsiä” kollektiiviselle omistukselle. Tästä huolimatta trustit ovat osoittaneet sosialisteille,

¹²² Walling 1914, 171.

¹²³ Berger 1913, 18.

¹²⁴ Prindle 2006, 140.

¹²⁵ Fox 1974, 139.

¹²⁶ Berger 1913, 19.

¹²⁷ Berger 1913, 20.

kuinka teollisuutta tulee hallita.¹²⁸ Esimerkiksi J.P. Morgan yhdisti vuonna 1901 165 teräsyhtiötä yhdeksi suuryhtiöksi, muodostaen *United States Steel Corporationin*.¹²⁹ Luultavasti tällainen suuryhtiö olisi Bergerin mukaan tarpeeksi ”kypsä” kollektivoinnille.

Sosialistien hallinto ei voi ottaa kaikkia teollisuudenaloja haltuun välittömästi. Trustien kaikki tuotantohaarat ja muut yhtä suuret teollisuudenalat voidaan ”tietysti” asettaa valtion haltuun. Pienet toimialat ja tietyt maatalouden alat voidaan jättää kuitenkin yksityisomistukseen. Joissakin tapauksissa voidaan Bergerin mukaan myös muodostaa eräänlaisia ”osuuskuntia”,¹³⁰ jotka yhdessä valtion omistamien alojen kanssa voivat nostaa työväenluokan tasoa ja valmistaa heitä sosialismin tuloon. Tulevaisuudessa nämä osuuskunnat voivat yksinkertaisesti laskea kysynnän määrän ja määritellä tuotannon tason sen mukaan.¹³¹ Berger ei käytä enempää aikaa tämän laskuopin avaamiseen.

Bergerin mukaan trustit ovat jo ”pakkolunastaneet” osan kapitalistisen luokan omaisuudesta. Suurissa trusteissa pienet sijoittajat ovat yhtiön enemmistö, mutta he eivät hallitse tai ohjaa mitään. He vain keräävät voittoa. Ilmeisesti sijoittajat omistavat nämä teollisuudenalat, mutta heillä ei kuitenkaan ole mitään määräämisvaltaa niihin. Trustin hallinto hoitaa kaiken.¹³² Sijoittajat eivät varsinaisesti ”omista” omaa sijoitustaan.

Berger ei ollut ainoa, joka näki trustien muuttavan merkittävästi kapitalistista järjestelmää. Vaikutusvaltainen kirjailija ja toimittaja Walter Lippman uskoi myös trustien muuttavan yksityisomistuksen asemaa. Vuonna 1914 julkaistussa teoksessa *Drift and Mastery*, Lippman julistaa trustien ”riuduttaneen” yksityisomaisuuden käsitteen. Moderneja teollisuudenaloja ei yksinkertaisesti voi hallita tukeutuen vanhoihin käsityksiin yksityisomaisuudesta. Trustit muuttavat yksityisomaisuuden luontoa niin ”radikaalisti”, että siitä ei ole jäljellä muuta kuin nimi ja vanha teoria.¹³³

¹²⁸ Berger 1913, 25-26.

¹²⁹ Brick 2015, 44.

¹³⁰ ”Co-operative associations”.

¹³¹ Berger 1913, 26-27.

¹³² Berger 1913, 27.

¹³³ Brick 2015, 51.

Lippman uskoi myös suurimpien teollisuudenalojen olevan varsin helppoja kohteita kollektivoinnille. Sijoittajien osakekirjat voitaisiin yksinkertaisesti vaihtaa valtionobligaatioihin, ja näin valtio tulisi pian hallitsemaan olennaisia teollisuudenaloja.¹³⁴ Lippman ei nähnyt tätä niinkään sosialismina, kuten ei Bergerkään. Lippmanin mukaan tulevan ajan haasteet liittyisivät enemmänkin demokratian ja kollektivismiin yhteensovittamiseen ja siihen, miten työläisten, kuluttajien ja hallituksen eri roolit tuli sovittaa yhteen. Sosialismi ei tarjonnut vastauksia näihin kysymyksiin. Lippmanin mukaan tulevaisuudessa tarvittaisiin eräänlaista ”tieteellistä asennetta”, jonka avulla voitaisiin ratkaista yhteiskunnan ongelmat.¹³⁵

Lippman oli Bergerin tavoin varsin optimistinen tulevaisuuden suhteen. Molemmat kuvailivat trustien vaikutusta yksityisomistukseen lähes samalla tavalla, kääntäen systeemin pääläelleen, jolloin siitä tuli yksityisomaisuuden vastainen. Berger kirjoitti trusteista ja yksityisomistuksesta jo vuonna 1905. Bergerin *Broadsides* -kokoelma julkaistiin vuonna 1913, vuotta ennen Lippmanin *Drift and Mastery*, joten on mahdollista, että Lippman vaikutteita Bergeriltä, vaikka Lippman ei ollutkaan varsinainen sosialisti.

Bergerin mukaan Wisconsinin osavaltion sosialisteja oli kritisoitu heidän ehdottaessaan, että valtion tulisi ostaa trustit kapitalisteilta. Berger viittaa useisiin johtaviin sosialisteihin, kuten Karl Marxiin, Karl Kautskyyn ja William Liebnechtiin, jotka ovat myös puhuneet kapitalistien kompensoimisesta. Esimerkiksi Kautskyn mukaan osa tehtaista saatetaan myydä suoraan niitä pyörittäville työntekijöille, mutta valtio ja kunnat ovat lopulta suurimmat ja varakkaimmat ostajat, joten suurin osa teollisuudenaloista päätyisi niille.¹³⁶

Berger kutsuu trustien ostamista ”välivaiheeksi”. Välivaiheen aikana valtio saattaa hyödyntää kolmea jopa kolmea erilaista tuotantotapaa. Pienillä aloilla voidaan yhä nojautua kapitalistiseen malliin, jossa hyödykkeitä tuotetaan markkinoille. Osuuskunnissa tuotteita valmistetaan käytön mukaan, mutta niitä myös myydään. Ja

¹³⁴ Brick 2015, 51-52.

¹³⁵ Brick 2015, 52.

¹³⁶ Berger 1913, 27-28.

lopulta täysin sosialistisessa tuotantotavassa hallitus tuottaa tavaroita ainoastaan käyttöä varten, eikä mitään tuoteta kauppatavaraksi.¹³⁷

Berger ymmärsi, että tiettyjen julkisten palvelujen, kuten vesijohtolaitoksen, asettaminen julkiseen omistukseen ei ollut varsinaisesti ”sosialismia”. Työväenluokka tarvitsi muutakin päästäkseen eroon palkkaorjuudesta, mutta asteittainen uudistustyö oli silti parempaa, kuin suuren ”katastrofin”, eli vallankumouksen, odottaminen.

Berger teki myös eron kommunismin ja sosialismin välille. Bergerin mukaan sosialismilla tarkoitetaan ainoastaan tuotantovälineiden yhteisomistusta, kun taas kommunismi tarkoittaa *kaiken* omaisuuden yhteisomistusta. Sosialistit tuottavat yhdessä, mutta kuluttavat yksityisesti.¹³⁸ Berger rinnastaa kommunismin 1800-luvun puolenvälin utopistisiin yhteisöihin, jotka hänen mukaansa kaikki lopulta epäonnistuivat, mutta taas todellista ”sosialidemokratiaa” ei ole vielä kokeiltu missään.¹³⁹ Berger puolustaa jonkinasteisen yksityisomistuksen säilyttämistä sosialistisessa yhteiskunnassa, mutta on epäselvää, miten paljon yksityisestä omaisuudesta voi nauttia, kun valtio lopulta määrää mitä tuotetaan ja kuinka paljon.

Eugene Debs kritisoi Bergerin reformismia vuonna 1911 kirjoittamassaan artikkelissa ”Danger Ahead”. Debs oli iloinen vuoden 1910 osavaltioiden vaalien tuloksista, mutta varoitti sosialisteja kiintymästä liikaa kunnalliseen sosialismiin. Debsin mukaan ääntenkalastelu Bergerin puolustaman reformismin avulla ei ollut sovittavissa yhteen ”todellisen vallankumouksellisen puolueen” periaatteiden kanssa. ”Porvarillisen reformismin henki” voisi jopa tuhota sosialistisen puolueen kokonaan.¹⁴⁰

On mielenkiintoista huomata, että poliittisen puolueen johtohahmo suhtautuu puolueen saaman äänimäärän kasvuun epäilevästi. Debsille sosialistisen puolueen luonne oli kuitenkin erityisen tärkeää. Hän ei ollut valmis ideologisten kompromissien tekoon äänimäärän kasvattamisen toivossa. Selvästi Debsin ja Bergerin ideologiat erosivat toisistaan merkittävästi. Bergerin ”viemärisosialismi” saattoi toimia

¹³⁷ Berger 1913, 29.

¹³⁸ Berger 1913, 35.

¹³⁹ Berger 1913, 37.

¹⁴⁰ Salvatore 2007, 246.

käytännössä ja se auttoi voittamaan vaaleja, mutta Debsille tämä oli esimerkki vaarallisesta ”porvarillisen reformismin hengestä”.

2.4. Trustien ongelmaa käsitellään vuoden 1912 presidentinvaaleissa

Trustien ongelma ja talouden sääntely nousivat puheenaiheiksi vuoden 1912 presidentinvaalien aikana. Konservatiiveja edusti republikaanien virkaatekevä presidentti William Howard Taft. Taftin mielestä kapitalismia piti suojella demokratialta, eikä toisinpäin. Taftin hallituksessa yrityslakimiehet autoivat politiikan teossa, jotta talouden rattaat pyörisivät mahdollisimman sulavasti, ilman häiriöitä. Taftia tukivat käytännössä kaikki äänestäjät, jotka olivat tyytyväisiä talouden kehityksen suuntaan ja sen nykytilaan.¹⁴¹

Vaaleissa edistysmielisiä¹⁴² edusti Progressive Partyn ehdokas ja entinen presidentti, Theodore Roosevelt. Demokraattien ehdokas oli Woodrow Wilson. Roosevelt ja Wilson halusivat molemmat periaatteessa säilyttää Yhdysvallat kapitalistisena valtiona, mutta he olivat samaa mieltä talouden sääntelyn tarpeesta.¹⁴³

Rooseveltin mielestä suuret yrityskeskittymät, trustit, olivat yhteiskunnallisen kehityksen tulosta, eikä vanhan maatalousyhteiskunnan perään ollut järkeä haikailla. Trustit toimivat joskus yhteiskunnan arvojen ja edun vastaisesti, mutta tätä ongelmaa ei voitaisi ratkaista yksinkertaisesti hajottamalla trustit. ”Elämme yhdistymisen aikaa”, Roosevelt julisti puheessa kongressille vuonna 1905. Pyrkimys estää korporaatioiden muodostuminen oli Rooseveltin mielestä kuitenkin ”turhaa”, koska lakeja yhdistymistä vastaan ei voitaisi kuitenkaan panna täytäntöön.¹⁴⁴

Ajan henki oli siis korporaatioiden muodostamisen puolella, mutta yhteiskunnan etua oli mahdollista puolustaa laajentamalla hallituksen toimivaltaa. Tehokas, neutraali valtio, joka suojelisi ja pitäisi silmällä työläisiä sekä teollisuutta, voisi valjastaa

¹⁴¹ Prindle 2006, 168-169.

¹⁴² Englanniksi ”progressives”.

¹⁴³ Prindle 2006, 169.

¹⁴⁴ Ibid.

kapitalismin palvelemaan myös yhteisön etua.¹⁴⁵ Roosevelt suunnitteli myös kansallisen komission perustamista, jolla olisi toimivalta säännellä suuryhtiöiden kaupankäyntiä.¹⁴⁶ Rooseveltin kuvaileman valtion tehtävä olisi myös säännellä ammattiliittojen toimintaa. Roosevelt oli vaikutusvaltaisten liittojen puolella, koska hän halusi myös työväenluokan voivan edustaa intressejään kansallisella tasolla. Hän kuitenkin tunnusti liittojen voivan myös toimia yhteiskunnan etua vastaan, jos liitoista tulee liian itsekkäitä; näin ollen valtion oli myös voitava säännellä niiden toimintaa.¹⁴⁷

Roosevelt näki valtion roolin merkittävän laajentamisen yksinkertaisena ratkaisuna teollisuuden ja työväenluokan välisiin ongelmiin. Valtion rooli oli täten toimia eräänlaisena yhteiskunnan ”luottamusmiehenä” tai edustajana. Luonnollisesti valtion vallan keskittäminen oli tehtävä yhteisen edun nimissä. Roosevelt ei uskonut, että ”hyväntahtoinen yksinvalti” voisi myös toimia yhteisön edun vastaisesti, tai ainakin tuo mahdollisuus ei häntä kovin paljon huolettanut.

Woodrow Wilson taas suhtautui paljon epäilevämmiin valtion roolin merkittävään laajentamiseen. Wilson uskoi Rooseveltin tavoin, että teollinen yhteiskunta oli tullut Yhdysvaltoihin jäädäkseen ja myös hän halusi päästä eroon liian vaikutusvaltaisista poliittisista ”eturyhmistä”. Wilson ei kuitenkaan uskonut, että suuria trusteja voitaisiin rankaista riittävän tehokkaasti edes mahtavan valtion toimesta.¹⁴⁸

Wilson ei nähnyt valtion roolin kasvattamista ongelmana sinällään; ongelmana olivat yhä kasvavat suuryritykset, jotka voisivat kaapata valtion omalle puolelleen ja käyttää sitä edistääkseen yritysten omia intressejä, yhteisen edun kustannuksella. Wilsonin mukaan Rooseveltin suunnitelma ei suinkaan hajottaisi trusteja, vaan se tekisi valtiosta ja trusteista ”liikeympäryksiä”. Tämä liikeympäryys antaisi trusteille aivan liikaa valtaa.¹⁴⁹

Wilson ei myöskään uskonut, että talouden keskittyminen muutamien suuryritysten käsiin oli markkinavoimien vääjäämätön lopputulema. Trustit olivat kasvaneet niin

¹⁴⁵ Ibid.

¹⁴⁶ Prindle 2006, 170.

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ Ibid.

¹⁴⁹ Prindle 2006, 171.

suuriksi, koska ne olivat vältelleet todellista kilpailua markkinoilla. Valtio oli antanut trustien olla rauhassa ja tämä oli johtanut ”vääränlaiseen kilpailuun” markkinoilla. Wilsonin mukaan trustien olemassaoloa ei pitäisi yksinkertaisesti hyväksyä, kuten Roosevelt teki, vaan valtion tuli säännellä kilpailua, jotta monopolit lopulta häviäisivät ”oikeanlaisen kilpailun” palattua markkinoille.¹⁵⁰

Trustit ovat Wilsonille eräänlainen markkinatalouden vääristymä. Muutamilla vaikutusvaltaisilla liikemiehillä oli ollut mahdollisuus syrjäyttää kilpailijansa ja näin vältellä todellista kilpailua. Valtion turvaama ”todellinen kilpailu” oli Wilsonille tärkeämpää kuin täydellinen vapaus markkinoilla, mikä luultavasti juuri johtaisi monopolien syntyyn.

Wilson oli Rooseveltiä huolestuneempi yksilön asemasta uudessa teollistuneessa yhteiskunnassa. Wilson uskoi valtion päätehtävän olevan juuri yksilön intressien suojeleminen. Poliittinen tai taloudellinen toiminta, joka tukahduttaa yksilöiden kykyä toteuttaa omia intressejään on haitallista kansallisen hyvinvoinnin kannalta.¹⁵¹ Tämä teema toistuu Wilsonin ajattelussa, kun taas Roosevelt keskittyy usein kokonaiskuvaan ja kansakunnan yleiseen vaurauteen yksilön aseman kustannuksella.¹⁵²

Wilson ja Roosevelt molemmat selvästi ymmärsivät taloudellisen vaikutusvallan keskittymisen olevan suuri ongelma. Taft vaikuttaa suorastaan radikaalilta puolustaessaan kapitalismia ”demokratian vaaroilta”. Vaikka Wilson ja Roosevelt eivät suinkaan pyrkineet kumoamaan vallitsevaa kapitalistista järjestystä, mikä oli sosialistien suunnitelma, he kuitenkin ehdottivat valtion roolin merkittävää laajentamista tai ainakin he olivat aktiivisen trustien vastaisen politiikan kannalla.

On myös mielenkiintoista huomata, miten Roosevelt ja Wilson molemmat ajattelevat kapitalismin olevan yksi osa yhteiskunnallisen kehityksen ketjua. Roosevelt puhuu ”yhdistymisen ajasta”, jota vastaan oli turha taistella. Myös sosialistit puhuivat kapitalismista vain yhtenä vaiheena yhteiskuntien kehityksessä. Luonnollisesti sosialistit näkivät ”yhdistymisen ajan” viimeisenä ja loogisena vaiheena teollisuuden alojen

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Ibid.

¹⁵² Prindle 2006, 172.

valtionomistuksen. Yhä kiihtyvä vallan ja varallisuuden keskittyminen johtaisi lopulta välttämättä siihen, että kaikki teollisuuden alat olisivat yhden tahon hallinnassa.

2.4.1 Sosialistit vastaavat

Voisi ajatella, että vaikka Roosevelt ja Wilson eivät olleet vallankumouksen kannalla, heidän trustienvastainen politiikkansa olisi sosialistien mielestä vähintäänkin siedettävää. Debs ja Berger kuitenkin molemmat lyttäävät Rooseveltin ja Wilsonin politiikan, sekä republikaanisen ja demokraattisen puolueen. Debs oli myös ehdolla vuoden 1912 presidentinvaaleissa.

Vaikka Roosevelt edusti vuoden 1912 vaaleissa edistysmielisiä, ei Debs nähnyt häntä kovin myönteisessä valossa. Debs hyökkäsi Rooseveltiä vastaan vuonna 1912 pitämässään kampanjapuheessa. Roosevelt saattoi esiintyä edistysmielisenä, mutta Debsin mukaan hänen presidenttikautensa paljasti Rooseveltin olevan trustien palveluksessa. Roosevelt ei presidenttinä ollessaan hyökännyt trusteja vastaan, vaikka hän oli luvannut tekevänsä niin kampanjansa aikana.¹⁵³ Debs väittää Rooseveltin olevan trustien kätyri ja ”kansan vihollinen”.¹⁵⁴

Vuoden 1905 joulukuussa Idahon entinen kuvernööri Frank Steunenberg kuoli pommi-iskussa. Iskun tekijä, Albert E. Horsley, väitti murhanneensa kuvernöörin Western Federation of Miners -ammattiliiton käskystä.¹⁵⁵ Liiton kolme johtohenkilöä, William Haywood, George Pettibone ja Charles Moyer, saivat syytteen murhasta, mutta kuukausia kestäneen oikeudenkäynnin jälkeen kaikki kolme vapautettiin.¹⁵⁶ Presidentti Roosevelt oli asettunut oikeudenkäynnin aikana terästrustin puolelle ja kutsui oikeuden päätöstä ”vääräksi tuomioksi”.¹⁵⁷ Debs hyökkäsi Rooseveltiä vastaan vuonna 1907 kirjoittamassaan artikkelissa. Debsin mukaan Roosevelt oli myös kutsunut syytettyjä ”murhaajiksi” oikeudenkäynnin aikana, mikä sai hänet raivoihinsa. Debsin

¹⁵³ Debs 1916, 154.

¹⁵⁴ Debs 1916, 155.

¹⁵⁵ Brinkley 1997, 35.

¹⁵⁶ Brinkley 1997, 35-37.

¹⁵⁷ Brinkley 1997, 37.

mukaan Roosevelt oli häpäissyt presidentinviran ja itsensä. Debs jopa syytti Rooseveltiä virkarikoksesta.¹⁵⁸

William ”Big Bill” Haywood oli aina suhtautunut ristiriitaisesti väkivallan ja sabotaasin käyttöön poliittisena aseena. Vuonna 1911 pitämässään puheessa, Haywood ylisti ranskalaisia rautatietyöntekijöitä, jotka olivat hyödyntäneet sabotaasia yhtenä metodina lakon aikana.¹⁵⁹ Haywood kuitenkin liioitteli sabotaasin tehokkuutta. Hän väitti työnantajien vastanneen ranskalaisten lakkoilijoiden vaatimuksiin vain muutaman päivän jälkeen, vaikka tosiasiassa työntekijät saivat vaatimuksensa läpi vasta usean kuukauden kuluttua.¹⁶⁰ Haywood näki suoran toiminnan ja sabotaasin legitiimeinä keinoina poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi, mikä tuotti hänelle hankaluuksia vuoden 1912 lopulla, kun Socialist Party of America, johon Debs ja Haywood molemmat kuuluivat, tuomitsi väkivallan ja sabotaasin käytön.¹⁶¹ Haywood ei tuominut suoraa toimintaa ja sabotaasia ja hänet äänestettiin lopulta ulos puolueen kansalliskomiteasta.¹⁶²

On ymmärrettävää, että presidentti Roosevelt ei ole sympaattinen radikaalia ammattiliitto-organisaattoria kohtaan. Vähänkin epämääräinen suhtautuminen poliittiseen väkivaltaan olisi luultavasti tarkoittanut Rooseveltin poliittisen uran loppumista. Syyttömien kansalaisten kutsuminen ”murhaajiksi” tuskin on presidentiltä soveliasta, mutta ei ole selvää, kutsuiko Roosevelt miehiä kirjaimellisesti murhaajiksi. Debs ei lainaa Rooseveltiä suoraan, vaan väittää hänen ”julistaneen” miehet murhaajiksi. Luultavasti Debs päätteli Rooseveltin ajattelevan näin, koska Roosevelt ei ollut tyytyväinen miehien saamaan ”väärään tuomioon”. Debs taas on selvästi radikaali poliitikko ja kirjoittaja, eikä hän missään tapauksessa kyseenalaista liittotovereidensa luonteenlaatua. Haywood, Pettibone ja Moyer ovat Debsille aseveljiä taistelussa moraalitonta järjestelmää vastaan.

Debs oli todistanut kapitalistien sortoa henkilökohtaisesti, joten on ymmärrettävää, että hän ei halua hylätä tovereitaan taistelussa järjestelmää vastaan. Vuoden 1894

¹⁵⁸ Debs 1916, 59-61.

¹⁵⁹ Cole 2017, 45.

¹⁶⁰ Cole 2017, 46.

¹⁶¹ Chester 2004, 81.

¹⁶² Ibid.

toukokuussa Debs oli ollut osallisena Pullmanin lakossa Chicagossa. George Pullman, rautatietyöntekijöiden työnantaja, oli leikannut työntekijöiden palkkoja laskematta korkeita vuokria, joita rautatieyrityksen omistamassa kylässä asuvien työläisten oli pakko maksaa. Debsin johtama American Railway Union (ARU) ryhtyi lakkoon, joka kesti noin kaksi kuukautta ja levisi eri osavaltioihin.¹⁶³

Työnantajien vastaus ARU:n lakkoon oli ankara. Lakkoon osallistui noin 150 000 rautatietyöntekijää eri osavaltioista. Työläisiä vastassa oli noin 32 000 osavaltioiden ja 16 000 liittovaltion joukkoja. Kaikki lakkojohtajat pidätettiin ja lakon aikana kuoli yhteensä 25 työläistä, 13 Chicagossa. Työnantajien puoli myös mahdollisesti provosoi työläisiä väkivaltaan. Sanomalehdet varoittivat anarkismista ja työväenluokan vallankumouksesta Chicagossa.¹⁶⁴ Luokkataistelu Yhdysvalloissa oli usein todellista, veristä taistelua työläisten oikeuksista, eikä liittovaltio karttanut aseellista yhteenottoa työläisten kanssa.

Berger ei myöskään pidä Rooseveltin politiikasta. Berger kritisoi Rooseveltiä hänen presidentinkautensa lopussa vuonna 1909 kirjoittamassaan artikkelissa mieheksi, jolla on ”hyvät impulssit”, vaikka hän ei olekaan lukenut Ricardoa, Marxia tai Smithiä.¹⁶⁵ ”Impulsseilla” Berger luultavasti viittaa siihen, että Roosevelt ainakin tunnusti trustien olevan ongelma.

Berger kuitenkin pitää Rooseveltin suunnitelmaa trustien kesyttämiseksi ”mahdottomana”. Bergerin mukaan Roosevelt ei mennyt tarpeeksi pitkälle trustien pysäyttämiseksi, vaan hän pyrki uudistamaan kapitalismia systeemin sisältä.¹⁶⁶ Bergerille luonnollisesti koko systeemi oli ongelma. Berger mainitsee myös ohimennen Idahon kuvernöörin murhaoikeudenkäynnin ja Rooseveltin käytöksen sen aikana. Miesten syyttömiksi julistaminen oikeudenkäynnin aikana jättää Bergerin mukaan pysyvän tahran Rooseveltin presidentinkaudelle.¹⁶⁷

¹⁶³ Archer 2007, 114.

¹⁶⁴ Archer 2007, 116.

¹⁶⁵ Berger 1913, 193.

¹⁶⁶ Berger 1913, 193-194.

¹⁶⁷ Berger 1913, 194.

Berger näkee kuitenkin myös jotain hyvää Rooseveltin presidenttikaudessa. Bergerin mukaan Rooseveltin hyökkäykset trusteja ja rikkaiden tekemää riistoa vastaan ovat jättäneet pysyvän jäljen työväenluokan mieliin. Osa heistä saattaa vielä ”hieroa silmiään”, mutta työväki on vihdoinkin heräämässä unestaan. Bergerin mukaan tätä prosessia ei voi enää pysäyttää. Hyökätessään trusteja vastaan, republikaanien puolue on tosiasiassa tuottanut oman tuhonsa siemenet.¹⁶⁸ Bergerin ajattelu seuraa Marxin ja Engelsin ajatuksia Kommunistisessa manifestissa, jossa he väittävät porvariston lopulta tuottavan omat ”haudankaivajansa”.

Berger ja Debs pitävät demokraatteja ja republikaaneja kapitalismin edustajina; molemmat puolueet tyytyvät ylläpitämään nykyistä riistoon perustuvaa järjestelmää.¹⁶⁹ Debs väittää kahden puolueen eroavan toisistaan vain nimensä perusteella. Molemmat puolueet edustavat kapitalismia, toimeentulon yksityistä omistusta, palkkaorjuutta ja työväenluokan riistoa.¹⁷⁰ Debsin mielestä työläinen, joka äänestää demokraatteja tai republikaaneja ei ainoastaan heitä ääntään hukkaan, vaan tämä on myös ”rintamakarkuri” sekä itsensä ja luokkansa pahin vihollinen. Debsin mukaan sosialistinen puolue on Yhdysvaltojen ainoa todellinen ”demokraattinen” puolue.¹⁷¹

Berger ja Debs molemmat tarjoavat todellista radikaalia vaihtoehtoa perinteisille ehdokkaille, Rooseveltille ja Wilsonille, jotka molemmat tyytyvät toimimaan kapitalistisen järjestelmän sisällä. Luonnollisesti Berger ja Debs näkevät tämän ongelmana, koska heille koko systeemin olemassaolo on ongelma, eikä todellista muutosta voi heidän mukaansa saada aikaan purkamatta kapitalistista järjestelmää.

Woodrow Wilson voitti vuoden 1912 presidentinvaalit keräämällä 42,5 prosenttia saatavilla olevista 14,7 miljoonasta äänestä. Theodore Roosevelt tuli toiseksi 28 prosentin äänisaaliilla ja Debs tuli neljänneksi kuuden prosentin äänimäärällä, mikä oli suurin sosialistisen kandidaatin saama äänimäärä Yhdysvaltojen historiassa.¹⁷²

¹⁶⁸ Berger 1913, 198-199.

¹⁶⁹ Berger 1913, 185. Debs 1916, 156-157.

¹⁷⁰ Debs 1916, 133.

¹⁷¹ Debs 1916, 146-147.

¹⁷² Prindle 2006, 173-174.

Bergerin kommentti Rooseveltin ”hyvistä impulsseista” on mielenkiintoinen. 1900-luvun alun edistysmieliset olivat vakuuttuneita, että Yhdysvaltojen ongelmat johtuivat demokratian puutteesta; kansalaiset eivät osallistuneet päätöksentekoon tarpeeksi. Eliitit olivat kaapanneet politiikan ja he laativat lakeja hyödyttääkseen itseään taloudellisesti. Jos nykyinen systeemi saataisiin paremmin ottamaan huomioon kansan ”todelliset” ajatukset, myös taloudellinen oikeudenmukaisuus toteutuisi tehokkaammin. Edistysmieliset pyrkivät juuri tähän muuttamalla esimerkiksi äänten rekisteröinnin sääntöjä, jotta vaalivilppi olisi hankalampaa. He myös pyrkivät laatimaan lakeja salaisen äänestyksen puolesta, jotta äänestäjien pelottelu ei olisi mahdollista.¹⁷³

Edistysmieliset kannattivat kuitenkin myös useita ehdotuksia, jotka vaikuttivat varsin demokratian vastaisilta. Hallintoa tuli suojella eturyhmiltä asettamalla valtaan ihmisiä, joilla ei yksinkertaisesti ollut ”eritysintressejä”; ilmeisesti nämä ihmiset pystyisivät tekemään täysin neutraaleja ja objektiivisia päätöksiä koko kansakunnan hyväksi. Poliitiikan teko tuli korvata yhteiskunnan ”ylläpidolla” tai ”hallinnolla”. Yhteiskunnan valvojat voitaisiin rekrytoida esimerkiksi insinöörien joukosta.¹⁷⁴ Edistysmieliset halusivat siirtää päätöksenteon politiikan ulkopuolelle, koska puoluepolitiikointi nähtiin rationaalisen päätöksenteon esteenä.¹⁷⁵

Melkein sokea usko byrokratian ja teknokraattien voimaan tulee esille myös Rooseveltin ajattelussa; ilmeisesti Rooseveltin suunnittelema ”kansallinen komitea” olisi hänen mielestään kykenevä tekemään aidosti objektiivisia päätöksiä, suojassa erityisintressien korruptoivalta vaikutukselta. Sosialistit suhtautuivat yhtä naiivisti vallan keskittämiseen. Byrokraattien ja insinöörien sijaan he luottivat sokeasti luokkatietoisien työväenluokan päätöksentekokykyyn. Edistysmielisten suunnitelma oli lievästi realistisempi verrattuna sosialisteihin; neutraalit teknokraatit voitaisiin periaatteessa äänestää valtaan, kun taas sosialistit vaativat työväenluokan vallankumousta korjaamaan yhteiskunnan epäkohdat.

¹⁷³ Prindle 2006, 162.

¹⁷⁴ Prindle 2006, 162-163.

¹⁷⁵ Harrison 2004, 5.

Sosialismi oli ”holistinen näkemys”, joka odotti hyvän hallinnon ilmaantuvan ikään kuin itsestään, kun taloudellinen oikeudenmukaisuus oli saatu toteutettua.¹⁷⁶

Työväenluokan päästyä valtaan sosialistit saattoivat odottaa politiikan loppua, koska demokratiaa ja puolueita ei tarvittu yhteiskunnan oikeudenmukaiseen hallitsemiseen.

Sosialisteja ja edistysmielisiä yhdistää perin naiivi suhtautuminen vallan keskittämiseen.

Molemmilla ryhmittymillä on oma, abstrakti käsitys ”hyvästä hallitsijasta”:

edistysmieliset luottivat byrokratiaan ja neutraaleihin teknokraatteihin, sosialistit taas luottivat luokkatietoiseen työväenluokkaan. Molemmissa ajatusjärjestelmissä on havaittavissa demokratian vastaisia ajatuksia. Sosialistit suhtautuivat vallan keskittämiseen ja sen siirtämiseen etuoikeutetun luokan tai ryhmän käsiin varsin kriittikittömästi, mutta 1900-luvun kaksi ensimmäistä vuosikymmentä muodostavat varsin ainutlaatuisen hetken poliittisten liikkeiden aatehistoriassa, jolloin totalitarismin verinen historia ei vielä rajoittanut poliittisten toimijoiden mielenmaisemaa.

2.5. Työväenluokka on aseistettava

Berger tunnustaa, että sosialistiseen malliin siirtyminen tuskin tapahtuu rauhanomaisesti. Jos kansa on kuitenkin aseistettu, niin näin saattaa käydä. Onhan selvää, että mellakointi ja verenvuodatus eivät ole ”toivottua”, eivätkä ne hyödytä ketään.¹⁷⁷

Berger vihjaa, että lukumääräisesti suurempi ja aseistettu työväenluokka saattaisi pakottaa kapitalistit hyväksymään uuden järjestyksen ilman verenvuodatusta. Vuonna 1909 kirjoitetussa artikkelissa Berger oli neuvonut sosialisteja ja työväenluokkaa valmistautumaan taisteluun vapauden puolesta käyttämällä aseita, jos siihen oli tarvetta. Ilmeisesti ”kapitalistinen lehdistö” ei pitänyt Bergerin ajatuksesta ja häntä oli syytetty ”anarkismista”.¹⁷⁸ Berger kuitenkin korostaa, että hän on epäilemättä äänestämisen ja koulutuksen kannalla. On kuitenkin hyvä muistaa, että kaikki kansakunnat, jotka ovat parantaneet olosuhteitaan, ovat olleet aseistettuja. Tämä oli

¹⁷⁶ Bender 2002, 240.

¹⁷⁷ Berger 1913, 29.

¹⁷⁸ Berger 1913, 205.

totta uskonpuhdistuksen ja Englannin vallankumouksen aikaan. Ranskan vallankumouksen aikaan kansa tarttui myös aseisiin ja kukisti aristokratian. Historia opettaa, että aseistettu kansa on aina ollut vapaa kansa. Valloittajan ensimmäinen tehtävä on aina riisua aseista alistettu kansa tai luokka.¹⁷⁹

Yhdysvalloissa perustuslain toinen lisäys takaa oikeuden omistaa ja kantaa asetta. Bergerin mukaan lisäys tehtiin juuri kansakunnan vapauden turvaamiseksi. Kuitenkin nykyään tuskin on olemassa yhtä aseista riisuttua kansaa, Venäjää tai Kiinaa lukuun ottamatta, kuin yhdysvaltalainen työväenluokka. Berger ihailee Sveitsiä, missä ”jokainen kansalainen on sotilas” ja omistaa oman aseensa. Sveitsissä valtio opettaa kansalaisille aseiden käyttöä. Sveitsin työväenluokka ei ole paremmassa asemassa amerikkalaiseen verrattuna, mutta Sveitsissä ei siltikään tapahdu vallankumouksia tai kansannousuja. Sveitsissä tapahtuu jopa vähemmän mellakoita, kuin Yhdysvalloissa tai Venäjällä, vaikka näissä maissa kansa on täysin riisuttu aseista. Berger arvelee, että ”yhteiskunnallinen kysymys” tullaan selvittämään ilman verenvuodatusta juuri Sveitsissä. Yhdysvaltalaisia taas opetetaan pelkäämään omaa hallitustaan enemmän, kuin ”montenegrolaisia, arabeja tai muita puolisivistymättömiä kansoja” omaansa.¹⁸⁰

Ihmisluonnosta johtuu, että olemassaolon kamppailussa, tai luokkataistelussa, ihmiset kunnioittavat ainoastaan sitä mitä pelkäävät. Sveitsin kapitalistit kunnioittavat Sveitsin työväenluokkaa, koska näillä on äänioikeuden lisäksi oikeus aseistautua. Yhdysvaltalaisista työväenluokkaa taas halveksutaan, vaikka heillä on äänioikeus, koska heitä ei pidetä ”taistelijoina”.¹⁸¹

Berger haluaa rauhan ja harmonian sekä ”rauhallisen edistyksen” nimissä Yhdysvaltoihin Sveitsin järjestelmän. Jos niin ei tapahdu, niin Ranskan ja Venäjän vallankumoukset tulevat tapahtumaan uudestaan Yhdysvalloissa.¹⁸²

Myös Morris Hillquit suhtautui positiivisesti Sveitsin varusmiesarmeijaan. Hillquitin mukaan sosialistit olivat armeijan ja sotien lopettamisen kannalla, mutta nyky-

¹⁷⁹ Berger 1913, 207.

¹⁸⁰ Berger 1913, 208-209.

¹⁸¹ Berger 1913, 210.

¹⁸² Berger 1913, 210-211.

yhteiskunnassa tämä tavoite oli epärealistinen. Sen sijaan sosialistit kannattivat Sveitsin mallin omaksumista myös Yhdysvalloissa.¹⁸³ Hillquit korostaa, että Sveitsin mallin mukainen aktiivinen reserviläisarmeija keskittyy lähinnä itsepuolustukseen. Todellista ”demokraattista miliisiä” ei voida valjastaa kapitalistien riiston välineeksi. Hillquit myös korostaa, että vain aseistettu kansa on todellisuudessa vapaa kansa.¹⁸⁴

Berger suhtautuu selvästi myönteisesti laajaan aseenkanto-oikeuteen. Aseiden laaja saatavuus ei lisää yhteiskunnan väkivaltaa, vaan se päinvastoin tekee siitä rauhallisemman. Työväenluokankin on syytä aseistautua, jos he haluavat säilyttää vapautensa. Berger on kuitenkin varovainen, eikä hän koskaan suoraan kehota työväenluokkaa käyttämään väkivaltaa kapitalisteja vastaan. Hän vihjailee ja antaa lukijan itse päätellä, mitä tapahtuu, jos työväenluokka pidetään kokonaan aseista riisuttuna.

1910-luvulla ”terrorismia” pidettiin juuri organisoidun työväenliikkeen harjoittamana toimintana. Työväenliikkeen katsottiin turvautuvan laittomaan väkivaltaan, sen sijaan että he olisivat tyytyneet olemaan vastuullisia ja uskollisia työntekijöitä.¹⁸⁵ Vuonna 1912 Socialist Party hyväksyi puolueen perustuslain muutoksen, joka kielsi väkivaltaan kehottamisen.¹⁸⁶ Puolue pyrki maltillisempaan suuntaan, eikä Bergerillä ollut aikomusta erottautua muista puolueen jäsenistä radikalismien kannattajana.

2.6. Työväenluokan on löydettävä itsensä ja järjestäydyttävä

Eugene Debs ei esittänyt seikkaperäistä suunnitelmaa kapitalismin kukistamiseksi ja uuden sosialistisen valtion muodostamiseksi, kuten Hillquit ja Berger tekivät.

Debs keskittyi puheissaan työväenluokan itsetunnon kohottamiseen. Kerta toisensa jälkeen Debs painotti jokaisen työntekijän piilossa olevaa potentiaalia, joka heidän tulisi kanavoida yhteiskunnalliseen muutokseen ja poliittiseen toimintaan. Kapitalismi oli toki syyllinen työntekijöiden heikkoon asemaan, mutta Debs korosti työväenluokan olevan

¹⁸³ Hillquit 1909, 300.

¹⁸⁴ Hillquit 1909, 301.

¹⁸⁵ Clymer 2003, 172-173.

¹⁸⁶ Chester 2004, 79.

myös syyllisiä omaan tilaansa. Työläiset olivat liian passiivisia; he eivät luottaneet itseensä, ja näin epäsuorasti edistivät omaa orjuuttamistaan.¹⁸⁷

Debs myös painotti puheissaan miehisyyden tärkeyttä. Kapitalistisessa järjestelmässä työläinen ei omista muuta, kuin oman työvoimansa. Työnsaanti on epävarmaa. Jos työtä kuitenkin löytyy, se on ”herran palveluksessa”. Kukaan ei voi väittää olevansa mies, jos hän ei ole myös vapaa. Miehisyydessä on jotain ”jumalallista”, siihen ei sovi jonkun toisen omaisuutena oleminen.¹⁸⁸

Debs viittasi johdonmukaisesti juuri miehisyyden käsitteeseen, mikä sulki pois naiset hänen analyysistaan. Debs oli kyllä tietoinen naisten heikosta asemasta työelämässä, mutta hän kuitenkin analysoi ympäröivää yhteiskuntaa perinteisen miehisyyden näkökulmasta. Naiset olivat toissijaisia verrattuna heidän aviomiehiinsä, isiinsä ja veljiinsä, joille Debs kohdisti viestinsä. Debsin kapitalismin kritiikin perustana oli perinteisen isällisen auktoriteetin pönkittäminen. Työmiehet olivat perinteisesti perheenpäitä, ja kapitalismi uhkasi heidän asemaansa.¹⁸⁹ Debs kertoi usein hänen puheitaan kuunteleville työmiehille kauhutarinoita kapitalismin tuhoamista perheistä. Jos olot eivät parane, työmiesten pojista tulee ”kulkureita” ja heidän tyttärensä pakotetaan työskentelemään ”ilotaloissa”.¹⁹⁰

Debs pyrki luomaan itsevarman työväenluokan, koska hän uskoi luokkatietoisien työväenluokan lopulta järjestäytyvän solidaarisuuden nimissä ammattiliitoiksi. Debs piti ammattiliitoiksi järjestäytymistä tärkeämpänä, kuin äänten keräämistä sosialistiselle puolueelle.¹⁹¹ Työläisten tuli olla valmiita ottamaan vastuu omista teollisuudenaloistaan, kun uuden järjestelmän aika koitti. Hyvin järjestyneillä ammattiliitoilla oli Debsin mukaan paljon enemmän taloudellista vaikutusvaltaa, kuin vain poliittista vaikutusvaltaa käyttävällä puolueella. Ilman järjestäytynyttä työväenluokkaa, pelkät vaalivoitot muuttuisivat karvaiksi tappioiksi.¹⁹² Tämän takia oli erityisen tärkeää pitää puolue ”puhtaana” politikoinnista; Debsin mukaan sosialistisen

¹⁸⁷ Salvatore 2007, 228.

¹⁸⁸ Debs 1916, 128-129.

¹⁸⁹ Salvatore 2007, 228-229.

¹⁹⁰ Debs 1916, 128.

¹⁹¹ Debs 1916, 93.

¹⁹² Debs 1916, 94.

puolueen ei tulisi kalastella ääniä vain poliittisen vaikutusvallan toivossa. Valistunut ja luokkatietoinen työväenluokka tulisi kyllä antamaan äänen sosialistiselle puolueelle, koska oli selvää, että puolue myös edusti heidän intressejään. Tämän Debs lupasi tapahtuvan yhtä varmasti, kuin ”luonnonkappaleet tottelevat painovoimaa”.¹⁹³

2.7. Hillquitin näkemys sosialistisen puolueen tehtävästä

Eugene Debs pyrki vahvistamaan työväenluokan itsetuntoa ja neuvoi heitä järjestäytymään ammattiliitoiksi. Victor Berger toimi Socialist Party'n kansanedustajana Yhdysvaltain kongressissa. Hän myös kannatti suurten trustien kansallistamista.

Myös Morris Hillquit analysoi sosialistisen puolueen tehtävää ja taktiikoita. Hillquit näkee puolueen koko työväenluokan edustajana luokkataistelussa. Puolueen lopullinen tavoite on tuotantovälineiden yksityisomistuksen lopettaminen. Sosialistisessa yhteiskunnassa tehdään työtä koko yhteisön hyväksi ja työn hedelmät jaetaan tasaisesti kaikkien yhteisön jäsenten kesken. Sosialistinen puolue on Hillquitin mukaan ainoa puolue, joka pyrkii kaikkien luokkaerojen poistamiseen. Kaikki muut puolueet joko kieltävät niiden olemassaolon tai pyrkivät siirtämään vaikutusvaltaa yhdeltä luokalta toiselle. Täten sosialistisen puolueen voi sanoa edustavan ”koko yhteiskunnan” intressejä.¹⁹⁴ Tämä on puolueen käytännöllinen tehtävä, mutta työväenluokka ei voi Hillquitin mukaan saavuttaa tavoitteitaan, jos se ei ole tarpeeksi hyvin järjestäytynyt ja harjaantunut politiikan teossa. Osallistuminen käytännön politiikkaan on varmin tapa oppia näitä asioita.¹⁹⁵

Hillquitin mukaan kansainvälisesti sosialistiset puolueet ovat verrattain samoilla linjoilla. Puolueita myös yhdistää eristäytymisen periaate, eli puolueiden haluttomuus yhdistyä muiden liikkeiden tai puolueiden kanssa. Eristäytymisellä on hyvä syy. Yhdistymisen jonkin toisen puolueen kanssa johtaa välttämättä kompromisseihin, jotka saattavat vaarantaa sosialistien päätavoitteen, eli kapitalistisen järjestelmän

¹⁹³ Debs 1916, 94-95.

¹⁹⁴ Hillquit 1909, 168-169.

¹⁹⁵ Hillquit 1909, 174.

kumoamisen. Omistava luokka on usein käyttänyt työväenluokkaa omien luokkaintressiensä edistämiseksi työväenpuolueen yhdistyessä omistavan luokan puolueen kanssa. Näin kävi Hillquitin mukaan useille lyhytaikaisille työväenliikkeille Yhdysvalloissa.¹⁹⁶

Jopa porvarien antamat äänet vaaleissa saattavat olla sosialisteille Hillquitin mukaan haitallisia. Ei-socialistien valitsevat sosialistit saattavat tuntea olevansa velkaa äänestäjäkunnalleen, mikä voi johtaa vallankumouksellisten periaatteiden hylkäämiseen.¹⁹⁷ Hillquit kuitenkin tunnustaa, että tinkimättömyys on tärkeämpää puolueen alkuaikoina, jolloin se on vielä keskittynyt propagandaan. Poikkeuksia voidaan tehdä, kun puolue on saavuttanut vakavan poliittisen toimijan aseman.¹⁹⁸

Yhdysvalloissa ainoastaan Wisconsinin osavaltiossa sosialistit ovat merkittävästi voineet vaikuttaa lainsäädäntöön.¹⁹⁹ Sosialistien ollessa vähemmistöasemassa eduskunnassa, eivät he pysty luonnollisesti toteuttamaan kaikkein radikaaleimpia suunnitelmiaan. Saavutettuaan enemmistön lainsäädäntöelimissä sosialistit voivat alkaa vähitellen, asteittaisten uudistusten kautta, toteuttamaan poliittista ohjelmaansa. Sosialistien toiminnan päätavoite on Hillquitin mukaan kannatuksen kasvattaminen, jotta hallituksen haltuunotto on mahdollista.²⁰⁰

Hillquit piti kannatuksen kasvattamista sosialistisen puolueen päätehtävänä. On mielenkiintoista huomata, että Debs oli vuonna 1911 ollut huolissaan Socialist Party:n äänimäärän kasvusta.²⁰¹ Kasvuun oli Debsin mukaan saattanut vaikuttaa sosialismin periaatteiden hylkääminen.²⁰² Periaatteista tinkimällä ei saavuteta Debsin mielestä ”tervettä” kasvua. Vaarana on, että puolueeseen tarttuu ”porvarillisen reformin henki”, joka saattaa uhata sen vallankumouksellista luonnetta ja tuhota puolueen elinvoimaisuuden.²⁰³ Työväenluokkaisuus ja vallankumouksellinen

¹⁹⁶ Hillquit 1909, 176.

¹⁹⁷ Hillquit 1909, 177.

¹⁹⁸ Ibid.

¹⁹⁹ Hillquit 1909, 202.

²⁰⁰ Hillquit 1909, 203.

²⁰¹ Debs 1916, 89.

²⁰² Debs 1916, 89-90.

²⁰³ Debs 1916, 90.

tinkimättömyys ovat Debsin mukaan ensisijaisen tärkeitä puolueen selviytymiselle, eikä ääntenkalastelu ei sovi yhteen sosialistisen puolueen luonteen kanssa.²⁰⁴

Hillquitia on pidetty Socialist Partyn pääasiallisena taktikkona ja puolueen johtavana kirjoittajana. Paradoksaalisesti useat eurooppalaiset ja amerikkalaiset radikaalit pitivät Hillquitia myös radikaalina, mutta useat muut taas vanhoivat hänen olevan perusteellinen reformisti.²⁰⁵ Hillquit halusi seurata marxilaisia opinkappaleita uskollisesti, mutta puoluepoliittinen taktikointi lievensi Hillquitin ja puolueen puhdasoppisuutta merkittävästi.²⁰⁶

Hillquitin ja Debsin näkemykset sosialistien poliittisen toiminnan luonteesta eroavat merkittävästi. Hillquit pitää Socialist Partya selvästi perinteisenä puolueena ja pyrkii luomaan suunnitelman, jonka avulla puolue voi voittaa vaaleja ja näin vaikuttaa asioihin. Debs taas haluaa luoda itsevarman työväenluokan, joka voi järjestäytyä ammattiliitoiksi ja näin käyttää taloudellista vaikutusvaltaa. Debs ei halunnut osallistua arkipäiväiseen politikointiin ja taktikointiin, joten on luontevaa, että hän keskittyi työväenluokan valistamiseen. Debs oli erittäin suosittu ja hän olikin sosialistisen puolueen presidenttiehdokas useita kertoja, mutta hän keskittyi kirjoittamaan ja puhumaan kiinnostuneille kuuntelijoille vaalikampanjoiden aikana. Hän luotti valistuksen voimaan ja uskoi luokkatietoisien työväenluokan lopulta antavan äänensä sosialistien hyväksi.

²⁰⁴ Debs 1916, 90-91.

²⁰⁵ Fox 1974, 127-128.

²⁰⁶ Fox 1974, 128.

3. TAISTELU EDUSTUKSESTA – SOSIALISTIEN JA AMMATTILIITTOJEN VÄLINEN SUHDE

Tässä luvussa käsittelen edustuskysymystä, eli kysymystä siitä, kumpi, sosialistinen puolue vai ammattiyhdistysliike, on soveliaampi edustamaan työväenluokan intressejä. Ammattiliitot ja sosialistit väittivät molemmat olevansa työväenluokan asialla, mutta todellisuudessa heidän välillään oli suuriakin jännitteitä. Liittojen ja sosialistien välillä oli myös eroja sen suhteen, pitäisikö Yhdysvaltoihin perustaa uusi työväenpuolue, kuten oli tehty useissa Euroopan maissa.

Esittelen tässä luvussa lyhyesti yhdysvaltalaisen ammattiyhdistysliikkeen varhaista historiaa ja keskeisiä toimijoita. Analysoin myös yhdysvaltalaisen sosialistien ja ammattiliittojen eriäviä näkemyksiä poliittisesta työväenluokan edustamisesta.

Kysymys yhteistyöstä suurimman ammattiliitto American Federation of Laborin kanssa jakoi lopulta puolueen maltillisiin ja radikaaleihin. Maltilliset sosialistit halusivat tehdä sosialistisesta puolueesta uskottavan yhteistyökumppanin AFL:n kanssa vähentämällä puolueen radikaaleja elementtejä, kun taas radikaalit eivät halunneet tinkiä periaatteistaan ja tehdä myönnytyksiä konservatiivisen AFL:n suuntaan.

3.1. American Federation of Labor ja Samuel Gompers

American Federation of Labor perustettiin vuonna 1886 ja sen johtoon nousi Samuel Gompers, joka johti AFL:ää seuraavan neljän vuosikymmenen ajan.²⁰⁷ AFL:n jäsenmäärä kasvoi vakaasti ensimmäisen maailmansodan loppuun asti. Vuonna 1881 jäseniä oli 48 000 ja määrä nousi 868 000:een vuoteen 1900 mennessä; vuonna 1920 jäseniä oli jo neljä miljoonaa.²⁰⁸

AFL korvasi aiemman suuren ammattiyhdistysten keskusjärjestön, Knights of Laborin. KOL:n jäsenmäärä oli 1880-luvulla noin miljoona.²⁰⁹ KOL:n alaisuudessa toimineet ammattiyhdistykset olivat AFL:ään verrattuna paljon monipuolisempia. KOL pyrki rekrytoimaan jäsenikseen myös naisia, afroamerikkalaisia ja kouluttamattomia

²⁰⁷ Northrup 2014, 32.

²⁰⁸ Ibid.

²⁰⁹ Forbath 1991, 12.

työläisiä, mitä AFL vältti.²¹⁰ KOL myös otti osaa politiikkaan ja se asetti jäseniään ehdolle useissa osavaltioiden vaaleissa.²¹¹ AFL:n tavoitteena ei ollut järjestää koko työväenluokkaa ammattitaidosta tai toimialasta riippumatta yhden suuren liiton alaisuuteen, vaan se keskittyi organisoimaan ammattitaitoisia työläisiä pienempiin ammattikuntiin.²¹²

AFL ei myöskään pyrkinyt radikaaliin poliittiseen toimintaan, vaan se keskittyi lobbaamaan sekä republikaaneja että demokraatteja.²¹³ AFL:n poliittinen filosofia korosti ammattiliiton tärkeyttä työväenluokan aseman parantamisessa. Samuel Gompers korosti AFL:n vastustavan puoluepolitikointia, eikä hän sallinut radikaalien puolueiden, kuten sosialistien, häiritä AFL:n toimintaa. Gompersin mukaan poliittiset puolueet ”orjuuttivat” työläisiä ja riistivät heidän vapautensa.²¹⁴ Gompers ei käyttänyt puoluevastaisuuden periaatetta ainoastaan torjuakseen yhteistyön maltillisten puolueiden kanssa, vaan hän käytti sitä vastustaakseen myös sosialisteja, jotka pitivät sosialistista puoluetta työväenluokan järjestäytymisen luonnollisena yksikkönä.²¹⁵

Gompersin ja AFL:n johtohahmojen poliittista filosofiaa voi kutsua ”voluntarismiksi”.²¹⁶ Voluntaristit vastustivat valtion roolin laajentamista, koska voluntarismin kannattajat uskoivat valtion luultavasti syrjivän työläisiä ja suosivan pääomaa. Työväenluokan olisi parempi luottaa vahvoihin ja itsenäisiin ammattiliittoihin, jotka voisivat toimia valtion ja työnantajien vaikutuksesta vapaana.²¹⁷

Puoluevastaisuus oli yksi Gompersin keskeisistä toimintaperiaatteista, mutta voluntarismia ei välttämättä voi kuvailla ”politiikan vastaiseksi” ideologiaksi. Gompers näki AFL:n alaiset ammattikunnat poliittisina toimijoina, jotka suojelivat työväenluokkaa suurilta trusteilta, joita Gompers myös piti poliittisina yhteenliittyminä.²¹⁸ Ammattiliittojen tuli myös valistaa ja kehittää työväenluokkaa, jotta

²¹⁰ Sinyai 2006, 23.

²¹¹ Forbath 1991, 13.

²¹² Sinyai 2006, 20.

²¹³ Greene 1999, 19.

²¹⁴ Greene 1999, 48-49.

²¹⁵ Greene 1999, 60-61.

²¹⁶ Sinyai 2006, 31.

²¹⁷ Ibid.

²¹⁸ Sinyai 2006, 32.

työläiset olisivat valmiita itsehallintoon.²¹⁹ Gompersin mukaan aikaisemmat suuret työväenluokan keskusjärjestöt, kuten Knights of Labor, olivat hajonneet, koska työläiset eivät yksinkertaisesti olleet valmiita itsehallintoon. Gompersin tavoitteena oli rakentaa AFL kestäväälle pohjalle.²²⁰

AFL:n ammattikunnat oli järjestetty demokraattisten periaatteiden mukaan. Jokainen ammattikunta oli tavallaan demokraattinen hallitus, joka hallitsi työtä eri aloilla. Juuri tämän takia AFL ei voinut antaa tukeaan yhdelle poliittiselle puolueelle ja sen ideologialle.²²¹ Päinvastoin kuin useissa Euroopan valtioissa, Yhdysvalloissa työväenluokka ei yleisesti kannattanut sosiaalidemokratiaa. Yhden ideologian kannattaminen täten vaaransi ammattiliittojen yhtenäisyyden.²²²

Gompers oli kasvanut marxilaisessa ympäristössä New Yorkissa, ja hän oli jopa opettanut itselleen saksaa voidakseen lukea Marxin teoksia. Gompersin mukaan Marxin tärkein oivallus oli jakaa yhteiskunta ”perustaan” ja ”ylärakenteeseen”. Talous muodosti yhteiskunnan perustan ja politiikka sen ylärakenteen. Gompers uskoi, että hallitsemalla yhteiskunnan perustaa, eli taloutta, olisi mahdollista ohjata ylärakenteen kehitystä.²²³ Ammattiyhdistysliikkeen kautta työväenluokka voisi saada itselleen taloudellista vaikutusvaltaa, mikä johtaisi myös poliittiseen muutokseen. Taloudellisen vaikutusvallan säilyttäminen vaati liikkeen puhtaana pitämistä poliittisesta ja ideologisesta nahistelusta. Teollinen, ei poliittinen, yhtenäisyys oli tärkeintä.²²⁴

On mielenkiintoista huomata, että Gompers ja sosialistit lukivat Marxia, mutta he tulivat varsin erilaisiin johtopäätöksiin Marxin filosofian soveltamisesta. Esimerkiksi Debs ja Gompers molemmat näkivät työväenluokan valistamisen tärkeänä tehtävänä, vaikka heidän päämääränsä erosivatkin. Debs luonnollisesti piti valistusta tärkeänä osana sosialistien toimintaa, koska hän uskoi luokkatietoisien työväenluokan lopulta äänestävän sosialistista puoluetta, joka vapauttaisi sen palkkaorjuudesta. Gompers taas

²¹⁹ Sinyai 2006, 33.

²²⁰ Sinyai 2006, 32.

²²¹ Sinyai 2006, 38.

²²² Ibid.

²²³ Sinyai 2006, 37.

²²⁴ Sinyai 2006, 37-38.

piti vapaaehtoisuuteen perustuvia työläisten yhteenliittymiä työväenluokan parhaana aseena kapitalisteja vastaan.

Gompersin voluntarismissa voi myös havaita skeptisyyttä valtion roolin laajentamista vastaan. Sosialistit ja edistysmieliset taas olivat hyvin avoimia vallan keskittämiseksi, jos valtaa käyttäisi heidän mielestään sopiva hallitsija tai ryhmä; sosialistien tapauksessa abstrakti ”työväenluokka”, edistysmielisten mukaan neutraali joukko teknokraatteja ja byrokraatteja. Gompersin ja sosialistien tavoitteet eivät eronneet toisistaan kovinkaan paljon; molemmat halusivat lopulta parantaa työväenluokan asemaa. Gompers suhtautui epäilevästi valtiota, puolueita ja ideologioita kohtaan ja halusi keskittyä yksinkertaisesti vain ammattiyhdistysliikkeeseen ja sen toiminnan kehittämiseen.

3.2. Radikaali Industrial Workers of the World

Industrial Workers of the World (IWW) perustettiin vuoden 1905 kesäkuussa. Useat radikaalit ja ammattiyhdistysliikkeen veteraanit ottivat osaa Chicagon perustamiskokoukseen. Paikalla olivat muun muassa Western Federation of Miners - ammattiliittoa edustava ”Big Bill” Haywood, Socialist Partyn Eugene Debs ja Socialist Labor Partyn Daniel De Leon. Kaiken kaikkiaan yli 40:n eri liiton edustajia oli paikalla perustamassa yhtä suurta liittoa, joka yhdistäisi kaikki teollisuudenalat.²²⁵

Käytännössä IWW edusti kaikkea mitä konservatiivinen AFL vastusti.

Perustamiskokouksessa oli paikalla useita eri sosialismin suuntauksia edustavia henkilöitä, mutta kaikki olivat samaa mieltä AFL:n soveltumattomuudesta ”todellisen työväenluokan” edustajaksi.²²⁶

AFL jakoi työväenluokan useisiin pieniin ammattikuntiin; IWW:n tehtävä oli yhdistää kaikki alat ”yhdeksi suureksi liitoksi”. Koska AFL:n jäsenet koostuivat lähinnä ammattitaitoisista valkoisista miehistä, IWW pyrki organisoimaan kaikki muut työläiset, afroamerikkalaiset, naiset, ammattitaidottomat työläiset ja maahanmuuttajat yhden

²²⁵ Cole 2017, 3.

²²⁶ Kimeldorf 1999, 2.

liiton alaisuuteen.²²⁷ IWW myös syytti Debsin Socialist Partyä aasialaisten työläisten hylkimisestä puolueen valkoisten rasistien miellyttämiseksi. IWW näki tämän luokkataistelun pettämisenä, koska IWW pyrki organisoimaan kaikki työläiset yhden liiton alaisuuteen riippumatta uskonnosta tai ihonväristä.²²⁸

Siirtolaiskysymys jakoi Socialist Partyn johdon. Vuoden 1910 puoluekokouksessa siirtolaisuudesta vastannut komitea, johon Victor Berger kuului, esitti kaikkien ”itämaalaisten” työläisten sulkemista pois puolueesta. Komitean mukaili AFL:ää selittämällä, että Yhdysvalloissa oli jo tarpeeksi rotuongelmia ja aasialaisten työläisten jatkuva maahanmuutto alentaisi työvoiman arvoa. Morris Hillquit teki esitykseen pari muutosta; esityksestä esimerkiksi poistettiin avoimet viittaukset rotuun, mutta poissulkeminen pysyi. Ehdotus meni läpi äänin 55-50.²²⁹

Debs oli raivoissaan. Hän kutsui päätöslauselmaa ”sosialismin vastaiseksi” ja ”taantumukselliseksi”. Debsin mielestä puolue käänsi selkänsä sorretuille työläisille lyhyen aikavälin hyödyn takia. Debs ei ollut yksin; useat jäsenet olivat huolissaan taantumuksellisen AFL:n miellyttämisestä.²³⁰

Samuel Gompersin AFL oli vielä 1890-luvulla ”sietänyt” sosialismia, mutta 1900-luvun alkupuolella AFL näki sosialismin ammattiyhdistysliikkeen vihollisena. IWW ei kaihtanut sosialismia, mutta liiton jäsenillä oli oma näkemyksensä siitä, millä keinoilla sosialismia voitaisiin parhaiten toteuttaa. IWW esimerkiksi torjui täysin vaalien kautta tapahtuvan, asteittaisen reformismin.²³¹ IWW suosi suoraa toimintaa ja yleislakkoa työväenluokan vallankumouksen välineinä.²³²

IWW oli siis selvästi radikaali vaihtoehto konservatiiviselle AFL:lle ja jopa Socialist Partylle. Socialist Partyn vasemmistosiiven edustajat, kuten Eugene Debs, olivat olleet mukana perustamassa IWW:tä. Suhtautuminen liikkeeseen myös jakoi SP:n johdon. Suoran toiminnan kannattaminen saattaisi leimata ”maltilliset” sosialistit terrorismin ja väkivallan kannattajaksi. Esimerkiksi Victor Berger kyllä korosti aseistetun

²²⁷ Ibid.

²²⁸ Cole 2017, 4.

²²⁹ Salvatore 2007, 245.

²³⁰ Ibid.

²³¹ Kimeldorf 1999, 2-3.

²³² Cole 2017, 4.

työväenluokan tärkeyttä, mutta hän ei kuitenkaan kannustanut työväenluokkaa avoimeen sotaan kapitalistien kanssa. Sosialistien suhtautuminen suoraan toimintaan ja siirtolaistyövoimaan paljasti syviä näkemyseroja sosialistisen puolueen vasemmisto- ja oikeistosiipien välillä. Yleistäen voisi sanoa, että vasemmistosiiven edustajat olivat vähemmän valmiita tinkimään periaatteistaan, kun taas oikeistosiiven edustajat, kuten Hillquit ja Berger, suhtautuivat politiikkaan pragmaattisemmin. Hillquitin teos *Socialism in Theory and Practice* oli yritys tuoda puhdasoppista marxilaisuutta amerikkalaiselle yleisölle, mutta käytännössä Hillquit suhtautui politiikan tekoon kovin pragmaattisesti, mistä siirtolaiskysymyksen ratkaisu oli yksi esimerkki.

3.3. Edustuskysymys

Useat eri ryhmittymät kilpailivat siis työväenluokan huomiosta ja oikeudesta toimia sen ”todellisena” edustajana. Kaikilla ryhmillä oli myös jonkinlainen ideologinen oikeutus vaatimustensa takana. Tässä alaluvussa analysoin työväenluokan edustuksesta käytyä keskustelua. Luonnollisesti AFL ja IWW näkivät jonkinlaisen ammattiliittotoiminnan parhaana keinona työväenluokan aseman parantamiseksi, kun taas sosialistit olivat myös puoluepolitiikan kannalla. Socialist Partyn sisällä oli myös näkemyseroja tehokkaimmista keinoista työväenluokan aseman parantamiseksi.

Vuoteen 1912 mennessä Socialist Partyn jäsenmäärä oli kasvanut vuosisadan alun 10 000 jäsenestä yli 120 000 jäseneseen. Kasvusta huolimatta, useat puolueen johtohenkilöt kokivat, että puolueen tulisi muuttua vähemmän ideologiseksi painostusryhmäksi, joka voisi toimia yhdessä AFL:n kanssa suuremman työväenpuolueen sisällä. Vähemmän ideologinen työväenpuolue voisi saavuttaa enemmän suosioita, kuin ideologisesti taipumaton sosialistinen puolue.²³³ Ongelmana oli, että Socialist Partyn jäsenten suuri enemmistö oli täysin omistautunut SP:n toiminnalle, eikä heitä kiinnostanut yhdistyä vähemmän radikaalin työväenpuolueen

²³³ Chester 2004, 39.

kanssa. Socialist Party oli myös puhdistettava radikaaleista elementeistä, jotta AFL edes harkitsisi yhteistyötä.²³⁴

Kolmannes Socialist Partyn jäsenistä kuului puolueen radikaaliin vasemmistosiipeen. Puolueen vasemmisto pyrki päättäväisesti rakentamaan radikaalin puolueen, joka voisi voittaa vaaleja ja haastaa konservatiivisen AFL:n. Puolueen maltillinen siipi taas uskoi, että puolueella ei ollut oikeutta puuttua ammattiliittojen sisäiseen politiikkaan. Maltilliset jäsenet myös uskoivat, että asteittaiset uudistukset johtaisivat lopulta sosialistiseen yhteiskuntaan.²³⁵ Debs edusti selvästi puolueen vasemmistosiipeä, kun taas Berger ja Hillquit olivat maltillisen linjan kannattajia.

Debs oli varoittanut puolueen jäseniä AFL:n mielistelystä vuonna 1911 kirjoittamassaan artikkelissa ”Danger Ahead”. Debsille puolueen työväenluokkainen luonne ja sitoutuminen vallankumouksen edistämiseen olivat puolueen tärkeimmät periaatteet.²³⁶ Debsin mukaan mahdollisesta liitosta taantumuksellisten ammattiliittojen kanssa ei seuraisi mitään hyvää. Ammattiliittojen tuki oli kyllä tärkeää, mutta vain jos liitot uskoivat sosialismiin ja kapitalistisen järjestelmän kaatamiseen. AFL oli Debsin mukaan sosialistien ja vallankumouksellisten työväenliikkeiden ”kuolettava” vihollinen. Yhteistyö AFL:n kanssa johtaisi ainoastaan puolueen periaatteiden rikkomiseen ja saattaisi puolueen epäjärjestykseen. Aidot sosialistit eivät hyväksyisi veljeilyä taantumuksellisten liittojen kanssa, vaan lähtisivät puolueesta.²³⁷

Victor Berger edusti Socialist Partyn oikeistosiipeä ja oli asteittaisten reformien kannalla.²³⁸ Bergerin mukaan jatkuva riitely sosialistien ja ammattiyhdistysliikkeen välillä oli ollut suurin ongelma yhdysvaltalaisen työväenliikkeen historiassa. 1880-luvulla sosialistit olivat yrittäneet hallita ammattiliittoja liittämällä ne osaksi suurempaa sosialistista puoluetta, eikä tätä vastustaneita liittojohtajia säästelty hyökkäyksiltä. Ammattiliittojen johtajat taas käyttivät näitä hyökkäyksiä osoittaakseen, että sosialistit olivat todellisuudessa ammattiliittojen vihollisia.²³⁹

²³⁴ Chester 2004, 39-40.

²³⁵ Chester 2004, 40.

²³⁶ Debs 1916, 90.

²³⁷ Debs 1916,

²³⁸ Chester 2004, 42.

²³⁹ Berger 1913, 162.

1900-luvun alussa sosialistit taas käänsivät kelkkansa; nyt tärkeää ei ollut sosialismin lisääminen ammattiyhdistysliikkeeseen, vaan ammattiliittotoiminnan lisääminen sosialistisen puolueen toimintaan. Bergerin mukaan ammattiliitoista oli tullut 1900-luvun alussa ”taikakeino”, jonka avulla voitaisiin ratkaista kaikki työväenluokan ongelmat. IWW:n perustaminen oli esimerkki tästä. IWW:n odotettiin hoitavan myös poliittisen puolueen, eikä vain ammattiliiton tehtävät.²⁴⁰

Berger uskoi molempien ääripäiden olevan väärässä. Todellisuudessa työväenliike tarvitsi sekä poliittista puoluetta, että ammattiliittoja, mutta näillä kahdella instituutiolla oli erilaiset tehtävät liikkeen sisällä.²⁴¹ Berger uskoi, että ammattiliittojen tulisi keskittyä työläisten aseman parantamiseen, kuten palkkojen nostamiseen, työolosuhteiden parantamiseen ja ylityökorvausten vaatimiseen. Toisaalta jokainen hävitty lakko osoittaa, että kapitalistien taloudellinen mahti kulminoituu sen poliittisena mahtina. Työväenluokka voi pyrkiä taloudelliseen organisointiin, mutta lopulta kapitalistit komentavat poliiseja ja armeijaa, jotka hajottavat liittojen järjestämät lakot. Kapitalistien poliittinen asema tuli muuttaa poliittisella toiminnalla, eli äänestämällä.²⁴²

Berger uskoi, että työväenluokka tarvitsi ”kaksikäätisen” työväenliikkeen; ammattiliittojen tehtävä oli huolehtia liikkeen taloudellisesta puolesta, kun taas sosialistinen puolue oli vastuussa politiikan teosta. Liikkeen kahden osan ei myöskään tulisi sekaantua toisiinsa. Näin vahva työväenliike voisi lopulta kumota kapitalistisen järjestelmän.²⁴³

Berger oli ainakin teoriassa ammattiyhdistysliikkeen kannattaja. Ilmeisesti amerikkalainen ammattiyhdistysliike ei kuitenkaan ollut kehittynyt Bergerin haluamaan suuntaan, sillä hän hyökkäsi Gompersia vastaan vuonna 1909 kirjoittamassaan artikkelissa. Bergerin mukaan amerikkalaiset työläiset oli saatu uskomaan, että he olivat jotenkin ”parempia” ja ”älykkäämpiä”, kuin eurooppalaiset työläiset, joten heidän ei tarvinnut huolehtia ”kapitalistien riistosta”.²⁴⁴ Berger väitti, että Samuel Gompersin

²⁴⁰ Berger 1913, 163.

²⁴¹ Ibid.

²⁴² Berger 1913, 164.

²⁴³ Berger 1913, 164-165.

²⁴⁴ Berger 1913, 220.

kaltaiset miehet halusivat pitää työväenluokan tässä uskossa. Liittojohtajat onnittelivat puheissaan amerikkalaisia työläisiä, koska he eivät olleet kapinoivia sosialisteja eivätkä he kuunnelleet ”vieraita” ideoita. Berger myös moitti ammattiliittoja korruptoituneiden poliitikkojen mielistelystä.²⁴⁵

1900-luvun alun yhdysvaltalaisista työväenluokkaa on kuvailtu ”työläisaristokratiaksi”. Yhdysvallat oli aikansa edistynein kapitalistinen yhteiskunta, ja sosialistit kiinnittivät huomiota useisiin kapitalismin aiheuttamiin epäkohtiin, mutta silti työväenluokka ei merkittävässä määrin noussut kapitalismia vastaan. Yhdysvaltalaiset työläiset eivät yksinkertaisesti kokeneet omaa tilannettaan yhtä tukalaksi, kuin esimerkiksi Englannissa tai Saksassa.²⁴⁶

Debs oli samaa mieltä Bergerin kanssa ammattiyhdistysliikkeen ja sosialistisen puolueen eri tehtävistä. Debs korosti ammattiliittojen olevan olennainen osa suurempaa työväenliikettä, mutta ne olivat silti vain osa sitä.²⁴⁷ Työväenliikkeeseen kuului myös poliittinen ja tehokas puolue, joka toimisi yhteistyössä ammattiliittojen kanssa kapitalistisen järjestelmän kumoamiseksi. Työväenluokan oli ymmärrettävä, että sen oli toimittava yhdessä taloudellisesti ja poliittisesti; sen oli toimittava yhtenä luokkana.²⁴⁸

Debsille olennaista oli työväenluokan luokkatietoisuuden kasvattaminen. AFL:n ja Samuel Gompersin tarjoama taantumuksellinen, ammattikuntiin perustuva liittotoiminta varmisti vain sen, että työväenluokka pysyi hajanaisena ja ilman selvää päämäärää. Työväenluokan solidaarisuus oli kaikki kaikessa.²⁴⁹

Myös Morris Hillquit kritisoi AFL:n ja Samuel Gompersin puoluevastaisuutta. Hillquitin mukaan AFL saarnasi puoluevastaisuutta, mutta käytännössä se otti osaa politiikkaan muiden poliittisten puolueiden tavoin.²⁵⁰ AFL:n peruskirjan mukaan liiton tehtävä oli edistää työväenluokan asemaa parantavaa lainsäädäntöä, mutta ristiriitaisesti liitto silti

²⁴⁵ Berger 1913, 221.

²⁴⁶ Hyrkkänen 2002, 44.

²⁴⁷ Debs 1908, 136.

²⁴⁸ Debs 1908, 137.

²⁴⁹ Debs 1908, 449.

²⁵⁰ Hillquit 1909, 240.

korosti puoluevastaisuutta ja vastusti politikointia.²⁵¹ Hillquitin mukaan eurooppalaiset olivat ymmärtäneet sosialismin tärkeyden ja eurooppalaiset ammattiliitot olivatkin vähitellen hyväksyneet sosialismin liittojen johtavana filosofiana.²⁵²

Gompers ja AFL tekivät läheistä yhteistyötä Yhdysvaltain demokraattisen puolueen kanssa republikaaneja vastaan vuoden 1906 vaaleissa. Vuoden 1908 presidentinvaaleissa AFL tuki demokraattien William Jennings Bryania.²⁵³ Gompersin vakuuttelusta huolimatta AFL:sta oli tullut demokraattisen puolueen alainen toimija.²⁵⁴

Hillquit näki ammattiliitot ja sosialistiset puolueet osana suurempaa työväenliikettä, mutta niiden tehtävät kuitenkin erosivat toisistaan.²⁵⁵ Puolueiden tehtävä oli luonnollisesti edistää työväenluokan asemaa parantavaa lainsäädäntöä. Liittojen tehtävä taas oli suojella työläisiä työnantajien riistolta ja edistää työväenluokan poliittisia intressejä puolueiden kautta.²⁵⁶ Hillquitin mukaan Euroopassa ymmärrettiin puolueiden ja liittojen tärkeys laajemmalle työväenliikkeelle, kun taas Yhdysvalloissa AFL pysytteli erillään sosialistien puolueista.²⁵⁷

Berger, Debs ja Hillquit olivat samaa mieltä ammattiliiton ja sosialistisen puolueen välisestä suhteesta. Puolueella ja liitoilla oli omat tehtävänsä, mutta molemmat olivat osa suurempaa työväenliikettä. Yhdysvaltojen tilanne nähtiin eräänlaisena poikkeamana; muualla maailmassa liitot ja sosialistiset puolueet pystyivät yhteistyöhön, mutta Yhdysvaltojen tilanne oli ainutlaatuinen, koska suurin ammattiliitto kategorisesti vastusti yhteistyötä kaikkien puolueiden kanssa. Samuel Gompersia ei nähty mahdollisena yhteistyökumppanina, vaan pikemminkin työväenliikkeen vihollisena. Gompers kuitenkin johti Yhdysvaltojen suurinta ammattiliittoa, joten tilanne oli hankala. Sosialistit myös korostivat ideologista puhdasoppisuutta ja varoittivat yhteistyön konservatiivisen AFL:n kanssa johtavan sosialististen periaatteiden hylkäämiseen.

²⁵¹ Ibid.

²⁵² Hillquit 1909, 241.

²⁵³ Chester 2004, 49.

²⁵⁴ Chester 2004, 50.

²⁵⁵ Ibid.

²⁵⁶ Ibid.

²⁵⁷ Hillquit 1909, 242.

Länsieurooppalaiset sosialistipuolueet kuitenkin välittivät ideologisesta puhtasoppisuudesta paljon vähemmän, kuin amerikkalaiset puolueet.²⁵⁸ Marx ja Engels olivat myös huomanneet, että amerikkalaisilla sosialisteilla oli taipumusta lahkolaisuuteen. Marxilaisuus oli amerikkalaisille uskonkappale ja eräänlainen uskomusjärjestelmä, eikä pelkkä toimintaohje.²⁵⁹

Marxin ja Engelsin kritiikkiin on helppo yhtyä. Sosialistisen liikkeen päätoimijoita yhdisti puhtasoppineisuuden korostaminen kaikessa poliittisessa toiminnassa. Sosialistien vaalivoittojakaan ei voitu hyväksyä huomauttamatta ”ääntenkalastelun” vaaroista. Erityisesti Eugene Debs halusi vartioida sosialistisen puolueen vallankumouksellista luonnetta konservatiivisilta tai taantumuksellisilta vaikutteilta. Puhtasoppineisuuden varjeleminen kulminoitui täydellisenä kyvyttömyytenä toimia yhteistyössä AFL:n ja Samuel Gompersin kanssa, vaikka Gompers vastustikin puoluepoliittia ja sosialismia.

3.4. Sosialistinen puolue vai työväenpuolue?

Vuoteen 1909 mennessä Socialist Partyn jäsenmäärä oli kasvanut 40 000:een, mutta sosialismia kannatti vain pieni osa työväenliikkeestä.²⁶⁰ Eugene Debs, joka edusti SP:n vasemmistosiipeä, uskoi todellisen sosialistipuolueen olevan ainoa puolue, joka pystyisi edustamaan työväenluokan todellisia intressejä. Tästä huolimatta, useat sosialistijohtajat uskoivat, että laajempaa kannatusta nauttiva työväenpuolue olisi parempi vaihtoehto tiukan linjan sosialistiselle puolueelle.²⁶¹ SP:n tulisi keskittyä uudistuksiin, joiden avulla saataisiin AFL:n ja muiden ammattiliittojen tuki. Ammattiliittojen tuella voitaisiin muodostaa laajaa tukea nauttiva työväenpuolue, johon SP voisi sulautua myöhemmin.²⁶²

²⁵⁸ Lipset & Marks 2000, 46.

²⁵⁹ Lipset & Marks 2000, 33.

²⁶⁰ Chester 2004, 41.

²⁶¹ Ibid.

²⁶² Ibid.

Vuoden 1909 kesällä SP:n maltilliset johtohahmot olivat muodostaneet verkoston, jonka tavoitteena oli työväenpuolueen perustaminen.²⁶³ Morris Hillquit oli osa tätä verkostoa, ja hän auttoi kirjoittamaan manifestin, joka tuki työväenpuolueen perustamista. Myös Victor Berger tiesi manifestin olemassaolosta ja antoi sille suostumuksensa.²⁶⁴

Manifesti kritisoi voimakkaasti puolueen vasemmistoa, joka keskittyi liikaa puhdasoppisuuden varjelemiseen. Manifestin kirjoittajien mukaan puolue oli epäonnistunut tehtävässään luoda poliittisesti yhdistynyt työväenluokka. Manifestin mukaan Yhdysvallat tarvitsi suurta kannatusta nauttivaa työväenpuoluetta, mutta sen luomiseksi tarvittiin AFL:n tukea. AFL kuitenkin voisi tukea ainoastaan maltillista puoluetta, joten puolueen radikaalit jäsenet oli karkotettava puolueesta.²⁶⁵

Manifestia ei koskaan kuitenkaan julkaistu.²⁶⁶ Silti on mielenkiintoista huomata, että Berger ja Hillquit olivat täysin valmiita sulauttamaan SP:n suurempaan työväenpuolueeseen. Berger ja Hillquit olivat toki maltillisia, joten ei ole yllättävää, että he tukivat työväenpuolueen muodostamista. Hillquit kuitenkin halusi antaa itsestään kuvan oppineena marxilaisena. Hillquitin teos *Socialism in theory and practice* on erittäin teoreettinen ja varsin dogmaattinen kuvaus marxilaisuudesta. Kuitenkin Socialist Partyn puoluehistorian tutkiminen antaa Hillquitista kuvan pragmaattisena taktikkona, joka ei kaihtanut juonittelua tavoitteidensa saavuttamiseksi.

Sosialisteihin viittaaminen ”maltillisina” on kuitenkin hieman harhaanjohtavaa, koska sosialismi ei koskaan saavuttanut laajaa kannatusta Yhdysvalloissa juuri sen radikaalin luonteen takia. Samuel Gompers kertoi Hillquitille vuonna 1914, että hän ei halua luovuttaa työväenliikettä sosialistien ”spekulatiiviselle filosofialle”. Hillquit vastasi täysin vakavissaan, että hän ei suinkaan ole puhunut ”spekulatiivisesta filosofiasta”, vaan häntä kiinnostaa ainoastaan ”koko palkkajärjestelmän kumoaminen”.²⁶⁷

²⁶³ Chester 2004, 57.

²⁶⁴ Ibid.

²⁶⁵ Chester 2004, 58.

²⁶⁶ Ibid.

²⁶⁷ Sinyai 2006, 39.

AFL piti vuoden 1909 syksyllä konferenssin Torontossa, johon Socialist Party lähetti muutaman edustajan. SP:n edustajat vahvistivat maltillisten käsityksen puolueen ongelmista.²⁶⁸ Useat AFL:n edistysmielisistä johtohahmoista olivat SP:n entisiä jäseniä, jotka kokivat puolueen olevan nyt radikaalien toimijoiden turvapaikka, vaikka he olivatkin sympaattisia sosialismin filosofiaa kohtaan.²⁶⁹

Myös vaikutusvaltainen saksalainen sosialismin teoreetikko Karl Kautsky kommentoi Yhdysvaltojen tilannetta.²⁷⁰ Kautsky uskoi Yhdysvaltojen tilanteen kehittyvän samaan tapaan, kuten Englannissa.²⁷¹ Englantilainen British Labour Party oli muodostettu yhteistyössä ammattiliittojen kanssa ja se nautti laajaa kannatusta työväenluokan piirissä.²⁷² Kautsky tunnusti, että BLP ei ollut puhdasoppinen sosialistinen puolue, mutta johtuen Englannin ”erikoisesta tilanteesta”, ammattiliittojen avulla luotu työväenpuolue oli välttämättömyys.²⁷³

Yhdysvalloissa voitaisiin Kautskyn mukaan luoda samanlainen työväenpuolue AFL:n johdolla. Sosialistien tuli toimia osana tätä puoluetta ja tarjota sille ideologista ohjausta.²⁷⁴ Samuel Gompers oli kuitenkin skeptinen eurooppalaisten kokemusten hyödyistä amerikkalaisille. Gompers kirjoitti vuonna 1909, että ”vanha maailma ei ole meidän maailmamme”, eivätkä sen ”yhteiskunnalliset ongelmat, taloudelliset filosofiat tai poliittiset kysymykset” liity Yhdysvaltoihin.²⁷⁵

3.5. Maltilliset ja radikaalit vastakkain

Eugene Debs vastusti uuden työväenpuolueen luomista. Debsin mukaan työväenliikkeen vallankumouksellinen luonne oli kaikki kaikessa ja veljeily taantumuksellisen AFL:n kanssa vaarantaisi liikkeen olemassaolon.²⁷⁶ Debsin ulostulo

²⁶⁸ Chester 2004, 58.

²⁶⁹ Chester 2004, 58-59.

²⁷⁰ Chester 2004, 63.

²⁷¹ Chester 2004, 64.

²⁷² Chester 2004, 3.

²⁷³ Chester 2004, 64.

²⁷⁴ Ibid.

²⁷⁵ Bender 2002, 254.

²⁷⁶ Chester 2004, 65.

oli paha takaisku Socialist Partyn maltillisille johtohahmoille, jotka halusivat vastaiskuna estää Debsin ehdokkuuden vuoden 1912 presidentinvaaleissa.²⁷⁷

Debs kritisoi avoimesti ajatusta uuden työväenpuolueen perustamisesta, mutta hän halusi silti välttää Socialist Partyn sisäisiä valtataisteluja. Debs luultavasti pelkäsi, että maltillisten johtohahmojen avoin kritisointi johtaisi puolueen hajoamiseen; Debs oli kuitenkin puolueen tunnetuin johtohahmo ja presidenttiehdokas. Poliittinen yhtenäisyys oli Debsille erityisen tärkeää.²⁷⁸

Maltilliset hyökkäsivät Debsiä vastaan vuoden 1912 puoluekokouksen esivaalissa asettamalla kaksi vahvaa vastaehdokasta, Emil Seidelin ja Charles Edward Russellin. Debs oli Socialist Partyn monivuotinen presidenttiehdokas, ja hänet oli usein valittu ehdokkaaksi ilman suurta kilpailua. Maltilliset rohkaisivat valtuutettuja äänestämään Debsiä vastaan, mutta tästä huolimatta Debs voitti ehdokkuuden suurella äänten enemmistöllä.²⁷⁹

Debs oli vihainen jouduttuaan taktikoinnin kohteeksi ja ilmaisi suuttumuksensa kirjeessä eräälle puolueen maltilliselle johtohahmolle.²⁸⁰ Maltilliset eivät kuitenkaan tyytyneet tähän. Hillquit kiersi puoluekokouksen sääntöjä ja sai valittua uskollisen maltillisen J. Mahlon Barnesin Debsin kampanjapäälliköksi. Debs oli luonnollisesti raivoissaan jouduttuaan puolueen oikeistosiiven juonittelun kohteeksi.²⁸¹

Myös radikaalin IWW:n johtohahmo ”Big Bill” Haywood joutui maltillisten sosialistien hyökkäysten kohteeksi.²⁸² Haywood pyrki Socialist Partyn kansalliskomitean jäseneksi, mikä ei miellyttänyt maltillista Hillquitia. Hillquit syytti Haywoodia väkivaltaan kannustamisesta muutaman lauseen perusteella, jotka löytyivät Haywoodin ja Frank Bohnin kirjoittamasta teoksesta *Industrial Socialism*. Haywoodin mukaan luokkataistelussa työläisten tuli käyttää ”mitä tahansa asetta”, joka auttaisi heitä voittamaan taistelun. Haywood myös kirjoitti, että mikä tahansa teko, ”joka ajaa

²⁷⁷ Ibid.

²⁷⁸ Chester 2004, 70.

²⁷⁹ Chester 2004, 72.

²⁸⁰ Ibid.

²⁸¹ Chester 2004, 73.

²⁸² Ibid.

työväenluokan etua on oikein”.²⁸³ Hillquitin mukaan väkivalta ei ole välttämätön osa yhteiskunnallista vallankumousta, se on pikemminkin ”onnettomuus”, eikä se kuulu sosialistien ohjelmaan.²⁸⁴ Haywood ei kuitenkaan tehnyt myönnytyksiä, vaan jatkoi väkivallan käytön puolustamista luokkataistelun välineenä.²⁸⁵

Haywood kuitenkin valittiin kansalliskomitean jäseneksi vuoden 1912 tammikuussa.²⁸⁶ Socialist Partyn maltillinen johto pelkäsi Haywoodin radikalismien vähentävän puolueen uskottavuutta AFL:n silmissä²⁸⁷ ja karkottavan mahdollisia äänestäjiä.²⁸⁸

Debs vastusti edelleen yhteistyötä ”taantumuksellisten ammattiliittojen kanssa”, mutta hän joutui ottamaan kantaa Haywoodin radikalismiin.²⁸⁹ Haywood oli hyökännyt vihollisiaan vastaan New Yorkissa pitämässään puheessa, jossa hän muun muassa sanoi ”halveksivansa” kapitalistisen yhteiskunnan lakeja.²⁹⁰ Debs oli Haywoodin kanssa samaa mieltä siitä, että kapitalistisen yhteiskunnan lait eivät kohdelleet työläisiä reilusti, mutta hän ei halunnut kutsua itseään ”lainrikkokseksi”. Debs kutsui suoraa toimintaa ja sabotaasia ”anarkistien taktiikoiksi”, jotka eivät kuuluneet sosialistiseen liikkeeseen. Debs myös uskoi amerikkalaisten työläisten olevan lainkuuliaisia, eikä suora toiminta tulisi koskaan vetoamaan heihin.²⁹¹

Vuoden 1912 toukokuussa Socialist Partyn puoluekokouksessa äänestettiin puolueen peruskirjan muutoksesta, joka mahdollistaisi sabotaasia ja väkivaltaa tukevien jäsenten erottamisen puolueesta.²⁹² Lisäksi hyväksyttiin äänin 191 – 90.²⁹³ Vuoden 1913 helmikuussa Haywood lopulta erotettiin puolueen kansalliskomiteasta äänin 22 000 – 11 000.²⁹⁴

²⁸³ Chester 2004, 75.

²⁸⁴ Hillquit 1909, 103.

²⁸⁵ Chester 2004, 76.

²⁸⁶ Chester 2004, 77.

²⁸⁷ Ibid.

²⁸⁸ Cole 2017, 48.

²⁸⁹ Chester 2004, 77.

²⁹⁰ Salvatore 2007, 253.

²⁹¹ Salvatore 2007, 254.

²⁹² Salvatore 2007,

²⁹³ Chester 2004, 79.

²⁹⁴ Chester 2004, 80.

Haywoodin erottaminen jakoi puolueen. Puolueen jäsenmäärä oli kasvanut vuoden 1912 aikana 128 000:een, mutta vuoden 1913 kesäkuuhun mennessä se oli pudonnut 81 000:een. Jäsenmäärä vaihteli 80 000 ja 100 000 välillä aina ensimmäisen maailmansodan loppuun asti, jolloin suuri osa jäsenistä liittyi kommunistiseen puolueeseen.²⁹⁵ Vasemmistosiiven edustajien lähdettyä puolueesta, maltillisten ote puolueen johdossa vahvistui, mutta Socialist Party ei silti kyennyt muodostamaan laajaa kannatusta nauttivaa työväenpuoluetta. Presidentti Woodrow Wilson ei juurikaan auttanut työläisten asemaa, mutta AFL:n johtohenkilöt kokivat, että he olivat silti Yhdysvaltojen hallituksen sisäpiirissä. Suurin osa liittojohtajista myös tuki Yhdysvaltojen osallistumista ensimmäiseen maailmansotaan ja hallituksen suorittamaa sosialistien poliittista vainoa.²⁹⁶

²⁹⁵ Chester 2004, 82.

²⁹⁶ Chester 2004, 83.

4. SOSIALISTIEN INDIVIDUALISMIN KRITIIKKI

Tässä luvussa pohdin syvällisemmin amerikkalaisen sosialismin suhdetta Yhdysvaltojen laajempaan aatteelliseen perinteeseen. Käsittelen sosialismin suhdetta amerikkalaiseen yksilönvapauteen ja individualismin eetokseen ja analysoin sosialismia eräänlaisena vallitsevaa talousjärjestelmää moralisoivana filosofiana. Amerikkalainen talousetiikka on ollut aina individualistista, mutta Yhdysvaltojen historian aikana individualistista etiikkaa on myös kritisoitui ja sille on esitetty vaihtoehtoja.

4.1. Individualismi vastaan kollektivismi sosialistisessa ajattelussa

Yhdysvalloissa individualismi on moraalinen periaate, jonka mukaan yksilöllisen toiminnan vapaus on hyve ja sen rajoittaminen on synti.²⁹⁷ Ranskalainen filosofi Alexis de Tocqueville käytti individualismin käsitettä kuvaillessaan 1800-luvun yhdysvaltalaista kulttuuria. Tocqueville mukaan perinteisten eurooppalaisten instituutioiden, kuten monarkian, aristokratian ja vakiintuneen kirkon puuttuminen, oli sallinut poikkeuksellisen paljon henkilökohtaista vapautta Yhdysvaltain kansalaisille.²⁹⁸ Hallituksen tehtävä ei ollut vartioida abstraktia julkista hyvää; päinvastoin, hallituksen tuli mukautua itsekeskeisiin yksilöihin.²⁹⁹

Will Herbergin mukaan amerikkalaiseen sosialismiin on aina kuulunut tietynlainen yksilönvastaisuus, vaikka liikkeen tavoite on aina ollut yksilön vapautuminen.³⁰⁰ Sosialistit ovat pitäneet kollektiivista toimintaa ilmiselvästi yksilöllistä ponnistelua parempana ja individualismia on pidetty syntinä. Henkilökohtainen riippumattomuus on sosialistisessa ajattelussa jopa koettu yhteiskunnanvastaisena uhmapäisyytenä, eikä sitä ole siedetty.³⁰¹

Tästä näkökulmasta on mielenkiintoista käsitellä sosialistien suhdetta yhdysvaltalaiseen individualismin perinteeseen. Aiemmissa kappaleissa on käsitelty Bergerin, Debsin ja

²⁹⁷ Brown 2005, 145.

²⁹⁸ Brown 2005, 146.

²⁹⁹ Ibid.

³⁰⁰ Herberg 1952, 518.

³⁰¹ Ibid.

Hillquitin suunnitelmia kapitalistisen järjestelmän kumoamiseksi. Heidän kirjoituksistaan paistaa läpi yhteisön edun nostaminen yksilön etua korkeammalle. Miten he puolustivat yksilön edun alistamista yhteisön edulle?

4.1.1. Kapitalistit ovat kaapanneet individualismin

Morris Hillquit omistaa teoksessa *Socialism in Theory and Practice* yhden kappaleen individualismin ja sosialismin suhteen käsittelylle. Hillquitin mukaan moderni individualismi syntyi vastareaktiona feodaalivaltion ja kirkon ylettömälle keskittymiselle.³⁰² Porvarit nousivat aristokratiaa ja kruunua vastaan vaatimalla yksilönvapautta. Yksilönvapaus tarkoitti heille vapautta kilpailla markkinoilla ilman valtion puuttumista.³⁰³ Yksilönvapaus on inspiroinut englantilaisia taistelussa Cromwellia vastaan, kolmatta säätyä Ranskan vallankumouksen aikaan ja amerikkalaisia siirtolaisia 100 vuotta myöhemmin.³⁰⁴

Hillquitin mukaan nykypäivän Yhdysvalloissa kapitalistiluokka käyttää yksilönvapauden käsitettä oikeuttaakseen työntekijöiden riiston ja perustelee sillä oikeuttaan olla vapaa valtion puuttumiselta. Individualismista on tullut egoismia.³⁰⁵ Sosialismi on työväenluokan ilmaisu kapitalistien ylenpalttista individualismia vastaan; aivan kuten individualismi oli porvarien ilmaisu ylettömän keskittyneen valtiota vastaan.³⁰⁶

Hillquitin mukaan yksilöllisen vapauden katoaminen on yleisin vastalause sosialismille. Hillquit lainaa filosofi Herbert Spenceriä, jonka mukaan ”kaikki sosialismi tarkoittaa orjuutta”. Myös useat muut ”porvarifilosofit” ovat sitä mieltä, että ihmiskunta nauttii tällä hetkellä suuresta vapaudesta ja sosialismiin siirtyminen tuhoasi sen.³⁰⁷ Hillquitin mukaan sosialistit kiistävät molemmat väitteet. Nykyisessä taloudellisessa järjestelmässä yksilöllinen vapaus on nimittäin pelkkä fiktio. On olemassa pieni määrä ihmisiä, joiden ei tarvitse tehdä töitä elääkseen, mutta lukumäärältään suurin luokka,

³⁰² Hillquit 1909, 13.

³⁰³ Ibid.

³⁰⁴ Hillquit 1909, 14.

³⁰⁵ Hillquit 1909, 15.

³⁰⁶ Hillquit 1909, 17.

³⁰⁷ Hillquit 1909, 29.

työväenluokka, ei ole missään nimessä vapaa.³⁰⁸ Edes vaikutusvaltaiset teollisuuspohatat eivät ole vapaita; he ovat pääomansa orjia, eivät sen herroja.³⁰⁹

Sosialismin on myös väitetty tuhoavan yksilönvapauden, jos valtiosta tulee ainoa työnantaja ja jos valtiolla yksinään on valta määrätä, missä kansalaiset ovat töissä ja mitä he tekevät työkseen.³¹⁰ Hillquitin mukaan tämä argumentti olettaa virheellisesti valtion olevan sen muodostaneista yksilöistä riippumaton ja yksilöiden intressien vastainen.³¹¹ Hillquit painottaa, että jokaisen sosialistisen yhteisön peruseriaate on demokraattinen hallinto. Demokratian periaatteiden mukaisesti kansalaisten enemmistö, joka on sosialismiin siirtymisen myötä puhdistunut luokkaeroista, voi antaa sosialistiselle valtiolle niin paljon toimivaltaa, kuin he haluavat. Hillquit arvelee, että kansalaiset eivät tule tarkoituksella luomaan enemmistölle haitallisia lakeja.³¹²

Hillquitin mukaan on myös väärin olettaa, että valtiojohtoinen suunnitelmatalous olisi ainoa mahdollinen tapa järjestää tuotanto sosialistisessa valtiossa. Hillquit näkee, että useat suuret teollisuudenalat voidaan varsin helposti kansallistaa ja asettaa valtion ohjaukseen, mutta useat muut alat voidaan antaa kuntien tai pienten osuuskuntien haltuun.³¹³ Hillquit on pitkälti samoilla linjoilla Bergerin kanssa; kumpikaan ei usko valtion ottavan kaikkia teollisuudenaloja haltuunsa, vaan he jättävät tilaa myös muunlaisille järjestelyille.

Sosialismia on Hillquitin mukaan myös kritisoitu siitä, että se ei poista puolueiden vaikutusta lainsäädäntöön. Mikä estäisi esimerkiksi demokraatteja ja republikaaneja toimimasta yhdessä kapitalismin tavoitteiden mukaisesti?³¹⁴ Hillquit kuitenkin korostaa, että moderni puoluejärjestelmä on nimenomaan kapitalistisen tuotantotavan ja siitä johtuvan luokkataistelun seurausta. Sosialismissa kapitalismin kumoamisen jälkeen häviävät myös luokkaerot; puolueille ei ole enää tarvetta.³¹⁵ Sosialistit kuvittelivat

³⁰⁸ Hillquit 1909, 30.

³⁰⁹ Hillquit 1909, 31.

³¹⁰ Ibid.

³¹¹ Hillquit 1909, 31-32.

³¹² Hillquit 1909, 32.

³¹³ Ibid.

³¹⁴ Hillquit 1909, 32-33.

³¹⁵ Hillquit 1909, 33.

tarpeen poliittiselle valtiolle katoavan kapitalismin kumoamisen myötä. Yhteiskuntaa voitaisiin ohjata ”tieteellisesti” ilman poliittista häiriköintiä.³¹⁶

Hillquitin mukaan sosialistisen hallinnon seurauksena tapahtuvat väärinkäytökset ovat vain ”tilapäisiä”, ja ne johtuvat pitkälti yhteisön kokemattomuudesta tai yksittäisten johtajien tekemistä henkilökohtaisista virheistä. Nämä väärinkäytökset on helpompi korjata sosialismissa, kuin kapitalismissa, jossa näiden väärinkäytösten juuret ovat taloudellisen järjestelmän perustassa.³¹⁷ Yhteiskunnanvastaiselle toiminnalle nähdään sosialismissa ainoastaan taloudellinen motiivi, joka katoaa kapitalismin kumoamisen myötä.³¹⁸ Sosialismiin siirryttäessä yksilö tavallaan kokee moraalisen muodonmuutoksen, joka auttaa häntä toimimaan yhteisen hyvän nimissä.³¹⁹

4.1.2. Yhteiskunnallinen henki

Eugene Debs vertailee individualismin ja ”yhteiskunnallisen hengen” vaikutusta yhteiskuntaan vuonna 1916 julkaistussa artikkelissa *The Social Spirit*.³²⁰ Debsin mukaan yhteiskunnan on kasvettava ulos ”itsekkäästä, alhaisesta ja julmasta” individualismin hengestä, jotta yhteiskunnallinen vallankumous olisi mahdollista toteuttaa.³²¹

Debsin mukaan yhteiskunnallinen henki ilmenee parhaiten työväenluokassa, koska he ovat kokeneet henkilökohtaisesti kapitalistisen individualismin raaistavan vaikutuksen. Debs uskoo, että individualismi on käytännössä estänyt ihmisrodun moraalisen ja henkisen kehityksen; se on asettanut ihmiset kamppailemaan toisiaan vastaan.³²²

Tyypillinen kapitalisti on Debsin mukaan täysin vailla yhteiskunnallista henkeä. Kapitalistien häikäilemätön toiminta saa heidät kohtelevaan toisiaan epäluuloisesti ja

³¹⁶ Herberg 1952, 507.

³¹⁷ Hillquit 1909, 33-34.

³¹⁸ Herberg 1952, 508.

³¹⁹ Bowers 1952, 417.

³²⁰ Artikkelin on julkaistu osana *Labor and Freedom* -artikkelikokoelmaa, mutta tarkkaa julkaisupäivää ei mainita.

³²¹ Debs 1916, 51.

³²² Debs 1916, 51-52.

vihamielisesti. Kapitalisteilla ei ole tarvetta ilmaista hyveellisyyttä, joten se kuolee vähitellen pois.³²³

Näiden kahden hengen ero ilmenee Debsin mukaan jo pelkässä kättelyssä. Debs kuvailee, kuinka hän näki kahden kapitalistin kättelevän toisiaan. Se oli hänen mukaansa ”säälittävän” näköistä. Tämä kylmä ja sydämetön seremonia symboloi Debsille koko kapitalistisen individualismin ongelmaa: ihmiset joutuvat kilpailemaan keskenään, mikä saa heidät kohtelemaan toisiaan pelkkinä välineinä.³²⁴

Sosialistit taas kättelevät täysin eri tavalla. He tarttuvat toistensa käteen ryhdikkäästi, ja heidän silmissään näkyy ilo. Heidän intressinsä ovat yhteneväiset, eikä heidän mieliään synkistä ajatus toistensa hyväksikäytöstä taloudellisen kilpailun nimissä. Kättelyssä työväenluokan jäsenet kohtaavat toisensa tovereina, eivät itsekkäinä yksilöinä.³²⁵

Debs uskoo, että ”anarkistinen individualismi” on tulossa pian tiensä päähän. Sosialistien tulisi propagandassaan keskittyä juuri yhteiskunnallisen hengen luomiseen ja johtaa työväenluokka omalla esimerkillään kohti parempaa tulevaisuutta.³²⁶

Debsin kukkiva kielenkäyttö hänen kuvaillessaan niinkin arkipäiväistä asiaa kuin kättelyä on hänelle tyypillistä. Individualismi ja sosialismi eivät ole Debsille vain filosofisia ja yhteiskunnallisia teorioita, ne ovat psykologisia mielentiloja, joita kapitalistit ja sosialistit ilmentävät. Kapitalisti luonnollisesti toimii arkielämässä luokkaintressiensä mukaisesti, kohdellen yksilöitä välineinä. Sosialistit taas osaavat nähdä hyvän toisissaan ja tunnistavat olevansa veljiä taistelussa kapitalismia vastaan.

4.2. Sosialismi ja talousmoralismi

Taloustieteilijä Donald E. Frey erottaa Yhdysvaltojen historiasta kaksi suurta talouden etiikkaa, jotka ovat tarjonneet erilaisen vastauksen kysymykseen oikeudenmukaisen yhteiskunnan luonteesta. Autonomian etiikka painottaa yksilön sisäistä itsenäisyyttä ja

³²³ Debs 1916, 52.

³²⁴ Debs 1916, 52-53.

³²⁵ Debs 1916, 53.

³²⁶ Debs 1916, 54-55.

omavaraisuutta, kun taas relationaalinen, ihmisten välisiin suhteisiin perustuva etiikka korostaa koko ihmisyyteen hyödyn tärkeyttä.³²⁷

Molemmat filosofiat ovat individualistisia. Relationaalisen talousetiikan mukaan yksilö elää eri suhteiden verkossa, joka määrittelee ja velvoittaa yksilöä. Autonomian etiikka taas nostaa yksilön vapauden toteuttaa omia intressejään talouden keskiöön. Yhteiskunnan päätehtävä on maksimoida yksilöiden henkilökohtainen vapaus. Autonomiaan perustuvien talousteorioiden mukaan yksilöt maksimoivat oman hyvinvointinsa tekemällä valintoja eri markkinoilla.³²⁸

Autonomian etiikan mukaan valtio on samaan aikaan yksilönvapauden paras vartija, mutta myös sen suurin uhka. Autonomiata painottavien moralistien mukaan valtio voidaan jopa tietyissä tilanteissa korvata markkinoilla vapauden maksimoimiseksi. Tästä näkökulmasta käsin taloudellinen eriarvoisuus on yksilönvapauden luonnollinen lopputulema, ja se saattaa jopa toimia yhteiskunnallisen kehityksen moottorina.³²⁹ Relationaalinen etiikka näkee yksilöiden toisiinsa liittyvyyden olevan eri oikeuksien ja velvollisuuksien lähde. Ihmisten välinen syvä sukulaisuussuhde myös mahdollistaa keskustelun yhteiskunnallisen, kaikkia yksilöiltä koskettavan hyvän luonteesta.³³⁰ Yksilöiden autonomiaa korostava etiikka taas korostaa yksilöiden vapautta maksimoida omat intressinsä. Yksilöiden eroihin keskittyvä etiikka tekee eettisen konsensuksen saavuttamisesta hankalaa, joten on helpompaa keskittyä yksilöllisen vapauden maksimointiin.³³¹

Molemmat talouden etiikat antavat erilaisen vastauksen köyhyyden ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ongelmaan. Autonomian etiikka on korostanut köyhyyden johtuvan köyhien yksilöiden tekemistä valinnoista. Tätä näkemystä tukevien talousteorioiden mukaan hyödykkeiden niukkuus johtaa välttämättä myös köyhyyden olemassaoloon. Ihmisten välistä yhteisyyttä korostavan etiikan mukaan köyhyyttä ei tule sietää, koska ”ihmisperheen” kaikkien jäsenten tulee nauttia samasta elintasosta. Köyhyys myös turmelee ihmisen luonnollisen arvokkuuden. Relationaalinen etiikka ei

³²⁷ Frey, 2009, 1.

³²⁸ Frey 2009, 4-5.

³²⁹ Frey 2009, 5.

³³⁰ Ibid.

³³¹ Frey 2009, 4.

näe eriarvoisuutta tärkeänä kannustimena työntekoon, koska työ on itsessään tapa osallistua ja sitoutua yhteisöön.³³²

Autonomian etiikka ei siis näe yhtä oikeaa vastausta kysymykseen hyvän talouden luonteesta, vaan useita henkilökohtaisia vastauksia siihen, minkälainen talous hyödyttää yksilöä eniten. Autonomiaa painottava etiikka ei kuitenkaan ole täysin relativistista, koska sen mukaan koko taloudellinen järjestelmä tulee suunnitella juuri yksilöiden vapauden maksimoimiseksi. Relationaalisen etiikan tärkein hyve on jokaisen yksilön ihmisarvo. Ihmisarvo ei määrity vain taloudellisen tehokkuuden mukaan, joten ihmisarvon tärkeyttä korostavassa yhteiskunnassa tehokkuutta ei ole pakko maksimoida.³³³

Freyn analyysi kahdesta eri talousetiikasta, jotka ovat molemmat esiintyneet Yhdysvaltojen historiassa, on hyödyllinen, vaikka kaikki yhteiskunnalliset aatteet eivät välttämättä kuulu pelkästään yhteen leiriin. Auttaako Freyn analyysi ymmärtämään 1900-luvun amerikkalaista sosialismia? Frey analysoi erityisesti 1700- ja 1800-luvun uskonnollista sosialismia harjoittaneita yhteisöjä. Yhteisöt olivat pieniä ja lopulta ne kaikki hylkäsivät sosialismiin perustuvat elämäntapansa.³³⁴ Uskonnolliset sosialistiset ryhmät olivat aktiivisia sosialismin harjoittajia; ryhmän jäsenet myös elivät oppiensä mukaan.³³⁵ Freyn mukaan sekulaarit sosialistit taas keskittyivät tulevaisuuteen. He kritisoivat nyky-yhteiskunnan kapitalistista järjestelmää ja kehittivät teorioita sosialistisen tulevaisuuden saavuttamiseksi, mutta heillä oli vähän sanottavaa tulevaisuuden yhteiskunnan luonteesta.³³⁶

Suurimman osan 1900-luvun alun amerikkalaisista sosialisteista voi mielestäni laskea relationaalisen etiikan piiriin. Sosialisteille työ ja työnteko liittyi vahvasti myös ihmisarvoon ja kansalaisen identiteettiin. Ihmisten henkilökohtaista vapautta maksimoiva yhteiskunta oli selvästi ajautunut kriisiin ja sosialismi oli ainoa keino selviytyä siitä.

³³² Frey 2009, 6.

³³³ Frey 2009, 8.

³³⁴ Frey 2009, 61.

³³⁵ Frey 2009, 72.

³³⁶ Frey 2009, 73.

Eugene Debsin filosofia eroaa muista sosialisteista. Debsin päätavoite oli kapitalistisen järjestelmän purkaminen, mutta Debs ei tyytynyt vain toistelemaan Marxin ja Engelsin teorioita, vaan hän rakensi oman filosofiansa juuri amerikkalaisiin olosuhteisiin sopivaksi.³³⁷

Debsin mukaan yksilön autonomiaa korostava etiikka oli tuottanut yhteiskunnan, jossa työväenluokka ei ollut vapaa. Debsin kritiikin ydin oli kuitenkin eettinen; kapitalistinen järjestelmä oli pohjimmiltaan epäinhimillinen työläisiä kohtaan.³³⁸ Debsin mukaan kapitalistisessa järjestelmässä työläinen ei ole mies, vaan kauppatavaraa.³³⁹ Debs vertasi työmarkkinoita jopa orjakauppaan.³⁴⁰ Kapitalismin kumoaminen johtaisi lopulta työväenluokan vapautumiseen.³⁴¹

Debs uskoi vankasti, että sosialismin tulo vapauttaisi työväenluokan. Vallankumouksen jälkeen työläiset nousisivat korkeammalle ihmisyyden tasolle lähes automaattisesti.³⁴² Ihmisyydessä oli Debsin mukaan jotain ”jumalallista”, joka tulisi esiin vasta täydellisen vapautuksen seurauksena.³⁴³ Debs rohkaisi amerikkalaisia työläisiä liittymään sosialistiseen puolueeseen, jotta he voisivat todella ”löytää itsensä” ja ymmärtää oman elämänsä tarkoituksen.³⁴⁴

Debsin kapitalismin ja individualismin kritiikki oli ristiriitaista. Debs korosti kritiikissään jokaisen työläisen omaa ihmisarvoa ja henkilökohtaista vapautta, mutta hän myönsi, että kapitalismin lakkauttamiseksi tarvittiin myös kollektiivista luokkatietoisuutta. Debsin analyysi oli lopulta realistinen: hän pyrki auttamaan Yhdysvaltojen työläisiä löytämään oman ihmisarvonsa, mutta hän myös tunnusti, että kapitalistinen luokka oli kukistettava, jotta todellinen vapaus olisi mahdollista. Todellinen henkilökohtainen vapaus tarvitsi toteutuakseen kollektivismia ja solidaarisuutta.

³³⁷ Ibid.

³³⁸ Ibid.

³³⁹ Debs 1908, 446.

³⁴⁰ Debs 1908, 357.

³⁴¹ Debs 1908, 373.

³⁴² Frey 2009, 74.

³⁴³ Debs 1916, 128-129.

³⁴⁴ Salvatore 2007, 293.

Vaikka Debs saarnasi luokkatietoisuuden ja kollektiivisen toiminnan puolesta, hän muistutti työväenluokkaa myös ajattelemaan itse. Debs huomautti vuonna 1905 pitämässään puheessa, että työväenluokka oli liian pitkään odottanut Moosesta, joka johdattaisi heidät luvattuun maahan. Debs kieltäytyi johtamasta työväenluokkaa, koska jos hän voisi johtaa heidät vapauteen, joku muu voisi yhtä helposti johtaa heidät takaisin orjuuteen.³⁴⁵ Debs korosti yksilöiden oman ajattelun tärkeyttä ja kehotti työläisiä epäilemään auktoriteettia.

Debsin filosofia oli muihin amerikkalaisiin sosialisteihin verrattuna ainutlaatuisin. Morris Hillquit toisteli lähinnä puhdasoppisen marxilaisuuden opinkappaleita ja vaikutti eniten sosialistisen liikkeen poliittisena taktikkona ja strategina. Victor Berger uskoi vahvasti vähäisten uudistusten lopulta johtavan sosialistiseen yhteiskuntaan. Bergerin kannattama ”viemärisosialismi”, eli eri palveluiden julkisomistuksen kannattaminen, toimi myös käytännössä, kuten Bergerin kotikaupunki Milwaukee osoitti.

En ole varma missä määrin Freyn käyttämä termi ”humanismin henki” kuvaa Debsin filosofiaa.³⁴⁶ Yksilön ihmisarvo oli Debsille kaikki kaikessa, mutta hän myös demonisoi ja hyökkäsi säälimättömästi aikansa kapitalisteja vastaan. Debs korosti vastustavansa väkivaltaa vallankumouksen välineenä, mutta on epäselvää, miten Debsin kuvailema yhteiskunnallinen muutos olisi mahdollista ilman pakottamista, ja mitä kapitalisteille tapahtuisi tulevaisuuden sosialistisessa yhteiskunnassa. Debsin sosialismi pakotti hänet näkemään ihmiset joskus vain eri luokkien edustajina, ei yksilöinä.

Myös Debsin biografian kirjoittanut Nick Salvatore näkee Debsin ainutlaatuisimpana yhdysvaltalaisen sosialismin edustajana. Salvatoren mukaan Debs onnistui yhdistämään sosialismin amerikkalaiseen ajatteluun tavalla, joka teki Debsin sosialismista houkuttelevaa amerikkalaisille työläisille.³⁴⁷ Debs liitti sosialismin amerikkalaisten toisinajattelijoiden perinteeseen, johon kuuluivat esimerkiksi perustajaisät ja orjuuden vastustajat.³⁴⁸ Debsin kriitikot kuitenkin hyökkäsivät häntä vastaan väittämällä sosialismin olevan epäamerikkalaista ja he myös onnistuivat siinä; suurin osa

³⁴⁵ Debs 1908, 447.

³⁴⁶ Frey 2009, 73.

³⁴⁷ Salvatore 2007, 270.

³⁴⁸ Ibid.

amerikkalaisista työläisistä ei koskaan hyväksynyt sosialismia. Salvatoren mukaan amerikkalaiset myös tuomitsivat kaikenlaisen toisinajattelun epäamerikkalaisena.³⁴⁹

Vuoden 1912 presidentinkampanjan aikana pitämässään puheessa, Debs yritti innostaa kuulijoita liittymään sosialistiseen liikkeeseen. Hän kuvaili liikettä ”aggressiiviseksi, militantiksi ja innokkaaksi”. Debsin mukaan työväen ”armeijaa” kiinnosti vain yksi asia: kapitalistisen luokan täydellinen antautuminen.³⁵⁰ Debs oli radikaali ja hän ei kaihtanut radikaalia kielenkäyttöä.

Mielestäni Salvatore on liian innokas näkemään Debsin pelkästään osana amerikkalaisen toisinajattelun perinnettä. Debs yritti tehdä sosialismista amerikkalaista, mutta hän kuitenkin hyökkäsi voimakkaasti amerikkalaisen liberalismiin peruseräiteitä, individualismia ja yksityisomistusta, vastaan. On totta, että yhdysvaltalaiset sosialistit eivät koskaan saavuttaneet tarpeeksi valtaa toteuttaakseen suunnitelmiaan, mutta sosialismissa ei mielestäni ollut kyse pelkästään toisinajattelusta. Teoksen *Debs: His Life, Writings and Speeches* esipuheessa esipuheen kirjoittaja Bruce Rogers pyrkii liittämään sosialismin amerikkalaisten vallankumousten perinteeseen. Rogersin mukaan Yhdysvaltojen ensimmäinen vallankumous syrjäytti Englannin kuninkaan, toinen vallankumous, eli sisällissota, vapautti orjat ja kolmas vallankumous eli sosialistinen liike, pyrkii lopettamaan yksityisomaisuuden ja palkkaorjuuden.³⁵¹

Socialismin liittäminen Yhdysvaltojen vallankumoukseen tai orjien vapauttamiseen kuulostaa romanttiselta ja retorisesti tehokkaalta, mutta sosialistit olisivat halunneet mennä vielä pidemmälle. Heitä ei kiinnostanut ainoastaan yksilöiden vapaus, vaan koko vallitsevan kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän korvaaminen. Debs korosti kaihtavansa väkivaltaa, mutta on epäselvää, miten sosialistit olisivat toteuttaneet vallankumouksen, jos he olisivat saaneet valtaa.

Donald Freyn talousmoralistilla voidaan tarkoittaa ketä tahansa ajattelijaa, joka pyrkii perustelemaan jonkin talousjärjestelmän oikeudenmukaisuutta vetoamalla etiikkaan ja

³⁴⁹ Salvatore 2007, 270-271.

³⁵⁰ Debs 1916, 138-139.

³⁵¹ Debs 1908, i.

moraaliin. Amerikkalaiset sosialistit eivät koskaan saaneet laajaa kannatusta, eivätkä he muuttaneet 1900-luvun yhdysvaltalaisesta yhteiskunnasta merkittävästi. Sosialistit olivat kriitikkoja ja moralisteja, jotka ylistivät kollektiivista identiteettiä yhteiskunnassa, joka oli syvästi individualistinen. Sosialistit haastoivat individualismiin pohjautuvan talousetiikan, mutta heidän ei voi katsoa luoneen varteenotettavaa uutta kilpailevaa talousetiikkaa, koska heidän ajatuksensa eivät lopulta saavuttaneet suurta yleisöä.

LOPPULAUSE

Teollistuminen eteni nopeasti Yhdysvalloissa 1800-luvulla ja se muutti merkittävästi yhdysvaltalaisista yhteiskuntaa. Työnteon luonne muuttui, kun ihmiset siirtyivät pienyrityksistä ja maataloudesta suurien teollisuusyritysten palvelukseen. Rautatiet, hiili- ja teräsyrietykset olivat nopean talouskasvun ytimessä. 1800-luvun lopulla suurimmat teollisuusyhtiöt keskittivät valtaansa ostamalla pienyrityksiä. Pian kokonaiset teollisuudenalat olivat muutaman suuryrityksen hallussa.

Teollistuminen johti myös eriarvoisuuden kasvuun. Teollisuustyöläiset tekivät pitkiä päiviä erittäin vaarallisissa oloissa, eikä heillä ollut järin mahdollisuuksia parantaa asemaansa. Teollistuminen oli johtanut valtaviin harppauksiin eri teollisuudenaloilla, mutta kaikki eivät päässeet nauttimaan uudesta vauraudesta. Työntekijöiden ja työnantajien välit kiristyivät 1800-luvun lopulla ja erimielisyydet johtivat jopa väkivaltaisiin yhteenottoihin, jotka usein päättyivät lakkoilevien työläisten häviöön.

Useat ajattelijat pitivät uutta yhteiskuntajärjestystä epäoikeudenmukaisena. 1900-luvun alussa Yhdysvaltojen pieni sosialistinen liike sai uutta virtaa, kun vuonna 1901 Morris Hillquitin johdolla perustettiin uusi sosialistinen puolue, Socialist Party of America. Tuon puolueen johtohahmojen, Morris Hillquitin, Victor Bergerin ja Eugene Debsin ajattelu on tämän tutkielman tutkimuskohteena.

Olen halunnut tässä tutkielmassa selvittää, miksi Berger, Debs ja Hillquit kannattivat niinkin radikaalia filosofiaa, kuin sosialismia. Sosialismi oli kuitenkin marginaalinen liike, eikä se saavuttanut koskaan merkittävää asemaa Yhdysvalloissa. Vastaus kysymykseen löytyy mielestäni yksinkertaisesti heidän maailmankuvastaan, eli siitä miten he näkivät 1900-luvun alun Yhdysvaltalaisen yhteiskunnan. Kaikki kolme ajattelijaa pitivät kapitalismiin ja palkkajärjestelmään perustuvaa yhteiskuntaa syvästi epäoikeudenmukaisena, koska kapitalismi pakotti työläiset tekemään töitä henkensä kaupalla selvitäkseen. Työnantajien ja työntekijöiden välinen suhde ei myöskään ole tasa-arvoinen, vaan työnantajat riistävät työntekijöitä. Voitontavoitteluun keskittyvä kapitalistinen järjestelmä pakottaa heidät toimimaan näin. Epäoikeudenmukaisuuden syynä ei niinkään ole yksittäisten ihmisten ahneus, vaan koko kapitalistinen järjestelmä.

Debs oli esimerkiksi todistanut kapitalistien sortoa henkilökohtaisesti vuoden 1894 Pullmanin lakon aikana, mikä varmasti vaikutti häneen syvästi.

Kaikki kolme ajattelijaa pitivät kapitalismiin perustuvaa järjestelmää syvästi epäoikeudenmukaisena, mutta heidän ehdotuksensa järjestelmän parantamiseksi erosivat toisistaan. Debs oli selvästi radikaalein. Debs ei pitänyt äänten kalastelua ja sosialistisen puolueen vaikutusvallan kasvattamista riittävänä keinona kapitalismin nujertamiseksi, vaan muutoksen oli lähdettävä luokkatietoisesta työväenluokasta itsestään. Debsin mukaan sosialistisen puolueen tuli olla vallankumouksellinen puolue, joka ei saanut uhrata ideologista puhtauttaan poliittisten voittojen takia. Debs myös kohdisti viestinsä suoraan työväenluokalle. Hän uskoi sivistyksen auttavan jokaista työväenluokan jäsentä löytämään todellisen itsensä. Luonnollisesti sosialistisen puolueen tuli toimia luokkatietoisien ja vallankumouksellisen työväenluokan poliittisena organisaationa.

Berger ja Hillquit olivat Debsiin verrattuna maltillisempia, vaikka hekin kannattivat kapitalistisen järjestelmän korvaamista sosialismilla. Bergerin mukaan taloudellisen vallan keskittyminen muutamien suuryritysten käsiin oli kapitalistisen järjestelmän suurin ongelma. Nämä monopoleihin verrattavissa olevat suuryritykset, eli ”trustit”, olivat Bergerin mukaan luonnollinen vaihe yhteiskuntien kehityksessä. Berger piti valtionomistusta lopullisena taloudellisen kehityksen vaiheena. Keskittyminen hyödytti kapitalisteja, mutta jos valtio yksinkertaisesti ottaisi yritykset omistukseensa, saataisiin kapitalismi valjastettua palvelemaan yhteistä hyvää.

Hillquit oli vakaasti sosialistisen puolueen äänimäärän kasvattamisen kannalla. Hillquit antoi itsestään varsin radikaalin ja puhdasoppisen marxilaisen kuvan omissa kirjoituksissaan, mutta politiikkaan Hillquit suhtautui pragmaattisesti. Hillquitin mukaan tärkeintä oli muuttaa sosialistinen puolue vaaleja voittavaksi merkittäväksi poliittiseksi toimijaksi, vaikka tämä saattoi tarkoittaa periaatteista tinkimistä.

Bergerin, Debsin ja Hillquitin näkemyseroja analysoimalla saa myös kuvan Socialist Partyn oikean ja vasemman siiven välisistä eroista. Puolueen vasen siipi oli selvästi radikaalimpi ja piti ideologista puhdasoppisuutta tärkeänä. Debs oli jopa huolissaan puolueen äänimäärän kasvusta, koska se saattoi tuoda puolueeseen maltillisia

toimijoita, jotka voisivat vaarantaa puolueen vallankumouksellisen luonteen. Puolueen oikea ja maltillinen siipi taas halusi keskittyä pragmaattisen politiikan tekoon. Puolueen eri siipien näkemyserot tulivat esiin niiden suhtautumisessa radikaaliin Industrial Workers of the World -ammattiliittoon. Vasen siipi piti IWW:tä legitiiminä toimijana, kun taas oikea siipi ei halunnut olla missään tekemisissä liiton kanssa.

Sosialistit toimivat 1900-luvun alussa ammattiliittojen varjossa. 1900-luvun alun suurin ammattiliitto American Federation of Labor (AFL) ei koskaan tehnyt yhteistyötä sosialistien kanssa, eikä Yhdysvaltoihin koskaan perustettu suurta kannatusta nauttivaa työväenpuoluetta. Berger ja Hillquit halusivat kyllä perustaa yleisen työväenpuolueen, joka nauttisi sosialistien ja ammattiliittojen luottamusta, mutta AFL kieltäytyi kategorisesti tekemästä yhteistyötä sosialistipuolueiden kanssa. Berger, Hillquit ja Socialist Partyn maltilliset johtohenkilöt halusivat miellyttää AFL:ää esimerkiksi erottamalla kaikki poliittista väkivaltaa kannattavat jäsenet puolueesta. Eugene Debs ja puolueen vasen siipi ei taas sietänyt konservatiivisen AFL:n mielistelyä, mikä johti riitoihin puolueen oikean ja vasemman siiven välillä.

1900-luvun alun sosialistien ajattelussa on havaittavissa jännitteitä ja ristiriitoja heidän historianfilosofiansa ja käytännön politiikan välillä. Sosialistit näkivät kapitalistisen järjestelmän olevan tuhoon tuomittu ja he suorastaan odottivat sen romahdusta. Kaikki merkit viittasivat siihen, että sosialismi tulisi vääjäämättä korvaavaan kapitalistisen järjestelmän. Sosialismin tulon odottamiseen liittyi eräänlainen uskonnollinen ulottuvuus, koska se nojasi lähinnä uskoon, ei todisteaineistoon. Sosialistit kuitenkin väittivät, että ennusmerkit nykyisen järjestelmän lopusta olivat selvät. Sosialismin tulo oli toisaalta vääjäämätöntä, mutta se myös vaati käytännön politiikan tekoa. On mahdollista, että liian toiveikas suhtautuminen sosialismin tuloon vaikutti sosialistien poliittiseen toimintaan negatiivisesti. Berger esimerkiksi huomautti, että maailmanhistoria on kuitenkin aina yksilöiden tekojen tulosta, mutta useat muut sosialistit tyytyivät vain odottamaan loppua.

Sosialistit kritisoivat ankarasti oman aikansa amerikkalaista yhteiskuntaa, mutta he silti halusivat liittää oman ajattelunsa amerikkalaisiin traditioihin. Tulevan sosialistisen vallankumouksen kutsuminen ”kolmanneksi vallankumoukseksi”, vapaussodan ja

sisällissodan jälkeen, oli sosialistien tapa osoittaa, että työväenluokan vapautuminen oli osa suurempaa yhdysvaltalaisista emansipaatioiden ketjua.

Sosialismi oli kieltämättä vieras ideologia, olihan se rantautunut Yhdysvaltoihin saksalaisten maahanmuuttajien mukana 1800-luvun puolivälissä, mutta sosialistit pyrkivät tekemään sen tutuksi amerikkalaisille. Ehkä parhaiten tässä onnistui Eugene Debs, joka pyrki sovittamaan marxilaisen sosialismin yhdysvaltalaisiin olosuhteisiin. Debs ei tyytynyt ainoastaan toistelevaan marxilaisia opinkappaleita, johon sosialistisen liikkeen teoreetikkona pidetty Hillquit sortui. Debs puhui vielä vuonna 1897 sosialismista pelkästään kristinuskon käytännöllisenä ilmentymänä, vaikka hänen ajattelunsa siirtyi myöhemmin perinteisen marxilaisuuden piiriin. Debsin ajattelussa on havaittavissa tietynlainen uskonnollinen palo. Hän puhui usein juuri työväenluokan omanarvontunteesta ja yksilön ”vapautumisesta”, jos tämä liittyisi sosialistiseen puolueeseen.

Sosialistit korostivat kollektiivista identiteettiä, työväenluokan luokkatietoisuutta, syvästi individualistisessa kulttuurissa, mikä asetti heidän ajattelunsa yhdysvaltalaisen perinteen ulkopuolelle. Uskon, että tämä oli yksi merkittävä tekijä sosialismin epäonnistumisessa Yhdysvalloissa. Kollektivismissa on jotain perin epäamerikkalaista.

Tutkielman rajausten takia keskityin vain 1900-luvun alun Yhdysvaltoihin. Olisi mielenkiintoista selvittää eurooppalaisten ja amerikkalaisten sosialistien välistä ajatusten vaihtoa. Erityisesti olisi hyvä selvittää, miten Debsin ajatuksiin sosialismista suhtauduttiin Euroopassa. Vuosina 2016 ja 2020 Yhdysvaltojen demokraattisen puolueen presidenttiehdokkaaksi pyrkinyt Bernie Sanders on kuvaillut itseään ”demokraattiseksi sosialistiksi”. Sanders on ollut suosittu erityisesti nuorten äänestäjien keskuudessa, joten olisi mielenkiintoista tutkia, miten yhdysvaltalainen sosialismi on kehittynyt ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Onko se sulautunut laajempaan ammattiyhdistysliikkeeseen, vai onko kehittynyt erityisesti amerikkalaisiin oloihin sopeutunutta sosialismia?

LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

I Lähdekirjallisuus

Berger, Victor L. 1913: *Broadsides*. Third Edition. First Edition released in 1912. Social-Democratic Publishing Company.

<https://archive.org/details/broadsides00berg/mode/2up> (Digitoitu 2010).

Debs, Eugene V. 1908: *Debs: His Life, Writings and Speeches. With a Department of Appreciations*. Compiled and Edited by Bruce Rogers. The Appeal to Reason.

<https://archive.org/details/cu31924002385379/mode/2up> (Digitoitu 2009).

Debs, Eugene V. 1916: *Labor and Freedom. The Voice and Pen of Eugene V. Debs*. Phil

Wagner. <https://archive.org/details/laborfreedomvoic00debsiala/mode/2up> (Digitoitu 2007).

Hillquit, Morris 1909: *Socialism in theory and practice*. The MacMillan Company.

<https://archive.org/details/socialisminthe00hill/mode/2up> (Digitoitu 2010).

II Tutkimuskirjallisuus

Archer, Robin 2007: *Why Is There No Labor Party in the United States?* Princeton University Press.

Bender, Thomas 2002: *Rethinking American History in a Global Age*. University of California Press.

Bowers, David F. 1952: "American Socialism and the Socialist Philosophy of History". *Socialism and American Life, Volume 1*, s. 407-427. Edited by Donald Drew Egbert and Stow Persons. Princeton University Press.

Boyer, Paul S. & Clark, Clifford E., Jr. & McNair Hawley, Sandra & Kett, Joseph F. & Rieser, Andrew & Salisbury, Neal & Sitkoff, Harvard & Woloch, Nancy 2010: *The Enduring Vision. A History of the American People*. Concise Sixth Edition. Cengage Learning.

Brick, Howard 2015: *Transcending Capitalism. Visions of a New Society in Modern American Thought*. Cornell University Press.

Brinkley, Alan 1997: "Who Killed Frank Steunenberg?". *The New Republic* 17 (217) 1997, s. 35-37.

Brown, Richard Harvey 2005: *Culture, Capitalism, and Democracy in the New America*. Yale University Press.

Chester, Eric Thomas 2004: *True Mission. Socialists and the Labor Party Question in the U.S.* Pluto Press.

Clymer, Jeffory A. 2003: *America's Culture of Terrorism. Violence, Capitalism, and the Written Word*. The University of North Carolina Press.

Cole, Peter 2017: *Wobblies of the World. A Global History of the IWW*. Pluto Press.

Forbath, William E. 1991: *Law and the Shaping of the American Labor Movement*. Harvard University Press.

Fox, Richard W. 1974: "The Paradox of "Progressive Socialism. The Case of Morris Hillquit, 1901-1914". *American Quarterly* 2 (26) 1974, s. 127-140.

Frey, Donald E. 2009: *America's Economic Moralists. A History of Rival Ethics and Economics*. State University of New York Press.

Greene, Julie 1999: *Pure and Simple Politics. The American Federation of Labor and Political Activism, 1881-1917*. Cambridge University Press.

Harrison, Robert 2004: *Congress, Progressive Reform, and the New American State*. Cambridge University Press.

Helo, Ari 2017: "Yhdysvaltalaisen liberalismien edistyshistoriallinen luonne". *Ajatusten lähteillä. Aatteiden ja oppien historiaa*, s. 63-89. Toimittaneet Mikko Myllykangas & Petteri Pietikäinen. Gaudeamus.

Helo, Ari & Pietikäinen, Petteri 2017: "Aatehistorian merkitys ja välineet". *Ajatusten lähteillä. Aatteiden ja oppien historiaa*, s. 21-27. Toimittaneet Mikko Myllykangas & Petteri Pietikäinen. Gaudeamus.

Herberg, Will 1952: "American Marxist Political Theory". *Socialism and American Life, Volume 1*, s. 487-523. Edited by Donald Drew Egbert and Stow Persons. Princeton University Press.

Hillstrom, Laurie Collier 2010: *The Muckrackers and the Progressive Era*. Omnigraphics, Inc.

Hook, Sidney 1952: "The Philosophical Basis of Marxian Socialism in the United States". *Socialism and American Life, Volume 1*, s. 427-453. Edited by Donald Drew Egbert and Stow Persons. Princeton University Press.

Hyrkkänen, Markku 2002: *Aatehistorian mieli*. Vastapaino.

Kimeldorf, Howard 1999: *Battling for American Labor. Wobblies, Craft Workers, and the Making of the Union Movement*. University of California Press.

Kipnis, Ira 1972: *The American Socialist Movement, 1897-1912*. First Modern Reader Paperback Edition. Monthly Review Press.

Lipset, Seymour Martin & Marks, Gary 2000: *It Didn't Happen Here. Why Socialism Failed in the United States*. W. W. Norton & Company.

Mackaman, Tom 2019: "An Interview with historian Gordon Wood on the New York Times' 1619 Project". *World Socialist Web Site*.

<https://www.wsws.org/en/articles/2019/11/28/wood-n28.html> (Luettu 30.4.2020).

Northrup, Cynthia Clark 2014: *Encyclopedia of World Trade. From Ancient Times to the Present*. Routledge.

Prindle, David F. 2006: *The Paradox of Democratic Capitalism. Politics and Economics in American Thought*. Johns Hopkins University Press.

Salvatore, Nick 2007: *Eugene V. Debs. Citizen and Socialist*. Second Edition. University of Illinois Press.

Sinyai, Clayton 2006: *Schools of Democracy. A Political History of the American Labor Movement*. Cornell University Press.

Skinner, Quentin 2002: *Visions of Politics. Volume 1. Regarding Method*. Cambridge University Press.

Walling, William English 1914: *Progressivism – And After*. The MacMillan Company.

III Verkkosivut

U.S. Bureau of Labor Statistics. <https://data.bls.gov/cgi-bin/cpicalc.pl?cost1=1&year1=191301&year2=202003>

United States Census Bureau.
<https://www.census.gov/population/www/censusdata/files/table-2.pdf>